

ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

Νέα Παιδαγωγική-Σχολική Πράξη

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΧΑΡΗΣ ΠΑΤΣΗΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΣΟΥΡΛΑ: 'Η αγάπη πρὸς τὴ γενέθλια γῆ μας	Σελ. 1029
ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΠΛΕΣΣΑ: 'Ο Βίκτωρ Οὐγκώ καὶ ἡ παιδικότης	» 1032
ΕΜΜΗΣ Χ. ΠΑΤΣΗ: Παιδαγωγικὸ ταξίδι στὸ Βέλγιο . . .	» 1034
Κ. ΚΑΛΑΝΤΖΗ: 'Εκθεσις λειτουργίας τμήματος θεραπει- κῆς παιδαγωγικῆς Βασιλικῆς 'Εθνικοῦ 'Ιδρύματος	» 1039
ΣΩΤΗΡΙΟΥ ΦΑΣΣΑ: Πρόγραμμα καὶ ἀπασχόλησις τῶν νηπίων	» 1043
ΧΑΡΑΛ. ΧΑΣΙΩΤΟΥ: Τὸ κοινωνικὸν συναίσθημα τοῦ παιδιοῦ	» 1045
ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΓΛΗ: 'Η προσωπικότης τοῦ Δασκάλου . . .	» 1047
ΧΑΡΑΛ. ΠΑΡΡΑ: 'Η Διδασκαλία τῆς ἱστορίας στὴ βάση τῆς γεωγραφίας	» 1048
ΕΥΑΓ. ΧΟΡΜΟΒΑ: 'Η ὁλικὴ μέθοδος Ντεκρολύ στὸ Μονοτάξιο	» 1052
ΡΗΝΑ ΔΙΑΜΑΝΤΗ: Στὴν κατασκήνωση τοῦ Προφήτου 'Ηλιοῦ	» 1054
ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ: 'Απὸ τὶς περιφέρειες Σερρῶν (σελ. 1055), Φυλλίδος (σελ. 1058), Γιαννιτσῶν (σελ. 1059), Θηβῶν (σελ. 1060) καὶ Καρδίτσης	» 1060

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

1. Τὸ θερινὸ τεῦχος 'Ιουλίου — Αὐγούστου 1960 ταχυδρο-
μεῖται σήμερα μαζί με τὸ παρόν.
2. Διαβάστε με προσοχὴ τὶς ἀνακοινώσεις στὰ ἐξώφυλλα
τοῦ «ΝΕΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ».

ΕΤΟΣ Ι' ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1960 - ΤΕΥΧΟΣ 117 - 118

"ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ,"

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΑΘΗΝΑΙ, ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 35

ΧΡΟΝΟΣ Ι' - ΑΡΙΘ. 117-118
ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ 1960

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Μόνον έτησία :
Για σχολεία και εκπαιδευτικούς δρχ. 100

Διευθύνσεις συμφώνως τῷ Α. Ν. 4092)1948
Έκδότης-Διευθυντής: ΧΑΡΗΣ ΠΑΤΣΗΣ
Κατοικία: Δωδεκανήσου 2 (Κυψέλη)
Προϊστάμενος Τυπογραφείου: ΑΘ. ΜΑΡΚΟΥ
Ραγκαβᾶ 4

"ECOLE NOUVELLE,"

REVUE MENSUELLE DE PÉDAGOGIE
ATHÈNES RUE SOCRATE 35

ANNEE X' - NUMERO 117 - 118
MAI - JUIN 1960

ABONNEMENTS

Pour les écoles et les instituteurs
d' un an dr, 100

Άλληλογραφία και έμβάσματα
κ. ΧΑΡΗΝ ΠΑΤΣΗΝ

Σωκράτους 35 Άθήναι-Τηλ. 521-418
(Χειρόγραφα δέν επιστρέφονται)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΙΣ

Ο κ. ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΟΥΡΛΑΣ, Διευθυντής μας ἄλλοτε στο 5τάξιο Διδασκαλεῖο Ἰωαννίνων και τακτικός ἄρθρογράφος τοῦ «ΝΕΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ», εὐχαριστεῖ ἀπό τή στήλη αὐτή τοὺς ἀπανταχοῦ μαθητάς και φίλους του γιά τίς συγκινητικές ὑπέρ αὐτοῦ και τῶν συγγραφικῶν προσπαθειῶν του ἐκδηλώσεις των. Δηλώνει δέ ὅτι και στο μέλλον θά σταθῇ συμπαραστάτης τῶν δασκάλων στο δύσκολο ἔργο τους.

Ο ἐκδοτικός μας Οἶκος ἀπό τώρα ἀναγγέλλει τὰ ἑξῆς:

- * Κατὰ τὸ νέο Σχολικὸν ἔτος 1960 - 61 θά κυκλοφορήσει ἐκτός τῶν γνωστῶν και ΝΕΑΝ ΣΕΙΡΑΝ ΒΟΗΘΗΤΙΚΩΝ ΒΙΒΛΙΩΝ σύμφωνα μὲ τὸ νέο πρόγραμμα και σὲ καλαίσθητη ἐμφάνιση.
- * Ἐπίσης θά ὁλοκληρώσουμε τὴν σειρὰν τῶν ΤΡΙΠΛΩΝ ΧΑΡΤΩΝ προσθέτοντας και τὰς ὑπὸ κατασκευὴν πατριδογνωστικούς χάρτες μας μικρῶν και μεγάλων περιοχῶν τῆς Ἑλλάδος. (Βλέπε ἀνακοίνωση ἐξωφύλλου).
- * Θά ἀρχίσουμε τὴν ἐκτύπωση τοῦ μεγάλου ἔργου μας «ΝΕΑ ΥΛΗ ΚΑΙ ΔΙΔΑΚΤΙΚΗ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ» σὲ 12 τόμους, ἔργον ποὺ θάφήσῃ ἐποχὴ στὰ ἐκπαιδευτικά μας χρονικά.
- * Τὸ «ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ» μπαίνοντας στο 11ον ἐκδοτικὸ τοῦ ἔτος ἀπὸ τὴν 1η Ἰανουαρίου 1961 θά μετατραπῇ σὲ 15νθήμερο (τὸ 10ον ἔτος τοῦ παρατεῖναμε μέχρι Δεκεμβρίου 1960).

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ

"ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ,"

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ: ΧΑΡΗΣ ΠΑΤΣΗΣ

ΕΤΟΣ 10ον

ΜΑΪΟΣ - ΙΟΥΝΙΟΣ

ΤΕΥΧΟΣ 117-118

Πατριδογνωστικοὶ Ἀντίλαλοι ἀπὸ τὴν Γαλλικὴν λογοτεχνίαν

Η ΑΓΑΠΗ ΠΡΟΣ ΤΗΝ ΓΕΝΕΘΛΙΑ ΓΗ ΜΑΣ

Υπὸ ΕΥΡΙΠΙΔΟΥ ΣΟΥΡΛΑ, Παιδαγωγοῦ

Ὅταν στοχάζομαι πὼς ἡ ἀγάπη πρὸς τὴν Γενέθλια Γῆ μας, μοιάζει σὰν τὸ μυστικὸ ξεχείλισμα τῆς καρδιᾶς μας:

Ε. ΣΟΥΡΛΑΣ

I
Ἄς ἀκούσουμε ἓνα Σονέτο ἀγάπης πρὸς τὴν Γενέθλια Γῆ, γραμμένο ἀπὸ τὸν Λαμαρτῖνον τὸν Μάϊον τοῦ 1820.

Δέν εἶναι ἓνα θλιβερὸ και λυπητερὸ ξέσχισμα τῆς καρδιᾶς Του ἄλλ' ἓνας ὕμνος πρὸς τὴν ἀγροτικὴν Ζωὴν και τὴν θαλπωρὴν τοῦ Πατρικοῦ του σπιτιοῦ.

II
Α'
Ἐνας ἄνεμος θωπεύει τὴ λύραν μου. Μήπως εἶναι ἡ φτερούγα κάποιου πουλιοῦ;
Ὦ! ταπεινὴ καλύβη τοῦ Πατρικοῦ μου σπιτιοῦ. Ὦ! Σεῖς μαγεμένα βουνά και ὁμορφες πεδιάδες τῆς Γενέθλιας Γῆς μου!

Καὶ σεῖς, ὦ! ρυάκια σκιερὰ, ὅπου—κοντὰ στὶς ὄχθες σας—ἡ Πατριαρχικὴ Μορφὴ τοῦ Πατέρα μου ποὺ οἱ χωρικοὶ τὸν λάτρευαν σὰν βασιλῆα καταμετροῦσε τὰ ποίμνια γιά νὰ τοὺς ἐξασφαλίσει βοσκή.

Ὦ! Σεῖς! ἀγαπημένοι χώροι τῆς Γενέθλιας Γῆς μου δεχθῆτε με στοὺς κόλπου σας. Εἶμαι Ἐγώ!...

B'
Νά! ἐκεῖ στο βάθος τοῦ ἀγροῦ ἡ ἐκκλησιά, ἡ ἀγροτικὴ κατοικία τοῦ Θεοῦ.

ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ / ΣΧΟΛΙΚΩΝ ΕΚΔΟΣΕΩΝ

ΔΟΥΤΑ Μητρ. Παντελεήμων

ΗΜΕΡΟΜ.

ΑΡΙΘ. 806

Ἀκούω τὸν ἦχον τῆς καμπάνας νὰ σκορπίζει τὴν μελωδιάν της καὶ μένω μὲ τὴν ἐντύπωση πὼς κάποια ἀέρινη φωνὴ ποῦ μοῦ ἦτανε συμπαθὴς ξαναφέρνει καὶ τώρα στὴν θύμησή μου τὶς παλῆς ἀξέχαστες ἡμέρες τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας.

Ξαναγυρίζω κοντὰ Σου, ἀγαπημένο μου χωριό, ὦ! Σὺ λίκνον τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας.

Ξαναγυρίζω γιὰ νὰ ἀγκαλιάσω τὴν θαλπωρὴ τοῦ πατρικοῦ μου σπιτιοῦ, ἔστω κι' ἂν εἶναι τώρα ῥημαγμένο.

Γεννήθηκα ἀνάμεσα σὲ χωρικούς. Γι' αὐτὸ μακριὰ ἀπὸ μένα ἄς μείνουν οἱ Πολιτεῖες καὶ ὁ μάταιος πλοῦτος τους¹.

Γ'

Ἀπὸ μικρὸ παιδί ἀγαποῦσα νὰ συνοδεύω τοὺς χωρικούς στὴν πεδιάδα, βαδίζοντας βῆμα πρὸς βῆμα μὲ τὰ ἀρνάκια καὶ περιπλανώμενος ὅπως αὐτὰ στὴν πεδιάδα ἕως τὸ βράδυ.

Κι' ὅταν ξαναγύριζα μαζὺ μ' αὐτὰ ἀπὸ τὴν βασικὴ, φρόντιζα νὰ περιποιοῦμαι τὸ λευκὸ μαλλί τους καὶ νὰ τὸ πλύνω στὸ τρεχούμενο καθάριο νερὸ ἀπὸ τὶς βρύσες.

Ἀπὸ μικρὸ παιδί ἀγαποῦσα νὰ σκαρφαλώνω στὶς εὐλύγιστες λυγαριές, νὰ λυγίζω τὰ κλωνάρια τους ν' ἀκούω τὶς φωνές τῶν χωρικῶν ποῦ γύριζαν μὲ τὸ ἡλιόγεμα στὰ σπίτια τους, φωνές ἀναμειγμένες μὲ τὸν ἦχον ἀπὸ τὰ κουδούνια ποῦ ἦτανε κρεμασμένα στὸ λαιμὸ ἀπὸ τὶς κατσίκες.

Δ'

Μακριὰ ἀπὸ τὰ θέλητρα αὐτὰ τῆς ἀγροτικῆς Ζωῆς ζοῦσα στὴν κατατοπινὴ ἀπομάκρυνσή μου ἀπὸ τὴν Γενέθλια Γῆ μου, πάντοτε ὅμως τὰ μάτια μου καὶ ἡ καρδιά μου, —ραντισμένα ἀπὸ τὸ μῦρο αὐτὸ τὸ εὐωδιαστὸ τῶν ἐπιζήσεων τῆς παιδικῆς μου ἡλικίας— ἐλκύονταν ἀπὸ μυστικὰ θέλητρα τῆς Γενέθλιας Γῆς μου.

ὦ! τόποι ὁμορφοὶ καὶ μαγεμένα βουνὰ τῆς Γενέθλιας Γῆς μου.

Δεχθῆτε με στὰ ἱερὰ ἀπόσκια σας! Δὲν γυρίζω στὰ γελαστὰ ἄστυα σας γιὰ νὰ διακηρύξω τὶς θλίψεις τοῦ παρελθόντος καὶ τὰ ὄνειρα τοῦ μέλλοντος².

Γυρίζω γιὰ νὰ ξαναπλαγιάσω στὰ λίκνα σας.

Γυρίζω γιὰ νὰ ξεκουράσω τὴν μαύρη κι' ἄραχνη ἀνάπαυσί μου³.

Ε'

Ξαναγυρίζω κοντὰ σας γιὰ νὰ ἰδῶ τὰ λουλούδια τῆς πεδιάδας, ὅπως πρωτ-ανθίζανε τὴν Ἀνοιξή.

Ξαναγυρίζω γιὰ νὰ ἀναπνεύσω τὰ ἀρώματα ποῦ σκορποῦνται ἀπὸ τὰ βουνὰ καὶ τοὺς λόφους.

Ξαναγυρίζω γιὰ νὰ βρῇ ἀναπαμὸ ἡ καρδιά μου ἀπὸ τὸ βάρος τοῦ ταξιδεμοῦ.

Ξαναγυρίζω γιὰ νὰ καθίσω ξανά τὸ βράδυ στὸ κατώφλι τοῦ πατρικοῦ μου σπιτιοῦ, γιὰ νὰ δώσω ἕνα κομμάτι ψωμί στὸν φτωχὸ διαβάτη καὶ κουρασμέ-νος πιά ἀπὸ τὸν μόχθον τῆς ἡμέρας νὰ κλείσω τὰ βλέφαρά μου ἐκεῖ κοντὰ στὸ πατρικὸ μου σπίτι.

ΛΑΜΑΡΤΙΝΟΣ

Je suis né parmi les pasteurs. Loin de moi les Cités et leur vaine opulence.
Λαμαρτίνος (Préludes)

2. Les regrets du passé et les songes du futur.

3. Mon repos obscur.

Λαμαρτίνος

NEO ΣΧΟΛΕΙΟ

A

Παρεθέσαμε ἀπὸ τὴν ποιητικὴ ἐκείνη δημιουργία τοῦ Λαμαρτίνου τὴν ὁποῖαν ἐπιγράφει «Προανακρούσματα»¹, τὸ κομμάτι ἐκεῖνο ποῦ σὰν κάποια ἐλεγεία Βουκολικὴ ἀναφέρεται στὶς παιδικὲς θύμησης καὶ στὶς ἐπιζήσεις τῆς ἀγροτικῆς Ζωῆς του.

Τὸ κομμάτι αὐτὸ μοιάζει σὰν μιὰ Σονάτα ποιητικὴ μὲ ἐπίκεντρον τὴν Γενέθλιαν Γῆν του—τὸ Milly—καὶ πρώτη αὐτὴ δροσερὴ πηγὴ τῆς Παιδικῆς του ἡλικίας τὸ πρῶτο μουσικὸ ψιθύρισμα τῆς καρδιάς του.

«Γεννήθηκα ἀνάμεσα σὲ χωρικούς», ἀνακράζει στὴν ἐλεγεία του αὐτή.

Αὐτὸς δὲ ὁ περίφημος στίχος του εἶναι ἐκεῖνος τοῦ χαρακτηρίζει καὶ τὸ μεγαλύτερον μέρος τῆς μαγαλοφυΐας του, γιὰτὶ μᾶς ἀποκαλύπτει ἕνα μεγάλο μυστικὸ τῆς ψυχῆς του.

Καὶ ἀλλαχοῦ ἀναφωνεῖ!

«Δὲν εἶμαι ἕνας μεγάλος ποιητής, εἶμαι ἕνας μεγάλος ἀμπελουργός»².

Μονάχα δηλαδὴ ἐὰν εἶχαμε ὑπ' ὄψει καὶ τὶς παραπάνω ἀρχές καὶ τὰ παραπάνω γούστα του θὰ μπορούσαμε νὰ νοιώσουμε τὴν ὠραία ἡθικὴ ἰσορροπία του, καὶ δεμένη μὲ τὴν ἀφθαστὴ δημιουργία του, μὲ τὴν αἰσιοδοξία του καὶ μὲ τὴν πίστη του τὴν βαθεῖα.

Καὶ ὅλος αὐτὸς ὁ ἀκατάλυτος δεσμὸς του μὲ τὴν Γενέθλια Γῆν του μοιάζουμε σὰν τὶς ζεστὲς ἐκεῖνες ἡλιαχτίδες ποῦ συνοδεύουν τὸ ἄτομον ἕως τὶς συννεφιασμένες ἡμέρες τοῦ φθινοπώρου τῆς Ζωῆς του.

B'

Ὅλοι οἱ σχολιασταὶ καὶ Βιογράφοι, τοῦ τόσον προσφιλοῦς καὶ εἰς τὴν Ἑλληνικὴν νεότητα, ποιητοῦ τῆς λίμνης τοῦ Bourget ἀναγνωρίζουν ὁμόμωνα τὸ μυστικὸ τῆς ἡθικῆς του ἀντιστάσεως ἕνα μυστικὸ δηλαδὴ ποῦ τὸν κράτησε σὲ μιὰ ἰσορροπία ζηλευτὴ ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν κόσμον τῆς πραγματικότητος, ἀνάμεσα ἀπὸ τὰ χρόνια τοῦ ταξιδεμοῦ του, ἀνάμεσα ἀπὸ τὸν κόσμον τῶν ῥεμβασμῶν καὶ τῶν ὄνειροπολήσεών του, ποῦ ἔμοιαζαν—οὔτε πολὺ οὔτε λίγο σὰν τὸ ἀνάλαφρο γλυκομουρμούρισμα τῶν ῥυακίων τῆς Γενέθλιας Γῆς του.

Γ'

Καὶ τελειώνοντας θὰ θέλαμε νὰ τονίσουμε πὼς πίσω ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῆς Γενέθλιας Γῆς καὶ τῆς ἀγάπης ὅλων μας—πρὸς τὴν ἐκασταχοῦ Γενέθλιαν Γῆν μας—κρύβεται κάτι τὸ βαθεῖα θρησκευτικόν, πὼς τὸ κομμάτι αὐτὸ τῆς Γῆς ἀποτελεῖ οὔτε πολὺ οὔτε λίγο τὸν γυρισμὸ μας στὸ ἀκροπύργι ποῦ μᾶς ἔχει ὀρίσει ἡ Μοῖρα μας, καὶ πὼς μὲ τὴν βαθύτατη γνώση τοῦ κομματιοῦ αὐτοῦ τῆς γῆς ἐρμηνεύουμε τὶς φυσικὰ καὶ πνευματικὰ ρίζες τῆς ὑπάρξεώς μας.

Μὲ τὴν γνωριμίαν δὲ αὐτὴν καὶ μὲ τὴν γνώσιν τῆς γῆς μας, ρίπτομεν ἅπλετον φῶς καὶ εἰς τὴν πρὸς αὐτὴν ἀγάπην μας.

ΕΥΡΙΠΙΔΗΣ ΣΟΥΡΛΑΣ

1. Préludes.

2. Je ne suis un grand poète, j'en suis un grand vigneron.

Λαμαρτίνος

NEO ΣΧΟΛΕΙΟ

Ο ΒΙΚΤΩΡ ΟΥΓΚΩ

ΚΑΙ ΤΟ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ ΤΗΣ ΠΑΙΔΙΚΟΤΗΤΟΣ

Υπό ΒΑΣΙΛΙΚΗΣ ΠΛΕΞΣΑ, Δ)σης

Ἡ παιδικότης εἶναι ἡ πιὸ ὁμορφη ἡλικία, πὺν ἀντικρύζει τὸ ἄτομο στὴ ζωὴ του.

B. ΟΥΓΚΩ

Οἰκογένεια, Παιδικότης, Ἀγάπη, Θεός, Ἐλευθερία, Πατρίδα, ἦτανε τὰ θέματα, πὺν ἀπασχολοῦσαν τὸν Hugo τὴν περίοδο τοῦ 1830, ὅταν εἶχαν ἔλθει στὸν κόσμον καὶ εἶχαν ἀντικρύσει τὸ φῶς τοῦ ἡλίου τὰ τρία παιδιά του: Ἡ Leopoldine, ὁ François καὶ ἡ Adèle.

Ἐκεῖνο ὅμως, πὺν εἶχε συναρπάσει τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς ψυχῆς του, ἦταν οἱ γαλήνιες καὶ μετρημένες συγκινήσεις τῆς οἰκογενείας του, τοῦ οἰκογενειακοῦ περιβάλλοντος καθὼς ἐπίσης καὶ ἡ ἀσχολία του μὲ τὴν ἀγωγή τῶν παιδιῶν του ἦταν κάτι πὺν τοῦ προξενοῦσε ἕνα ξεχωριστὸ θέλητρο.

Ὅλα δὲ τὰ ποιήματά του, τὰ ὁποῖα εἶναι ἀφιερωμένα στὴν παιδικότητα δὲν μᾶς προσφέρουν μόνο τὸ ἄρωμα τῆς παιδικῆς του στοργῆς, ἀλλὰ εἶναι καὶ ὕμνοι ἀληθινοὶ. Εἶναι εἰκόνες Σεραφειμικῆς γύρω ἀπὸ τὴν παρθενικότητα τῆς παιδικῆς ἡλικίας.

Μερικὲς ἀποσπασματικὲς ἐκρήξεις του, πὺν σταχυολογήσαμε ἀπὸ διάφορα ποιήματά του τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται στὴν παιδικότητα ἴσως θὰ δικαιολογήσουν τοὺς παρὰπάνω χαρακτηρισμοὺς μας.

«Ἐλάτε παιδιά μου, κοντά μου!
Γελάστε, τραγουδήστε, πηδηστε!»

Τὸ βλέμμα σας θὰ μοῦ χαρίσῃ μερικὲς χρυσαφένιες ἀχτίδες καὶ ἡ φωνή σας θὰ γοητεύσῃ τίς ὥρες μου.

Εἶναι ἡ μοναδικὴ παιδιαστικὴ φωνή σας στὸν κόσμον μας ὅπου τίποτε δὲν εἶναι γελαστὸ. Εἶναι ἡ φωνὴ ἐκείνη, πὺν ἔρχεται ἀπὸ ἔξω χωρὶς νὰ ταραξῇ τὸν χορὸ τῶν ἐσωτερικῶν φωνῶν.

Ἡ ζωὴ εἶναι τόσο θελκτικὴ στὰ μάτια σας, ὥστε παντοτινὰ εἶναι σωστὸ νὰ προτιμᾷ κανεὶς αὐτὸν τὸν χαριτωμένο θόρυ-

θο, πὺν κάνετε, παρὰ ἕνα σπῖτι δουρὸ καὶ ἄδειο ἀπὸ παιδιά.

Ἐνα γέλοιο παιδιαστικὸ εἶναι σὰν μιὰ ἀχτίδα τοῦ ἡλίου σὲ ἕνα οὐρανὸ συννεφιασμένο.

Ἐνα γέλοιο παιδιαστικὸ εἶναι σὰν μιὰ ἡλιαχτίδα στὴν καρδιά τοῦ ποιητῆ.

Ὡ Σεῖς πὺν ἡ καρδιά Σας εἶναι θαρεῖα καὶ ἐξαντλημένη! Ὡ φίλοι μου! Πρέπει νὰ καταλάβετε πὺς ἡ παιδικότης μὲ τὰ γελαστὰ χρώματα τῆς εἶναι ἐκείνη, πὺν δίνει τὴν ποίησιν στοὺς στίχους μου, ὅπως ἡ Αὐγὴ δίνει τὸ ἄρωμα τῆς στὰ λουλούδια.

Γιὰ σᾶς εἶναι οἱ κῆποι, οἱ αὐλὲς καὶ τὰ σκαλοπάτια ἐνὸς καινούργιου σπιτιοῦ. Κι' ἀπὸ τὴν ὥρα, πὺν θὰ βγῇ ὁ ἡλιος ὡς τὴν ὥρα, πὺν θὰ βασιλέψῃ, τρέξτε καὶ βουῖστε, ὅπως ἡ μέλισσα στοὺς ἀγρούς.

Ἡ χαρὰ μου καὶ ἡ εὐτυχία μου, ἡ ψυχὴ μου καὶ τὰ τραγούδια μου θὰ πᾶνε καὶ αὐτά, ὅπου θὰ πᾶτε ἐσεῖς, παιδιά μου.

Ἐγὼ ὅποιος καὶ ἂν θὰ εἶναι ὁ κόσμος καὶ οἱ ἄνθρωποι στὸ μέλλον, ὅτι καὶ ἂν μοῦ συμβῇ δὲν θέλω νὰ κατοικῶ σὲ πολιτεία, παρὰ σ' ἕνα σπῖτι, πὺν νὰ ἀκούω τὸν θόρυβο τῶν ζωντανῶν καὶ τὸν τρελλὸ πολλὲς φορές τῶν παιδιῶν.

Ὅταν τὸ παιδί ἔρχεται στὸν κόσμον μοι-άζει σὰν νὰ μπαίνει ἡ χαρὰ στὸ σπῖτι καὶ νὰ μᾶς χαιρετᾷ.

Τὸ παιδάκι κλαίει, γελάει, φωνάζει τὴν μαμὰ του, τρικλίζει στὰ πρῶτα του βήματα.

Ὡ παιδί μου!

Εἶσαι ἡ αὐγὴ καὶ ἡ ψυχὴ μου.

Εἶσαι ἡ πεδιάδα πὺν ρουφάει τὸ ἄρωμα τῶν πιὸ γλυκῶν λουλουδιῶν, ὅταν τὰ μυρίζομε.

Τὰ ματάκια Σας εἶναι πλημμυρισμένα ἀπὸ λάμψεις ζαφειρένιες.

Τὰ χερὰκια Σου χαριτωμένα καὶ εὐλογημένα δὲν ἔχουν κάμει ἀκόμη κανένα κακὸ.

Τὸ κεφαλάκι Σου θεῖκὸ μὲ τὰ σγουρὰ μαλλὰκια Σου, ὁμορφο ἀγγελοῦδι μου!

Εἶσαι ἀναμεταξὺ μας τὸ φτερὸ τοῦ οὐράνιου τόξου. Τὰ τρυφερά καὶ καθαρά ποδαράκια σου δὲν ἔχουν ἀκόμη τὴν ἡλικία γιὰ νὰ βαδίσουν.

Τὸν κόσμον τὸν κοιτᾷς χωρὶς νὰ τὸν νοιώθεις.

Ὡ! διπλὴ παρθενικότης!

Σῶμα τέλειο καὶ ψυχὴ καθαρή.

Ἡ Leopoldine τὸ πρῶτο κοριτσάκι τοῦ ποιητῆ ἦταν 8 χρονῶν τὸ 1830 καὶ ὁ Hugo μὲ ἕνα ὁρησκευτικὸ του ποίημα τὸ προσκαλεῖ νὰ προσευχηθῇ γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους.

Ἡ ποιητικὴ αὐτὴ δημιουργία τοῦ Hugo μᾶς ἀποκαλύπτει τὸ βάθος τῶν ὁρησκευτικῶν συναισθημάτων του.

Ὁ ἴδιος δὲν θεωρεῖ τὸν ἑαυτὸ του ἄγιο νὰ προσευχηθῇ γιὰ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, δὲν ἔχει τὴν δύναμη, ἴσως δὲν εἶναι ἀγνὸς ὅσο πρέπει.

Εἶναι ἡ περίοδος ἐκείνη τῆς ζωῆς του κατὰ τὴν ὁποία, ὅπως παρατηροῦν οἱ βιογράφοι του, δέχεται τὴν μετάπτωση τῶν ὁρησκευτικῶν συναισθημάτων καὶ ἡ ὁρησκεία του, πὺν ἦταν ὡς τότε ὁρησκεία γύρω ἀπὸ τοὺς νεκροὺς, ἀρχίζει νὰ γίνεται τώρα μιὰ ὁρησκεία τῆς ἀνθρωπότητος.

Εἶναι ἡ ἐκδήλωση ἐκείνης τῆς μορφῆς τῆς εὐσεβείας, πὺν δοκιμάζει ὁ ποιητὴς ἀπέναντι τῶν ἄλλων ἀνθρώπων καὶ ἀπέναντι τοῦ ἴδιου τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ αὐτὴ εἶναι ἀκριβῶς ἐκείνη, πὺν τοῦ ρίχνει τὴν ιδέα τῆς βοηθείας γιὰ καρδιὰς βουτηγμένες στὴν ἀθλιότητα, εἶναι ἡ μορφή ἐκείνη τῆς εὐσεβείας, πὺν θὰ τὸν ὁδηγήσῃ ὅστερα ἀπὸ 30 χρόνια νὰ μᾶς ἀποκαλύψῃ τὸ μεγαλεῖο τῆς ψυχῆς του στοὺς Ἀθλίους τοῦ 1862.

Ἡ τωρινὴ του προσευχή, πὺν τὴν ἔγραψε γιὰ τὴν κορούλα του διαίρειται σὲ δέκα μέρη.

Εἶναι τὰ κεφάλαια ἐκεῖνα, ὅπου προσκαλεῖ τὴν μικρὴ κορούλα του νὰ προσευχηθῇ γιὰ ὅλους, ἀσεβεῖς καὶ εὐσεβεῖς. Νὰ προσευχηθῇ γιὰ τοὺς γονεῖς τῆς, γιὰ τὴν Μαμὰ τῆς πρῶτα καὶ ὅστερα γιὰ τὸν Μπαμπὰ τῆς, νὰ προσευχηθῇ γιὰ τοὺς νεκροὺς,

νὰ προσευχηθῇ καὶ νὰ ρωτήσῃ τὸν Θεὸ γιὰτὶ ὑπάρχει τὸ κακὸ στὸν κόσμον, νὰ προσευχηθῇ καὶ γιὰ τὸν ἴδιο τὸν Θεό, πὺν ἔχει ἀνάγκη τῆς ἀγάπης μας, νὰ παρακαλέσῃ τὸν φύλακα ἀγγελοῦ τῆς καὶ νὰ τελειώσῃ μὲ τὴν διαπίστωση πὺς ὅλα τὰ ἀρώματα τοῦ κόσμου δὲν ἀξίζουν, ὅσον ἡ προσευχή.

Προσθέτομεν ἀπὸ τὸ μακροσκελὲς αὐτὸ ποίημα τοῦ ποιητῆ μονάχα μερικὰ ἀποσπάσματα, πὺν ἐνδιαφέρουν τὸ θέμα μας.

«Κορούλα μου! ἔλα νὰ προσευχηθῇς.

Γιὰ δὲς, ἡ νύχτα ἦλθε.

Ἐνας χρυσαφένιος πλανήτης διασχίζει τὸ ἄπειρο.

Ἀκουσε! Αὐτὴ τὴν ὥρα ὅλα ἀναπαύονται τριγύρω μας ἀκόμη καὶ τὸ δένδρο, πὺν βρίσκεται στὸ δρόμο τινάζει μὲ τὸν ἄνεμο τῆς βραδυᾶς τὴν σκόνη τῆς ἡμέρας.

Ἀς προσευχηθοῦμε κορούλα μου!

Ἡ ἀστροφεγγιὰ τῆς νύχτας προκαλεῖ τὴν ψυχὴ γιὰ προσευχή. Ἡ ἴδια ἡ φύση κουρασμένη ἔχει πιά ἀνάγκη ἀπὸ ὕπνο, ἀπὸ προσευχὴ καὶ ἀπὸ ἀγάπη.

Εἶναι ἡ ὥρα, κορούλα μου, πὺν τὰ παιδιά μιλάνε μὲ τοὺς ἀγγέλους.

Ὅλα τὰ παιδάκια μὲ τὰ μάτια σηκωμένα πρὸς τὸν οὐρανὸ ψιθυρίζουν τὴν ἴδια ὥρα, τὴν ἴδια προσευχὴ καὶ ζητοῦν ἀπὸ τὸν πατέρα τοῦ Σύμπαντος χάρι γιὰ ὅλους ἐμᾶς.

Κι' ὅστερα θὰ κοιμηθοῦν!

Ὡ ὕπνε τῆς κούνιας! Εἶσαι ἡ προσευχὴ τῆς παιδικότητος!

Εἶσαι ἡ φωνή, πὺν πάντοτε χαϊδεύει καὶ ποτὲ δὲν κουράζει.

Κορούλα μου! πῆγαινε νὰ προσευχηθῇς! Πρῶτα καὶ προπαντὸς γιὰ Ἐκείνη πὺν τόσες νύχτες ἀγρύπνησε κοντὰ σου καὶ σὲ νανούρισε, νὰ προσευχηθῇς καὶ γιὰ Ἐκείνη πὺν σ' ἔφερε στὸν κόσμον.

Γιὰ τὴν τρυφερὴ Μαρούλα Σου.

Καὶ ὅστερα γιὰ μένα, πὺν ἔχω ἀνάγκη περισσότερὴ ἀπὸ τὴν μαμὰ Σου. Πῆγαινε λοιπὸν νὰ προσευχηθῇς καὶ πῆς στὴν προσευχὴ Σου.

—Θεὲ μου εἶσαι ὁ πατέρας μας.

Εὐσπλαχνίσου με, Θεὲ μου, γιὰτὶ εἶσαι τόσο καλὸς γιὰ ὅσους ζητοῦν τὴν εὐσπλαχνία σου.

Πῆγαινε νὰ προσευχηθῇς γιὰ τὸν πατέρα σου γιὰ ν' ἀξιώθῃ νὰ σὲ ἰδῇ νὰ περνᾷς

ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΑΞΙΔΙ ΣΤΟ ΒΕΛΓΙΟ

Έντυπώσεις ΕΜΜΗΣ ΠΑΤΕΝ, Σπουδαστριάς της Ecole des Lettres και των Παιδαγ. του Πανεπ. της Λωζάνης

Με επικεφαλής τον κ. Panchaud, καθηγητή μας των Παιδαγωγικών στο Πανεπιστήμιο της Λωζάνης, ξεκινήσαμε ένα βροχερό πρωινό από την Λωζάνη. Σκοπός μας να επισκεφθούμε τα βελγικά σχολεία και να μάθουμε τον τρόπο εκπαίδευσης των νέων. Πριν φτάσουμε ακόμη στις Βρυξέλλες ξέραμε καλά τις δυσκολίες που συναντούν στο έργο τους οι συνάδελφοί μας του Βελγίου. Κυριότερες απ' αυτές είναι οι δύο εθνικές γλώσσες και οι δύο θρησκείες. Μπορείτε να ενώσεις σε ένα σχολείο παιδιά που η μητρική τους γλώσσα είναι ή Γαλλική και άλλα που η

σάν ένας άγγελος με φτερά κύκνου!
Παιδί μου!
Χύσε όπως ή Μάρθα—ή αδελφή της Μαρίας—έχυσε το μύρο της στα πόδια του Κυρίου».

VICTOR HUGO

Εάν επρόκειτο να αντικαταστήσω μια γνώμη που διетуπώθηκε γενικά για τους ποιητές, ότι δηλαδή εάν θέλω να γνωρίσω ένα άτομο εάν είναι ποιητής θαπρεπε να έρευνήσω τι σκέπτεται και τι στοχάζεται το άτομο αυτό σχετικά: με την φύση, με την αγάπη, με τους νεκρούς...

Θα λέγαμε αδιάστατα πως ο Hugo είναι πραγματικός ποιητής γιατί σκέπτεται και στοχάζεται τρία ιδίως πράγματα:

Για την συμπόνοια του προς τους ταπεινούς, τους περιφρονημένους και τους παραστρατημένους σαν τον Γιάννη—Αγιάννη των Αθλίων του, για την αγάπη την ούρανια και ιδανική και για την παιδικότητα.

Και το συναίσθημα της παιδικότητας είναι εκείνο, που του έχει χρησείμει ως κλειδί για να κινηθεί ελεύθερα ανάμεσα από τον ούρανο και από την Γη, ανάμεσα από Αγγέλους και Αθλούς.

ΒΑΣΙΛΙΚΗ ΠΛΕΣΣΑ

μητρική τους γλώσσα είναι ή Φλαμανδική; Κάνω μια μικρή παρέκκλιση για να εκθέσω την πολιτική κατάσταση του Βελγίου, ή οποία έχει μεγάλη σχέση με την Παιδεία. Η εκπαίδευση στο Βέλγιο εξαρτάται από ένα υπουργείο Παιδείας όπως και στην Ελλάδα. Υπάρχουν όμως τρεις πολιτικές μερίδες:

- α) ή κοινωνική — χριστιανική
- β) ή κοινωνική — βελγική
- γ) ή ελευθέρη

Κάθε φορά που μια από αυτές τις ομάδες ανέβαινε στην εξουσία, εφήρμοζε τους νόμους που ενοούσαν τα δικά της σχολεία και άφηνε τα άλλα στην τύχη τους.

Έτσι κάθε υπουργείο έπεφτε γρήγορα γιατί οι άλλες μερίδες δεν τους βοηθούσαν. Η παιδεία είχε καταντήσει μια εύκολη λεία στα χέρια των πολιτικών.

Το Νοέμβριο του 1958 ο Κος Eyskens πήρε στα χέρια του την εξουσία και έκανε μια κυβέρνηση που έβγαλε έξω από τις πολιτικές διαμάχες την παιδεία. Οι τρεις πολιτικές μερίδες έκαναν από κοινού ένα σύμφωνο (πράγμα πολύ αναγκαίο γιατί άρχισε ή Διεθνής έκθεση των Βρυξελλών) και έτσι προς στιγμήν ανακόπηκε ή αντίθεσή τους στα ζητήματα της παιδείας και τέθηκαν οι βάσεις για μια υπερχομματική παιδεία.

Υπάρχουν δύο τύποι σχολείων στο Βέλγιο: 1) τα Γαλλικά (στις γαλλόφωνες περιοχές όπου επικρατούν οι Βαλλόνοι), και 2) τα Φλαμανδικά (στις περιοχές όπου κυριαρχεί ή φλαμανδική γλώσσα). Σε κάθε έναν όμως από αυτούς τους τύπους υπάρχουν Δημόσια Σχολεία και Σχολεία Ελεύθερα (ιδιωτικά). Ο παράλληλος που περνά από τις Βρυξέλλες χωρίζει το Βέλγιο σε δύο μέρη. Προς βορράν, μέχρι την Βόρειο θάλασσα, ή κύρια γλώσσα είναι ή Φλαμανδική και προς νότον όπου επικρατεί ή Γαλλική. Υπάρχουν όμως και γαλλικά σχολεία στη φλαμανδική περιοχή και φλαμανδικά στη γαλλική περιοχή. Αυτή ή μειοψηφία όμως δεν είναι παρα-

μελημένη αφού εξαρτάται επίσης από την κεντρική διοίκηση.

Έχοντας υπ' όψη μας αυτά τα ιδιαίτερα προβλήματα της βελγικής παιδείας, πάνω στα οποία μας είχε κατατοπίσει ο διαπρεπής καθηγητής μας και επικεφαλής της ομάδας μας κ. Panchaud, πέρασε γρήγορα ή ώρα του ταξιδιού μας και χωρίς να το καταλάβουμε βρεθήκαμε στις Βρυξέλλες. Εκεί μας περίμενε ο γενικός επιθεωρητής της μέσης παιδείας ως εκπρόσωπος των βελγικών σχολικών αρχών, που μας οδήγησε σ' ένα ξενοδοχείο για να περάσουμε τη νύχτα μας. Την επομένη το πρωί θα άρχιζε ή μεγάλη περιπέτεια. Θα δώσουμε τώρα μια σύντομη περιγραφή της επισκέψης μας.

Επίσκεψη στο «Athenée Royal» στις Βρυξέλλες.

Δημοτικό Σχολείο: Επισκεφθήκαμε τις μικρότερες τάξεις και είδαμε τα μικρά παιδιά της Α' τάξης να μαθαίνουν ανάγνωση και γραφή με την «méthode globale» (Παιδιά ηλικίας 6 — 12 ετών).

Μέση εκπαίδευση: (= γυμνάσιο για μάζ): Προτού επισκεφθούμε τις τάξεις και ιδούμε πως εργάζονται τα παιδιά, μας εξηγήθηκε βλος ο μηχανισμός της σχολής.

Όταν το παιδί τελειώσει το Δημοτικό σχολείο έχει δύο δυνατότητες: να πάη στο γυμνάσιο όπου μπορεί να εξελιχθή, δηλ. να φοιτήσει στις ανώτερες σχολές ή να κάνει ακόμη δύο τάξεις, δηλαδή κάτι μεταξύ Δημοτικού και Γυμνασίου έως ότου συμπληρώσει το 14ον έτος της ηλικίας του. Έως τα 14 χρόνια τους τα παιδιά είναι υποχρεωμένα να φοιτούν στα σχολεία (νόμος ψηφισμένος από το 1914). Τότε όμως (14 χρονών) δεν έχουν κανένα πτυχίο στα χέρια τους. Έτσι τα περισσότερα παιδιά προτιμούν να κάμουν ακόμη ένα χρόνο δηλ. έως 15 χρονών, και να αποκτήσουν ένα χαρτί, ένα είδος «πιστοποιητικού» πως τελείωσαν την Μέση Σχολή. Αυτά για τα παιδιά που θέλουν να μπούν στη βιοπάλη.

Για τα παιδιά που πηγαίνουν στα γυμνάσια (κλασσικά, πρακτικά ή τεχνικά) οι σπουδές τους χωρίζονται σε δύο κύκλους:

ΚΛΑΣΣΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Α' Κύκλος, τάξεις (*) ΣΤ', Ε, Δ'. Παιδιά 12 — 15 ετών.

Β' Κύκλος, τάξεις Γ', Β', Α'. Παιδιά 15 — 18 ετών.

ΠΡΑΚΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ

Πάλι έχουν να κάμουν με δύο μέρη:

1) Το Α., οι μικρότερες δηλ. τάξεις: Α', Β', Γ'.

2) Το Β., οι ανώτερες τάξεις: Α', Β', Γ'.

Το πρακτικό σχολείο είναι μόνο για αγόρια. Τα κορίτσια πηγαίνουν σε οικοκυρικές σχολές ή στο κλασσικό. Τώρα μελετάται να πηγαίνουν τα κορίτσια και στο πρακτικό γυμνάσιο.

Ας πάρουμε ένα παιδί 12 χρονών. Βρίσκεται σε δύσκολη θέση γιατί δεν ξέρει τί σχολείο να ακολουθήσει. Ένα παιδί σ' αυτή την ηλικία δεν μπορεί να αποφασίσει σε τί σχολείο να πάη, δεν μπορεί να καταλάβη τις κλίσεις του.

Και τώρα επεμβαίνει ο διευθυντής του σχολείου που διαλέγει για τα παιδιά, κρίνοντας από τις επιδόσεις που είχανε κατά την διάρκεια των 6 χρόνων του Δημοτικού, αν φυσικά το παιδί ήταν στο σχολείο του. Και εδώ ξεσπά το μεγάλο δράμα. Αν το παιδί καταλάβει, έπειτα από λίγα χρόνια, πως δεν του αρέσουν οι σπουδές του και θελήσει να αλλάξει σχολή δεν μπορεί. Γιατί κάθε κλάδος κάνει διαφορετικά μαθήματα από τον άλλο. Έτσι το να αποτύχη ένας μαθητής στις εξετάσεις του είναι πολύ πιθανόν. Μπορούν να γίνουν μόνο μερικές μεταβολές (μετεγγραφές).

Αλλά είναι πολύ δύσκολο να αλλάξω από το πρακτικό στο κλασσικό, ούτε από το κλασσικό στο πρακτικό μετά από την δεύτερη χρονιά. Τα παιδιά προτιμούν να πηγαίνουν στα σχολεία που ονομάζονται «Αθηνεία», (Ένας τέτοιος τύπος σχολείου είναι και το «Athenée Royal» που επισκεφθήκαμε την πρώτη μέρα στις Βρυξέλλες), γιατί αυτά τα σχολεία περιέχουν και κλασσικό και πρακτικό τμήμα.

(*) Η άρθρωση των τάξεων στο Βέλγιο γίνεται κατ' αντίθετο τρόπο από τον δικόν μας.

(Ἡ φοίτηση σ' ὅλα τὰ σχολεῖα τοῦ βελγικοῦ κράτους εἶναι δωρεάν).

Υπάρχει καὶ ἓνας ἄλλος κλάδος σ' αὐτὰ τὰ σχολεῖα ποὺ ὀνομάζεται Α 4. Εἶναι γιὰ τὰ καθυστερημένα παιδιὰ καὶ ὁ διευθυντὴς πέρνει μιὰ πολὺ βαρὺ ἐυθύνη θάζοντας ἓνα μαθητὴ σ' αὐτὸν τὸν κλάδο γιὰτὶ ὁ μαθητὴς εἶναι καταδικασμένος γιὰ πάντα. Υπάρχει μόνον ἓνας καθηγητὴς καὶ μπορεῖ νὰ ἐφαρμόσῃ τὸ πρόγραμμα ποὺ θέλει, δηλ. ἔχει ὑπὸ τὴν δικαιοδοσίαν του παιδιὰ 12 — 18 χρονῶν.

Εἶπαμε ὅτι στὶς 3 ἀνωτέρες τάξεις κατέναντα παιδί δὲν μπορεῖ νὰ ἀλλάξῃ τάξη. Δημιουργοῦνται ὅμως ἕξ τμήματα ἀπὸ τὰ 15 χρόνια καὶ πάνω, δηλαδή:

Κύρια μαθήματα: 1) Λατινικά, 2) Ἑλληνικά, 3) Φυσικὴ — Χημεία, 4) Μαθηματικά, 5) Γλῶσσες καὶ 6) Οἰκονομικὰ — Λογιστικὴ.

Ἔτσι συνεχίζονται οἱ σπουδὲς μεταξὺ 15 — 18 ἐτῶν. Γιὰ νὰ ἔχουμε μιὰ ἰδέαν τῆς διαφορᾶς μεταξὺ τῶν τμημάτων ἃς πάρομε π.χ. τὰ μαθηματικά.

Τὸ α' γκρουπ ἔχει 7 ὥρες ἐβδομαδιαίως
 » β' » » 3 » »
 » γ' » » 5 » »
 » δ' » » 7 » »
 » ε' » » 5 » »
 » ζ' » » 3 » »

Καὶ γιὰ τὴν διδασκαλίαν τῶν μαθηματικῶν τὰ γκρουπ ἐνώνονται ὡς ἑξῆς: α+δ, β+ζ, καὶ γ+ε.

Τὸ «Ἀθήναιον» ποὺ ἐπισκεφθήκαμε τὸ πρῶτ' τῆς 19ης εἶχε 1450 μαθητὲς: 840 στὸ γυμνάσιο, 510 στὸ δημοτικὸ καὶ 100 στὸ νηπιαγωγεῖο.

Στὸ Πρακτικὸ Γυμνάσιο τὰ παιδιὰ ἐργάζονται:

Στὸ Α₃:

Τὴν 1η χρονιά, τὸ ξύλο καὶ τὸ σίδηρο.

» 2η » » » » »

» 3η » ἦ » ἦ » »

Στὸ Α₂:

Τὴν 1η χρονιά, ἡ ξύλο, ἡ σίδηρο, ἡ ἡλεκτρισμὸς, ἡ αὐτοκίνητο. Τὸ ἴδιο γίνεται καὶ στὴν 2η καὶ 3η χρονιά.

Τὰ παιδιὰ εἰσάγουν ἀπ' τὸ Γυμνάσιο μὲ τὸν τίτλο τοῦ πρακτικοῦ μηχανικοῦ. Γιὰ νὰ περάσουν ἀπὸ τὴν μιὰ τάξιν στὴν ἄλλη δὲν περνοῦν ἀπὸ ἐξετάσεις ἀλλὰ παίρνουν ἓνα βαθμὸ προφορικὸ γιὰ τὴν χρονιά.

Γιὰ τὸ Πανεπιστήμιον δὲν χρειάζονται ἐξετάσεις ἀρκεῖ νὰχοὺν τελειώσει τὸ γυμνάσιο. Χρειάζονται ἐξετάσεις ὅμως γιὰ τὸ Πολυτεχνεῖο.

Ἐνα ζήτημα ποὺ ἀπασχολεῖ πολὺ τοὺς νέους εἶναι ἡ γλῶσσα. Πρέπει νὰ ἔχουν περάσει τὸ Δημοτικὸ καὶ τὸ Γυμνάσιο στὴν ἴδια γλῶσσα γιὰτὶ ἂν ἀλλάξουν δὲν μποροῦν νὰ πᾶνε στὸ πανεπιστήμιον. Π.χ. ἓνας μαθητὴς ἔκανε τὸ Δημοτικὸ στὰ Φλαμανδικὰ καὶ τὸ Γυμνάσιο στὰ Γαλλικά. Ἀπαγορεύεται ἡ εἴσοδος στὸ Πανεπιστήμιον. Μόνον ἂν ἡ οἰκογένειά του γιὰ λόγους ἐπαγγελματικoὺς ἢ ἂν ἀλλάξῃ πόλιν ἢ ἐπαρχίαν καὶ δὲν ἔχει σχολεῖο μὲ τὴν γλῶσσα ποὺ εἶχε ἀρχίσει ὁ μαθητὴς τότε τοῦ ἐπιτρέπεται νὰ φοιτήσῃ σὲ ἄλλο σχολεῖο χωρὶς συνέπειες γιὰ τὴν καριέρα του. Ἄν πάλι Φλαμανδοὶ γονεῖς θέλουν τὸ παιδί τους νὰ πᾶει σὲ Γαλλικὸν σχολεῖο πρέπει νὰ τὸ δηλώσουν κατὰ τὴ γέννησιν τοῦ παιδιοῦ καὶ νὰ τοῦ μάθουν τὴν Γαλλικὴν ὡς μητρικὴν τοῦ γλῶσσα. Καὶ πάλι ὅμως τὸ παιδί ἐξετάζεται στὰ ἕξ του χρόνια γιὰ νὰ ἰδοῦν ἂν ξέρει καλὰ τὰ Γαλλικά καὶ τὰνάπαλιν.

Καὶ νὰ τώρα μιὰ στατιστικὴ τῶν μαθητῶν ποὺ ἐφοίτησαν πέρυσι στὰ βελγικά σχολεῖα

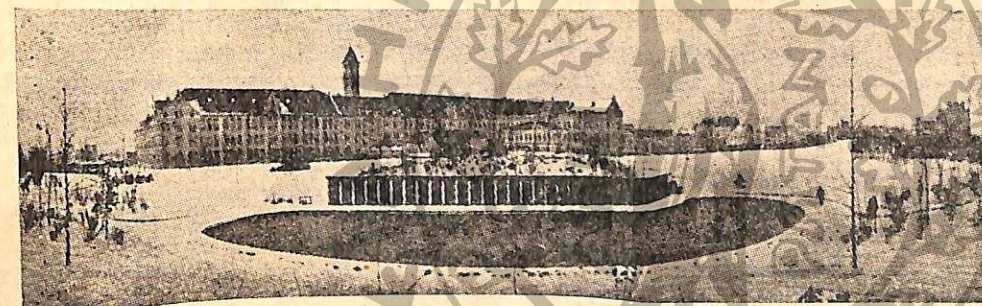
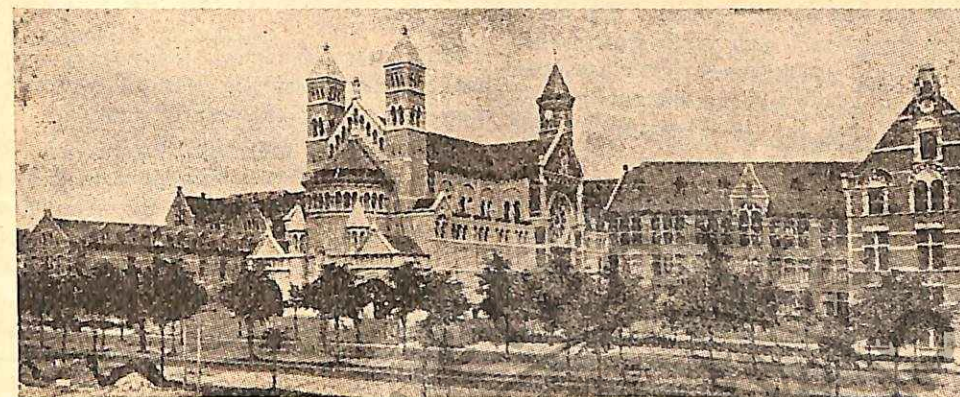
	Νηπιαγωγ.	Δημοτικὸ	Γυμνάσιο	Παιδαγ. Ἀκ.	Τεχν. Σπουδ.	Παν. Πολυτ.
δημόσια	114.000	446.000	75.000	8.517	47.900	
ιδιωτικὰ	237.000	449.000	99.000	11.945	105.547	25.237
	Ἀγόρια	Κορίτσια	Ἀγόρια	Κορίτσια	Ἀγόρια	Κορίτσια
δημόσια	33 %	32 %	59 %	35 %	40 %	50 %
ιδιωτικὰ	67 %	68 %	41 %	65 %	60 %	50 %

Ἡ στατιστικὴ αὐτὴ εἶναι ἀρκετὰ ἐυγλωττὴ καὶ μᾶς δείχνει τὴ μεγάλη ὑπεροχὴ τῶν ιδιωτικῶν σχολείων σὲ σύγκρισιν μὲ τὰ δημόσια καὶ τοῦτο γιὰτὶ οἱ γονεῖς, ἀντιμετωπίζοντας τὴν πολυμορφίαν τῶν δημοσίων σχολείων, προτιμοῦν τὰ ἰδιωτικὰ σχολεῖα, ποὺ προσφέρονται νὰ τοὺς ἐκπαιθεῖν κατὰ τὸν πιὸ ἐκπαιδευτικὸν γι' αὐτοὺς τρόπον στὸ ζήτημα τῆς ἐκπαίδευσως τῶν τέκνων τους.

Ἔστερα ἀπὸ αὐτὰ τὰ λίγα, ποὺ εἶδαμε καὶ εἶπαμε γιὰ τὴν παιδείαν στὸ Βέλγιο μὲ ὅση συντομία μᾶς ἦταν δυνατόν, ἐπισκεφτήκαμε τὰ κτίρια καὶ θαυμάσαμε τὴς τελειότατες μηχανικὰς ἐγκαταστάσεις. Εἶδαμε τὰ παιδιὰ στὸ ἔργον τους. Καὶ μιὰ ἀστεῖα νότα τοῦ ταξιδιοῦ μας: Τὰ αὐτοκίνητα τῶν καθηγητῶν καὶ δασκάλων τὰ διορθοῦν οἱ ἴδιοι οἱ μαθητὲς τοῦ Α₂. Ἔτσι ἂν κανεῖς καθηγητὴς χάσῃ τὸ αὐ-

τοκίνητό του ἂς μὴν παραξενευτῇ, θὰ βρῆται σὲ... ἀτελιὲ τοῦ σχολείου!

Ἀπόγευμα τῆς 19 Ὀκτωβρίου: Ἐπίσκεψιν στὸ Κολλεῖον Saint - Michel (Ἰησοῦτων). Τώρα ποὺ μάθαμε πᾶς ὅτι μᾶς ἦταν χρήσιμο, ζητήσαμε ἀπὸ τοὺς Ἀδελφοὺς τοῦ Χριστοῦ νὰ ἐπισκεφτοῦμε τὸ Σχολεῖον τους. Κτίρια πελώρια, μιὰ δημιουργία ἑκκλησίας στὸ κέντρο, σοὺ δέξαν τὴν ἐντύπωσιν ἐνὸς μεγάλου ἀγροκτήματος κάπου στὶς ἀρχὲς τοῦ 19ου αἰῶνα. Περιλαμβάνει δημοτικὸ καὶ γυμνάσιον κλασσικόν. Αὐτὸ ποὺ μᾶς ἔκανε ἐντύπωσιν ἦταν ἡ αὐστηρὴ πειθαρχία ποὺ κυριαρχοῦσε παντοῦ. Οἱ μαθητὲς γλιστροῦσαν στὴν ἄκρην τῶν διαδρόμων χωρὶς ὀρόβον καὶ ἀταξία ὅπως θὰ γινόνταν σ' ἓνα ἀπὸ τὰ δικά μας σχολεῖα.

Γενικὴ ἄποψιν τοῦ κολλεγίου Saint Michel μὲ τὴν ἐκκλησίαν στὴ μέση. Στὸ πίσω μέρος ὑπάρχει μιὰ μεγάλη πισίνα ὅπου τὰ παιδιὰ ζολεμποῦν τὸ καλοκαίρι καὶ πατινάζουν τὸν χειμῶνα ὅταν τὸ κορὸ εἶναι πολὺ μεγάλο.

Τρίτη 20 'Οκτωβρίου 1959. 'Επίσκεψη του «Hermitage».

«'Από τη ζωή για τη ζωή» αυτή είναι η αρχή του παιδαγ. συστήματος Decroly. Να δώσουμε τα παιδιά μέσα στη ζωή για να τους μάθω ή ίδια ή ζωή να ζούν. Να δώσουμε στο σώμα τους τα απαραίτητα στοιχεία (αέρα, χώρο, κίνηση), στο πνεύμα τους, την ύλη και τις πράξεις από όπου θα άντλήσουν τις ιδέες και γνώσεις που θα χρησιμεύουν ως βάση για την κατοπινή κοινωνική και πνευματική ζωή τους. Με αυτό το σκοπό το «Hermitage» είναι ένα υπαίθριο, όσο το δυνατόν, σχολείο όπου το παιδί έχει την ευκαιρία να αναπτύξει τις φυσικές δυνατότητές του με ασκήσεις που κάνουν για τα χρόνια του.

Το Hermitage έχει τα ίδια δικαιώματα όπως όλα τα δημόσια σχολεία. 'Η μόρφωση παρέχεται δωρεάν αλλά το σχολείο ζει από τις δωρεές των γονέων. Τα παιδιά που αποφοιτούν από αυτό εισάγονται στα ανώτερα σχολεία και κατά κανόνα φέρουν 3-4 φορές ανώτερα αποτελέσματα σε σχολική επίδοση, σε σύγκριση με τα παιδιά των άλλων σχολείων.

Οι ιδέες του Dr Decroly είναι πολύ γνωστές στην Ελλάδα και θα ήταν περιττό να επεκταθούμε πάνω σ' αυτές και μάλιστα σε αυτό το βιβλικό ταξιδιωτικό σημείωμα. Πάντως κρατήσαμε πολλές σημειώσεις, μιλήσαμε με τους επικεφαλής της κινήσεως Decroly. Παρακολουθήσαμε τα παιδιά του Σχολείου Ντεκρολύ στη σχολική εργασία, στα παιχνίδια, στο φαγητό, στις άλλες εκδηλώσεις τους. Μετά από το μεσημεριανό φαγητό, που σερβίρουν μόνα τους τα παιδιά, κάνουν ήλιοθεραπεία για μια ώρα, όταν ο καιρός το επιτρέπει.

Όταν το σχολείο πρωτοιδρύθηκε ήταν για ανώμαλα παιδιά, όμως γρήγορα έγινε ένα δεύτερο για κανονικά παιδιά.

Επισκεφθήκαμε τις τάξεις, είδαμε πώς τα παιδιά, μικρά και μεγάλα, εργάζονται. Τα μικρά μαθαίνουν ανάγνωση, γραφή και αριθμητική με την «Méthode Globale».

Επισκεφτήκαμε επίσης το τυπογραφείο του σχολείου και είδαμε τα δημοφιλικά και περιοδικά που εκδίδουν τα παιδιά.

Χαιρετήσαμε την διευθύντρια του σχολείου που τόσο καλά μας υποδέχτηκε και φύγαμε για να συνεχίσουμε την επίσκεψή μας στη παιδαγωγική ακαδημία Οηλέων de Berkendael.

*
**

Επίσκεψη στην Παιδαγωγ. 'Ακαδημία. Έχει τρεις κλάδους. Μορφώνει κοπέλλες για νηπιαγωγείο, δασκάλες και καθηγήτριες καθώς επίσης και ειδικές δασκάλες-ψυχολόγους για παράλυτα παιδιά. Επίσης περιλαμβάνει νηπιαγωγείο, δημοτικό, γυμνάσιο και τμήμα για τα παράλυτα παιδιά, όπου οι νεαρές δασκάλες εφαρμόζουν, τι μάθανε. Στο γυμνάσιο τα παιδιά έως 15 χρονών διδάσκονται από δασκάλες — καθηγήτριες που έχουν βγει από τις παιδαγωγικές ακαδημίες ενώ τα παιδιά 15—18 ετών από διπλωματούχους του Πανεπιστημίου.

Μαθήτριες 15 ετών εισέρχονται στην παιδαγωγική ακαδημία για να εγούν νηπιαγωγοί και τελειώνουν 18 ετών.

Μαθήτριες 15 ετών εισέρχονται για δασκάλες και εγαίνουν στα 19 τους χρόνια και για να γίνουν δασκάλες παιδιών 12—15 ετών εισέρχονται στην παιδαγωγική ακαδημία 18 ετών, μετά το γυμνάσιο και εγαίνουν 20 ετών.

Το ίδιο ακριβώς για αυτούς που θέλουν να διδάξουν στο πρακτικό γυμνάσιο (18—20 ετών).

Τα υπόλοιπα σχολεία που επισκεφτήκαμε ήταν τα εξής: Τετάρτη 21-10-60 πρωί το «'Αθήναιον», το ιατρο-ψυχολογικό κέντρο στο Etrerbeek όπου τα παιδιά υποβάλλονται σε ψυχολογικά τεστ μια φορά τον μήνα. Τήν Πέμπτη 22-10-59 επισκεφτήκαμε ένα σχολείο ανθρακωρύχων και μια ακόμη πρακτική σχολή στην περιοχή των ανθρακωρυχείων κοντά στη Λουβαίν. Οι υπόλοιπες μέρες μας αφοσιώθηκαν σε τουριστικές επισκέψεις. 'Αργότερα θα ασχοληθούμε ειδικά με την παιδεία στο Βέλγιο και στις άλλες χώρες της Ευρώπης που επισκεφτήκαμε ή θα επισκεφτούμε προσεχώς.

ΕΜΜΗ Χ. ΠΑΤΣΗ

ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΙΔΡΥΜΑΤΟΣ

Υπεύθυνος Κ. ΚΑΛΑΝΤΖΗΣ, Διδάκτωρ τών Παιδαγωγικών και τής Ψυχολογίας του Πανεπιστημίου τής Βιέννης

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Πίναξ I

Μορφές περιπτώσεων	Αριθμός	Κληθέντες για εξέταση	Εξετασθέντες	Κληθέντες για θεραπεία
A' Μογγολοειδείς δυσλογικοί	17	5	4	2
B' Νοητικά υστερούντες δυσλογικοί	28	4	4	2
Γ' Κινητικά υστερούντες δυσαρθρωτικοί	6	—	—	—
Δ' Επιληπτοειδείς με διαταραχές λόγου	7	2	1	—
Ε' Βαρύκοοι δυσλαλικοί	7	—	—	—
ΣΤ' Διαταραγμένοι γλωσσικά (με ευρύτερες εξελεκτικές αναστολές λόγου ή επί μέρους διαταραχές; ψευδισμό, τραυλισμό, δυσλεξία, δυσορθογραφία)	31	23	10	6
Σύνολον	96	33	19	10

V. Η ΕΙΚΟΝΑ ΤΩΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ ΠΡΟ ΤΗΣ ΕΝΑΡΞΕΩΣ ΤΗΣ ΘΕΡΑΠΕΙΑΣ

A. ΤΑ ΠΟΡΙΣΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΞΕΤΑΣΕΩΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΨΥΧΙΑΤΡΙΚΗ ΟΜΑΔΑ ΤΟΥ ΙΑΤΡΟΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ

Συγκεντρωτικός Πίναξ II

Τών Πορισμάτων εξέτασεως των περιπτώσεων του Τμήματος Θ. Π. υπό τής ψυχιατρικής ομάδος του Ι. Κ. κατά τα έτη 1957-1958

α)ά	Παθολογική εικόνα προσωπικότητας					
	Νοημοσύνη		Λόγος	Δεξιότητα	Στοιχεία συμπεριφοράς	Αιτιολογία
	Χρον. ΈΗλ.	Δ. Ν.				
	Έτος Μην.					
1	7	—	Πτωχεία περιεχομένου του λόγου. Έλαφρός βαταρισμός και ψευδισμός.	ΈΑδέξιος	ΈΥπερκινητικότητα. Στοιχεία κοινωνικής έπαφης.	Μογγολοειδία.

ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

α)ά	Παθολογική εικόνα προσωπικότητας							
	Νοημοσύνη			Λόγος	Δεξιότης	Στοιχεία συμπεριφοράς	Αιτιολογία	
	Χρον. Ήλ.	Δ. Ν.	Έτος Μην.					
2	9		1	0,47	Πτωχεία περιεχομένου του λόγου, ψευδισμός και τραυλισμός.	Μερική αδεξιότης πεισμένη άριστοχειρία.	Υπερκινητικότης. Καλή κοινωνική επαφή.	Μογγολοειδία,
3	12	2	0,47	Στενότης περιεχομένου. Βαρύς σχολικές δυσκολίες. Δυσορθογραφία. Αριθμασθένεια.	Αδεξιότης	Ψυχικός παιδισμός. καλή επαφή.	Μετά την γέννηση ύψηλός πυρετός και ίκτερος Νευρικό περιβάλλον.	
4	4	10	0,55	Μεγάλη πτωχεία περιεχομένου λόγου. Ψευδισμός βαρύς και άγραμματισμός.	Μερική δεξιότης. Ανάσκητος τελείως.	Καλή κινητικότης. Ίκανοποιητική επαφή κοινωνικώς.	Τοκετός εν ναρκώσει έμβρυουλκία. Περιβάλλον αδιάφορο.	
5	7	3	0,67	Σχολικές δυσκολίες. Δυσγραφία, δυσλεξία. Αριθμασθένεια.	Αδέξιος. Κινητική αστάθεια.	Υπερκινητικότης, καλή επαφή.	Εμβρυουλκία.	
6	5	—	0,69	Έλαφρός ψευδισμός. Άγραμματισμός. Δυσλεξία και δυσορθογραφία.	Δεξιότης καλή. Ανάσκητος.	Δειλία, εύαισθησία. Στοιχειώδης επαφή,	Εμβρυουλκία. Πιεστική οικογενειακή αγωγή.	
7	11	9	0,70	Τραυλισμός. Σχολικές δυσκολίες.	Μερική δεξιότης πεισμένος άριστοχειρ.	Χαρακτηρολογικό διαταρακτικό έποικοδόμημα. Στοιχειώδης επαφή.	Υψηλός πυρετός μετά τη γέννηση. Νευρωτικό περιβάλλον.	
8	8	2	0,77	Δυσλεξία. Δυσορθογραφία.	Δεξιότης καλή.	Υπερκινητικότης. Καλή επαφή.	Άργοπορημένη όμιλία. Κοκκύτης, παρωτίτις. Άγλωσσο περιβάλλον, πιεστική αγωγή.	
9	5	9	0,79	Μεγάλη επιβράδυνση όμιλίας.	Δεξιότης αλλά βραχυκυκλωματική κινητική ροή.	Υπερκινητηκότης. Μικρά βάρσσης επαφής.	Υποσιτισμός κατά τον θηλασμόν. Νευρωτικό περιβάλλον.	
10	5	10	0,84	Επιβράδυνση λόγου. Όμιλία δυσκατάληπτη άνευ συμφώνων.	Μερική αδεξιότης. Ανάσκητος. Πτωχεία επαφής.	Νωθρότης. Πτωχεία επαφής.	Υψηλός πυρετός πρώτους μήνες. Περιβάλλον στενών αντιλ.	

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΕΠΙ ΔΥΟ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

Επειδή στα πλαίσια της σύντομης αυτής έκθεσως δέν ήταν δυνατόν να έκτεθη αναλυτικά ή έργασία που έγινε σε όλες τις περιπτώσεις, παραθέτομε αναλυτική έκθεση για δύο μόνον περιπτώσεις.

Περίπτωση 1΄. Άρρεν. Έτος γεν. 1952. Έτος εξέτάσεως 1959. Ψυχιατρική εξέταση: Μεγάλη επιβράδυνση όμιλίας. Πιθανή όργανική βάση άγνώστου αιτιολογίας. Κινητική αστάθεια.

Ψυχολογική εξέταση: Κατά TEST Terman-Merrill (σε ηλικία 5 έτ. 9. μ. Νοητική ηλικία περίπου 3 έτών.

Δείκτης νοημοσύνης 0,79.

Τό σχέδιο του παιδιού είναι στερεοτυπικό σε άμορφους μικρούς κύκλους. Η άναγνώριση μορφών άντιστοιχεί προς την ηλικία των 3 έτών.

Διαπιστούται υπερκινητικότης, δυσκολίες συγκεντρώσεως και προσοχής.

Η πρακτική νοημοσύνη έχει άναπτυχθή ίκανοποιητικά, αλλά ό λόγος έμφανίζεται με έλάχιστες λέξεις, πολύ ψευδικές.

Υπάρχει ίκανότης συναισθηματικής επαφής.

Κοινωνική έρευνα: α) Οίκογένεια: Μικροαστική μέσης μορφώσεως με τρία παιδιά. Ο πατέρας άσκει τυραννική πατρική έξουσία, παρουσιάζει άπορριπτικές τάσεις προς τό παιδί και έπιρρίπτει την ευθύνη στην γυναίκα του.

Η μητέρα παρουσιάζεται ως άγχώδης, είναι προσκολλημένη στο παιδί και ή συμπεριφορά της κινείται μεταξύ υπερπροστασίας, πιεστικής άγωγής (κυρίως γλωσσικής) και τιμωριών. Όμιλεί περί κληρονομικότητος από την πλευρά του πατέρα. Άνεξήτησε ιατρική θεραπεία.

Οί γονείς δέχονται την όργανική αιτιολογία, αλλά όχι και την πνευματική υστέρηση. Από κληρονομικής πλευράς άναφέρεται ένας παππούς του πατέρα κωφάλαος, ένα παιδί της άδελφής του πατέρα κωφάλαο και σε συγγενική οικογένεια τέσσερα παιδιά με άλαλία.

β) Άτομικό ιστορικό: Ο έξεταζόμενος είναι τό δεύτερο παιδί της οικογένειας. Υποσιτίσθηκε από έλειψη θρεπτικών ουσιών στο γάλα της μητέρας. Παρουσιάζει άτροφία των ποδιών. Εβάδισε σε ηλικία 2 1/2 έτών και μαζί άρχισε να Ψελλίζει. Από τότε έκανε πολύ λίγη πρόοδο στην όμιλία (λίγες λέξεις πολύ ψευδικές). Έχει ένουρήσεις, είναι υπερκινητικός, άντικοινωνικός, δέν συγκεντρώνεται. Συγκρούεται με τά άδελφια του, παρουσιάζει όνυχοφαγία, δυσκολίες φαγητού και ύπνου (μεταβολή της κανονικής καμπύλης ύπνου: κοιμάται 1-1.30 μετά τά μεσάνυχτα και ξυπνά 1-1.30 μ.μ. την άλλη ήμέρα).

Περίπτωση 2α. Άρρεν. Έτος γεν. 1951. Έτος εξέτάσεως 1957.

Ψυχιατρική εξέταση: Νοητική υστέρηση. Δολιχοκεφαλία. Υπερκινητικότης. Φτωχό λεξιλόγιο.

Ψυχολογική εξέταση: Χρονολογική ηλικία 7. έ. και 3 μ. Νοητική ηλικία. 5 έ. και 4 μ. και Δ.Ν. 67 κατά Terman-Merrill.

Δέν άναγνώριζε τά χρώματα, δέν άντιγράφει τό τετράγωνο και άποτυγχάνει στο TEST SECUN. Άναγνώριζε μορφές και σχήματα. Δέν συγκεντρώνεται.

Τό σχέδιο είναι πρωτόγονο «κουλουράκια» και γραμμές όμορφες. Άντιπαθεί να γράφει.

Έχει μεγάλη πείρα της ζωής του δρόμου.

Κοινωνική έρευνα: α) Οίκογένεια:

Άστική, μόρφωση στοιχειώδης. Δύο παιδιά. Καλή παραδοχή της καθυστέρήσεως του παιδιού. Άναζητήθηκαν ιατρικές θεραπείες και έγινε μία σχετικά καλή συνειδητοποίηση της καταστάσεως. Όστόσο ή μητέρα δέν άπέφυγε την προσκόληση στο παιδί με την έπίμονη και άδιάλειπτη άσκησή του κυρίως σε γραφή και άνάγνωση. Είναι υπερήφανη για τό έπίτευμά της. «Όρες άτέλειωτες τον μάθαινα να κρατάη τό μολύβι...» Η άγωνιώδης έρώτησή της για τό «δείκτη νοημοσύνης» του παιδιού είναι ό πυρήν στον όποιον θέλει να περιστρέφεται ή συνέντευξη..

β) Άτομικό ιστορικό: Ο έξεταζόμενος είναι πρωτότοκος. Ο τοκετός ήταν δύσκολος (έμβρυουλκία). Τό μωρό γεννήθηκε άσφυκτικό. Λόγω πυρετού που έμφανίσθηκε του έγινε έντονη στρεπτομυκινοθεραπεία.

Βάδισε 15 μηνών, αλλά είχε μεγάλη αστάθεια και έπερτε συνεχώς. Όμιλία: Ψελισμός 2 έτών πρώτες λέξεις σε ηλικία 4 έτών. Μετά ό λόγος εξέλιχθηκε ίκανοποιητικά.

Ο άδελφός τον ζηλεύει ως άντικείμενο ιδιαιτέρων φροντίδων. Περιγράφεται από την μητέρα ως υπερκινητικός, ως μνήμων, με κλίση στη μουσική, με κάποια αστάθεια άκόμη στο βάδισμα, και με πολλές δυσκολίες στην γραφή και άριθμητική.

Β΄. Η ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΘΕΡΑΠΕΥΤΙΚΗΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ.

Η ειδική παιδαγωγική παρατήρηση, ή γλωσσική εξέταση, ή πρόγνωση και τό σύντομο άτομικό διάγραμμα θεραπείας.

Σύμφωνα με την πορεία της διαγνώσεως που έκθέσαμε σε γενικές γραμμές (στο Κεφαλ. ΙΥ) έγινε στο Τμήμα Θ.Π. ή ειδική παιδαγωγική παρατήρηση, ή γλωσσική εξέταση, ή πρόγνωση και τό σύντομο άτομικό διάγραμμα θεραπείας των 10 περιπτώσεων που είχαν έπιλεγεί για τό τμήμα, άφου πρώτα πραγματοποιήθηκαν οι ειδικές συνεντεύξεις με τους γονείς για τον κατατοπισμό του παιδαγωγού. Παραθέτομε τά αποτελέσματα της έργασίας αυτής επί των δύο περιπτώσεων των όποιων την άρχική μελέτη από την ψυχιατρική ομάδα έκθέσαμε προηγουμένως.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΕΚΘΕΣΗ ΔΥΟ ΠΕΡΙΠΤΩΣΕΩΝ

Περίπτωση 1η.

α) Ειδική παιδαγωγική παρατή-

ρηση. Είναι ακόμα πολύ εξηρημένος από το μητρικό χώρο (ανάζητά τη μητέρα του συνεχώς κι' έχει τάσεις φυγής). Αρχικά παρουσιάζει μία υπερπροσέξια για κάθε αντικείμενο που πέφτει στο οπτικό του πεδίο. Είναι δύσθυμος, αντιδρά και στην πιο απλή προσπάθεια βοήθειας, με αντιθετική στάση ή απομακρύνεται. Ιδιαίτερα ευαίσθητος και άρνητικός είναι στο λόγο. 'Ως τόσο η κινητικότητα του παρ' όλη την συνεχή αλλαγή και ροή δεν είναι χαώδης και άτακτη, αλλά παρουσιάζεται με κάποια συνέχεια και συνέπεια, ιδιαίτερα δε κατά την επαφή του με παιχνίδια κινήσεως (αυτοκινητάκια), με παιχνίδια που παρέχουν ήχο (σφυρίχτρες, κουκλές που φωνάζουν), με παιχνίδια κατασκευών (MATDOR) και με εικονογραφημένα βιβλία. Έδώ εκδηλώνει κάποια έμμονη σε περισσότερη απασχόληση και έμφανίζονται μερικά αισιόδοξα στοιχεία επαφής και συνεργατικότητας. Στην οργανωμένη επικοινωνία με το ύλικο αυτό δείχνει αντίληψη, πρακτική νοημοσύνη και δεξιότητα, κάτι αναπαριστά, κάτι δημιουργεί, φθάνει σ' ένα απλοϊκό πλάσμα και το χαίρεται. "Όλα αυτά όμως παραμένουν ακόμη μέσα σε μία εικόνα βραχυκυκλωματικής κινητικής συμπεριφοράς και συνεχούς εναλλαγής.

β) Γλωσσική εξέταση: Παρουσιάζει ένα σοβαρό βαθμό βασικής καθυστέρησης της εξέλιξης του λόγου με την εικόνα του πολλού ψευδισμού και αγραμματοισμού, την εικόνα των πρώτων ψευδικών λέξεων και της μονολεκτικής προτάσεως του γλωσσικού σταδίου ενός παιδιού 1 1/2 έτους. Το λεξιλόγιο του αποτελείται από μερικά άρθρωτικά πλάσματα, όπως τατά (λεπτά), δκω (έξω), πίτι (σπίτι), ντετέ (άλογο) κλπ. μαζί με μία μόλις ύποσημειούμενη τάση χειρονομιών και νευμάτων.

Η εικόνα αυτή είναι επικόλουθ μιάς «κινητικής-άκουστικής αλαλίας», μιάς αδυναμίας δηλαδή δημιουργίας γλωσσικών κινητικών τύπων και αδυναμίας διεξαγωγής των που οφείλεται σε κεντρική λειτουργική διαταραχή της άπτικής-κιναισθητικής προσοχής, αντίληψης και μνήμης στην άρθρωτική γλωσσική περιοχή (βραδεία εξελικτική διαμόρφωση κέντρου BROGA).

Λόγω μη βασικής νοητικής ύστερησης παρουσιάζει προχωρημένη γλωσσική κατανόηση και βιωμένο έσωτερικό λόγο. Μία πολύ πιθανή, αλλά βραδεία φυσική κατάκτηση ενός ανώτερου σταδίου προφορικού λόγου έχει έμποδισθεί από την πιεστική άγωγή του περιβάλλοντος. Η κατάστασή του έχει έποικοδομηθεί ψυχοτραυματικά με μία σαφή άπωση του λόγου, με έλλειψη χαράς για όμιλία (ένω του μιλάς και προσπαθεί να του τραβήξουν την προσοχή γυρίζει άλλοι ή με την παλάμη του σου κλείνει το στόμα).

γ) Πρόγνωση και σύντομο ατομικό διάγραμμα θεραπείας: Με τη βασικά καλή νοημοσύνη και δεξιότητα που διαθέτει και με την προϋπόθεση ενός ειδικού παιδαγωγικού χειρισμού μακράς διάρκειας, ή πρόγνωση για την εξέλιξη του είναι ευνοϊκή.

Κατ' αρχήν η απομάκρυνσή του από το οικογενειακό περιβάλλον και η φοίτησή του σ' ένα ειδικό παιδαγωγικό ίδρυμα θα ήταν η ποιοτική ένδειξη. Πολύ ωφέλιμη θεωρείται η ένταξη σε ομάδα παιδιών. Δεν θαπρεπε να γίνει προσπάθεια συστηματικής άγωγής λόγου πριν το παιδί «προσφερθεί» ψυχικά. Πρέπει πρώτα να αποκτήσει κανείς πολύ στενή συναισθηματική επαφή μαζί του, να το απασχολήσει με ύλικο και αντικείμενα που το έλκουν, να το οδηγήσει σε έπιτεύγματα στα όποια μπορεί να έπιτύχει να προβληθεί (οικοδομικά παιχνίδια σχέδιο, πλαστική κλπ.), να του προσφερθεί ένθάρρυνση και έπαινος. Έτσι θα ζυγνήσει μέσα του η όρμη και η χαρά για κίνηση, για μίμηση, για απασχόληση και όμιλία.

Αργότερα κύριος στόχος της γλωσσικής άγωγής θα είναι η άσκηση της γλωσσικής άπτικής-κιναισθητικής αντίληψης, προσοχής και μνήμης, δηλαδή το να παράγει γλωσσικές εικόνες από το δρόμο της μιμήσεως. Διαθέτει γι' αυτό καλή άκουστική γλωσσική μνήμη και χελεαγνωστική ικανότητα.

Η κινητοποίηση και η διδακτική έκμετάλλευση αυτών των προϋποθέσεων πρέπει να γίνει με χαρούμενα γλωσσικά παιχνίδια και άσκησης (κουκλοθέατρο, αναπαραστάσεις παραμυθιών, μιμήσεις φωνών, έλκυστικές εικόνες κλπ.). Η προσφορά του λόγου αρχικά θα γίνεται «όλικά» σαν πλήρης φυσικός λόγος και τελευταία θα έρθει η άσκηση σε μεμονωμένους φθόγγους. Η χελεαγνωστική διαβίβαση του λόγου θα συνοδεύεται με την άκουστική διαβίβαση και με την έποπτική φόρτιση (έποπτεία του αντικείμενου, έποπτεία πράξεων, ιδιοτήτων κλπ.). Η πορεία της γλωσσικής άγωγής πρέπει να ακολουθή τα στάδια της κανονικής γλωσσικής εξέλιξης του παιδιού.

Περίπτωση 2α.

α) Ειδική παιδαγωγική παρατήρηση: Παρουσιάζει άμέσως την εικόνα μιάς πληθωρικής κοινωνικής επαφής και ταχείας άφομοιώσεως προς το περιβάλλον (φέρνεται σαν παλιός φίλος, δεν γνωρίζει άπόσταση ηλικίας και κοινωνικής ιεραρχίας, φέρνει τους άλλους στο έπίπεδό του). Στην όμιλία του μεταφέρει μιμήσεις από συζητήσεις μεγάλων με άπόδοση σαν δικές του.

Στην στάση του υπάρχουν ώρισμένες τυποποιημένες έθιμοτυπικές συμπεριφορές (ύπόκλιση, χειραψία, πληθυντικός κλπ.). και κάποια μαθητική σχολική γύμναση.

Η κινητική άνησυχία που παρουσιάζει, η ροή του ενδιαφέροντος, οι άποψεις από το συγκεκριμένο θέμα, οι άυτοματισμοί ή οι παρεμβολές άσχετων και ξένων συνειρμών, είναι περισσότερο μιά άσύνετη τάση φυγής στη βάση της άπωθής κυρίως των σχολικών και πρακτικών απασχολήσεων (άναγνώσεως, γραφής, σχεδίου, χειροτεχνίας).

(Συνεχίζεται)

ΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΙ Η ΑΠΟΣΧΟΛΗΣΙΣ ΤΩΝ ΝΗΠΙΩΝ

Υπό ΣΩΤΗΡ. ΑΘ. ΦΑΞΣΑ, Έπιθεωρητού Σχολείων

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Πολλές μετρήσεις των οργάνων του σώματος και προσεκτική εξέταση των λειτουργιών αυτών, απέδειξαν, ότι η σωματική κατάσταση του παιδιού ούσιωδώς διαφέρει της του τελείου διαπλασμένου ανθρώπου, ή δε εξέλιξη του νηπίου συνίσταται από ποικίλλες αλλοιώσεις των οργάνων και των λειτουργιών αυτών.

Έκαστον όργανον του νηπίου αναλόγως της άποστολής του, της λειτουργίας που εκάστοτε έχει να έπιτελέσει, ύφίσταται κατά διαφόρους περιόδους του παιδικού βίου αλλοιώσεις και μεταπλάσμούς που διαφέρουν των αλλοιώσεων των λοιπών οργάνων.

Το διαρκώς μεταβαλλόμενο παιδικό σώμα δεικνύει πάντοτε νέο οργανισμό ιδιόζοντα και έπιτήδειο προς έπιτέλεσι των εκάστοτε λειτουργιών.

Τα αυτά ισχύουν και περί της εξέλιξεως των φυσιολογικών λειτουργιών. Το παιδί δεικνύει ποικίλλες ιδιορρυθμίες στην κυκλοφορία του αίματος, στην αναπνευστική λειτουργία, στη σωματική θερμότητα, στις λειτουργίες του μυϊκού συστήματος, του νευρικού συστήματος, των αισθητηρίων οργάνων κ.τ.λ.

Το παιδί της προσχολικής ηλικίας εύρισκεται ακόμη σε πλήρη σωματική εξέλιξη τ. έ. τα αισθητήρια όργανα του όράσεως και άκοής, γεύσεως και όσφρησεως και άφής και το μήκος και το βάρος του σώματος αυτού, και το μυϊκόν σύστημα, της θρέψεως και της κυκλοφορίας. Η σωματική αύξησι δεν τελείται κανονικώς αλλά χωρεί κατά τρόπον ιδιορρυθμον: Περίοδοι γοργής αύξησης διαδέχονται από περιόδους έπιβραδύνσεως ή και πλήρους έπιστάσεως. Τοιουτοτρόπως η άύξησι της αύξησης του ένός χρησιμοποιείται προς γοργήν αύξησι άλλων κ.ο.κ.

Όσαύτως και παράγοντες δυσμενείς έπιδρουν έπί της σωματικής εξέλιξεως του παιδιού ως π.χ. η κληρονομικότης, νοσήματα που προσεβλήθη το παιδί, ή άνησυχία κατοικία ή ακατάλληλος διατροφή, ή άκνησία και τα τοιαύτα.

Όλες οι κινήσεις του νηπίου έξυπηρετούν ύψιστους βιολογικούς σκοπούς και συντελούν στην άσκηση οργάνων και λειτουργιών που ύποβοηθούν σκοπιμώτατα την εξέλιξη του σώματος και των ψυχικών λειτουργιών. Καί έτσι πλέον από του 4ου έτους άνευρίσκει μόνο του και την άρχή του καθήκοντος. Μανθάνει άυτοβούλως να θέτι σκοπούς και να πράττει σύμφωνα μ' αυτούς. Τώρα το νήπιό άποδέχεται έπιταγές, άπαιτήσεις έξωθεν προβαλλόμενες μ' αυτό. Ήδη έγένετο κάτοχο προσχολικής ώριμότητος...

Η φοίτησι όμως στο σχολείο έπιδρά ούσιωδώς στη σωματική κατάσταση του νηπίου, που δυνατόν να παρακωλύση τη σωματική

αυτού ανάπτυξη, να μειώση τη δύναμι της άντιστάσεως αυτού κατ' έπιβλαβών έπιδράσεων και να προκαλέση σ' αυτό διάφορες άσθένειες. Κύριον δε τούτου αίτιον είναι η έντεταμένη και άναγκαστική έργασία και λοιπές άνθυγιεινές συνθήκες που διατελούν τα νήπια μας.

Κατ' έξοχήν λοιπόν κρίσιμη θεωρείται η έναρξη της φοιτήσεως του νηπίου στο σχολείο, που γίνεται άπότομη μεταβολή σε όλο του το βίο. Από της άφροντισίας δηλ. που μέχρι του χρόνου εκείνου διατελούσε, από την πλήρη έλευθερία του, μεταφέρεται άπότομα σε καινούργια ζωή γεμάτη φροντίδες και ύποβάλλεται συνήθως σε έργασίες, που άντιτίθενται προς τη φύσι αυτού. 'Ως εκ τούτου ειδικά μέτρα πρέπει να λαμβάνονται ίνα βαίνει η σωματική εξέλιξη του νηπίου κατά τον κανονικό ρυθμό της.

Ήτοι 1. Χώρος άρκετός, καθαρός και καλά ζεσταίνόμενος το χειμώνα, τρεχούμενο νερό, ζεστό το χειμώνα και άρκετά καλά οργανωμένα άποχωρητήρια. 2. Το κτίριο πρέπει να είναι μονώροφο, κάθε αίθουσα με παράθυρα από δύο πλευρές και γύρω του να ύπάρχη χώρος για ύπαίθριο παιχνίδι. 3. Χώρος για σχολικό κήπο. 4. Κατάλληλο διάδρομο ή αίθουσα προς τοποθέτηση των άτομικών αντικειμένων. 5. Γυμναστήριο ή όταν τα οικονομικά τό έπιτρέπουν ειδική αίθουσα για γυμναστική, χορό και παιχνίδι και για τραπέζια για το πρόγευμα και το μεταμεσημβρινό τους φαγητό. 6. Πρέπει να τηρώνται άυστηρώς οι άπαιτήσεις της ύγιεινής περί της αίθουσής διδασκαλίας, των θρανίων και μέσων απασχολήσεως των νηπίων και η σωματική άγωγή του νηπίου καταλαμβάνει στο πρόγραμμα όλος προέξουσα θέσι και από την έννοια ότι το σώμα πρέπει να διατηρηται άγνό, όρατο και ισχυρό, ως θήκη άνταξία της έντός αυτού έμφύτου ζωής πνοής του Θεού, της ψυχής άρχεται από της σπαργανώσεως του βρέφους και διήκει διά της προσχολικής ηλικίας του Νηπιαγωγείου, που άσκει σωματική άγωγή και όχι γυμναστική. Διότι τούτο άφ' ενός συμπληρώνει και διορθώνει τη σωματική άγωγή της οικογενείας, με τον έθισμό των νηπίων στην έκτέλεσι των κανόνων άτομικής καθαρότητος, άφ' έτέρου μαθαίνει σ' αυτό ρυθμικές κινήσεις, άσματα, βουβές άναπαραστάσεις, ποικίλια παιχνίδια άπλά και ρυθμικά, χορούς παιδικούς κ.τ.ο.

Άπαρατήτως να λαμβάνεται σοβαρώς ύπ' όψιν ότι πρέπει να άποφεύγονται τα έπιβλαβή έπακόλουθα της κοπώσεως. Καί έπομένως όταν το παιδί διατελή υπό εύμενέστατες συνθήκες ως άνωτέρω γενικώς εκθέτομε, τότε η φοίτησι του στο Νηπιαγωγείο θα άποβή παράγοντας έπικουρικός της σωματικής ανάπτυξεως. Τούτο δε άποδοτέον στο ότι το νήπιό

υποβάλλεται σέ ζωή κανονικώτερη εκείνης πού διάγει στή σπίνι του, συνηθίζει στήν τάξη και καθαρότητα και γενικά γίνεται προσεκτικώτερο στή σωματική του κατάσταση. 'Ως είναι έπόμενο πάντα ταύτα έπιδρούν ευεργετικώτατα στή σωματική εξέλιξη του νηπίου και ταυτοχρόνως και έπί τής ψυχικής καταστάσεως αυτού, διότι ή ψυχή τε και τό σώμα είναι άναποσπάρτως συνδεδεμένα πρὸς άλλαλα, τό μὲν έπιδρώσους τοῦ σώματος, στήν ψυχή τής δέ ψυχής έπιδρώσους έπί τοῦ σώματος περί τῶν ὁποίων και ή άπόδειξις «νους υγιής έν σώματι υγιεί κατασκηνοί».

Επίσης ή σωματική κατάσταση δέν έπιδρά μόνον στήν διάνοια, άλλα μεγίστην άσκει ροπή και στή συναισθημα, τή βούλησι τήν ήθική διαμόρφωσι.

Επομένως άν θέλωμεν νά διαμορφώσωμε άνθρωπο μεγαλόψυχο, πολυώντα μεγάλα έργα και ύπομένοντα τραχείς μόχθους, άς διαπλάσωμε κυρίως οργανισμό άκμαίο, ισχυράς άντοχής, κάτοχο χαλυβδίων μυών..

Β' Η ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ Ή ΨΥΧΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΙ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΤΗΣ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΗΛΙΚΙΑΣ

Έχοντες φυσικά ύπ' ὅψιν ὅτι ὁ άνθρωπος είναι ένιαίο ὅλο και ὅτι τό σώμα και ή ψυχή άποτελοῦν αὐτόν τοῦτον τόν άνθρωπο, γιά νά καθορίσωμεν τό πρόγραμμα και τρόπο άπασχολήσεως τοῦ παιδιοῦ τής προσχολικής ήλικίας έπόμενον τυγχάνει, ὅτι πρέπει νά σκιαγραφήσωμε γενικά έστῶ και τήν ψυχική αὐτοῦ κατάσταση τ.έ. πνευματική και ήθική... Φυσικά πρέπει νά βλέπωμεν τόν ψυχικό βίο τοῦ παιδιοῦ ὡς ένα ένιαίο ὅλο και νά ξετάζωμε αὐτό ὡς τοιοῦτον, γιατί ή τυχόν εξέτασι αὐτῶν ὡς έτερογενῶν και άσυνδέτων πρὸς άλλαλα στοιχεῖα είναι αντίθετη πρὸς τήν ένιαία έπισκόπησι κατά τήν ὁποία τά έπί μέρους στοιχεῖα συμπλέκονται και άπαρτίζουν ένότητα αδιάσπαστη.

Μολαταῦτα ὅμως, γιά νά έπιτύχωμε λεπτομερέστερη και πληρέστερη μελέτη τοῦ ψυχικοῦ βίου θά άπομονώσωμε τίς ψυχικές λειτουργίες και θά παρακολουθήσωμε τήν εξέλιξι αὐτῶν κατά τή σειρά πού ξετάζονται άπό τήν ψυχολογία δηλ. γνωστικές, συναισθηματικές, βουλητικές (Προβλ. Ψυχολογία τοῦ παιδὸς Ν. Έξαρχοπούλου.)

1. 'Η κατ' αἰσθησιν αντίληψι

Τό παιδί τής προσχολικής ήλικίας αντιλαμβάνεται τά πράγματα τοῦ έξωτερικοῦ κόσμου ὡς ὅλον, χωρίς νά δύναται νά διακρίνει τά χρώματα και άπό τοῦ 5ου τά σχήματα.

Επίσης ύποπίπτουν στήν παρατήρησι αὐτοῦ ὁμοιότητες και διαφορές τῶν πραγμάτων ὡς πρὸς τό χρώμα και τό σχήμα.

Άσχολεῖται επίσης περισσότερο περί τό παίξειν, άρχει τό συναισθημα και τό διαφέρον του είναι ύποκειμενικόν.

Η διάγει τήν βαθμίδα. α) Τής άρχούσης αντιλήψεως. β) Τήν βαθμίδα τής άναπλάσεως και τής έναρξεως έσωτερικοῦ πνευματικοῦ βίου. γ) Τήν βαθμίδα τής φανταστικής συνθέσεως.

Εἰδικώτερον. 'Η κατ' αἰσθησιν αντίληψι ένωρίτατα άναφαίνεται στήν παιδί και ύπόκειται σέ εξέλιξι, και προάγεται ὀλίγον κατ' ὀλίγον. Οἱ πρώτες αντιλήψεις τοῦ παιδιοῦ τής προσχολικής ήλικίας είναι άτελεῖς άκόμη και στερεῖται τής Ικανότητος, ὅπως άναλύη τά πράγματα και μορφώνει άκριβεῖς αντιλήψεις τῶν έπί μέρους γνωρισμάτων αὐτῶν.

Άλλο σπουδαιότερο αίτιο τής άδυναμίας τοῦ παιδιοῦ στήν αντιλαμβάνεσθαι άκριβῶς είναι ή άτελής λειτουργία τῶν αἰσθήσεων αὐτοῦ. Πρὸς άρσι λοιπόν τής άτελείας αὐτῆς ένδεικνυται συστηματική άσκησι τῶν αἰσθητηρίων αὐτοῦ ὁργάνων ὑπὸ τής νηπιαγωγού. Τό νήπιο πού τό πρώτον κάμνει χρῆσιν τῶν αἰσθήσεων του, τοῦ ὁποίου ή συνείδησι γι' αὐτό έλάχιστα περιέχει και ή παρατήρησι άδρανεῖ, άρκεῖται στήν παθητική είσοδο τῶν έξωτερικῶν έρεθισμάτων χωρίς πολλά έκ τοῦ έαυτοῦ του νά προσθέτη στίς οὕτω σχηματιζόμενες αντιλήψεις.

2. 'Η Ικανότης τής παρατηρήσεως.

Η Ικανότης τής παρατηρήσεως τοῦ παιδιοῦ τ. έ ή προσεκτική και κατά σχέδιον έπισκόπησι τοῦ πραγματικοῦ κόσμου έχει τή χαρακτηριστική ιδιότητα στήν παιδί τής προσχολικής ήλικίας νά γίνεται συνολικῶς έπί τῶν αντικειμένων. Πρῶτα βλέπει τό ὅλον και ύστερα τά μέρη, τό σύνολον και βραδύτερα τίς λεπτομέρειες. 'Ηδη τό παιδί εύρίσκεται στήν οὐσιαστική βαθμίδα δηλαδή, παρατηρεῖ πράγματα ή πρόσωπα χωρισμένα και ὀνομάζει αὐτά με άσυνδετη και γυμνή οὐσιαστική μορφή, ήτοι με άλλα λόγια άπαριθμεῖ γνωρίσματα ή πράγματα τ. έ τά περιγράφει ξερά και πιστά.

Οὐχ ήτον ὅμως και ή Ικανότης τής παρατηρήσεως ύπόκειται σέ άσκησι και δύναται νά ύποστῇ ὕψωσι.

Δύναται δηλαδή νά κατορθωθῇ με κατάλληλο άσκησι, ὥστε τά παιδιά νά παρατηροῦν και σημεία πού άλλως θά διέφευγαν αὐτά.

3. 'Η αντίληψι τοῦ χώρου και χρόνου

Η αντίληψι χώρου, τοῦ μήκους, τοῦ πλάτους και ίδια τοῦ βάθους τῶν σωμάτων είναι άκόμη άτελής και συμπληρώνεται με τήν άμεσι έπαφή τοῦ παιδιοῦ με τά πράγματα.

Η αντίληψι τοῦ χρόνου είναι περίπλοκη ψυχική ενέργεια και εξέλίσσεται πολὺ βραδύτερον τήν αντιλήψεως τοῦ χώρου. Τό παιδί τής προσχολικής ήλικίας έχει συγκεχυμένη αντίληψι τῶν έννοιῶν τοῦ χρόνου. Επομένως ή διδασκαλία ὀφείλει νά άποφεύγῃ νά κάμνῃ χρῆσιν έννοιῶν τοῦ χρόνου, χρονολογιῶν και σχέσεων χρόνου στή νηπιαγωγεί.

(Συνεχίζεται)

ΤΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΝ ΣΥΝΑΙΣΘΗΜΑ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Υπό ΧΑΡΑΛ. ΧΑΣΙΩΤΟΥ, Δ)λου Ἀρδανίου Τρικάλων

Τό θέμα τοῦτο είναι καθαρά ψυχολογικόν και ένέχει σπουδαίαν σημασίαν. διὰ τὸν παιδαγωγόν, ὅστις παιδαγωγεῖ και μορθώνει μικρά παιδιά, ζωντανὰς ψυχὰς.

Τοιαῦτα θέματα θά πρέπει νά κατέχονται άπ' ὅλους τοὺς έντεταλμένους ὑπὸ τής πολιτείας διὰ τήν μόρφωσιν και διάπλασιν χαρακτήρων ανθρώπων με άδθε λεπτομέρειαν, διότι τότε μόνον θά έχωσι έπιτυχίαν εἰς τό έργον των και θά είναι αντιληπτοί και αγαπητοί και εἰς τοὺς ανθρώπους πού διαπαιδαγωγοῦν και μορφώνουν, άλλα και εἰς τήν κοινωνίαν γενικώτερον.

Προτοῦ εισέλθω εἰς τό κυρίως θέμα, κρίνω σκόπιμον ν' άναπτύξω έν ὀλίγοις 1) Τί είναι συναισθημα και 2) ὑπὸ ποίας μορφὰς εμφανίζεται τοῦτο εἰς τὸν άνθρωπον και ιδίως εἰς τά μικρά παιδιά τοῦ σχολείου και διὰ τά ὁποῖα μᾶς ενδιαφέρει περισσότερο.

Όταν ὁ άνθρωπος ή τό παιδί τοῦ σχολείου εύρίσκεται εἰς μίαν αὐστηράν συναισθηματικήν κατάσταση, εύρίσκομεν εκείνην τήν ὥραν εἰς αὐτόν διάφορα φαινόμενα ψυχικά, τά ὁποῖα ὀνομάζομεν ευχαρίστησιν, πόνον, έπιθυμίαν, συναισθημα, άψυθυμίαν, πάθη κ.λ.π. Έκαστον τούτων έχει ιδίους χαρακτήρας, δύναται ὅμως νά ὑπαχθῇ εἰς μίαν κοινήν κατηγορίαν, διότι ὅλα έκφράζουν ὑποκειμενικὰς μεταβολὰς τής προσωπικότητος ήμῶν. Όταν π.χ. αἰσθάνωμαι μίαν ευχαρίστησιν ή μίαν στενοχωρίαν, ή όταν κατέχωμαι ὑπὸ θυμοῦ, ή όταν δοκιμάζω τό καλαισθητικόν συναισθημα βλέποντας ένα ὥραῖον τοπίον τοῦτο σημαίνει, ὅτι αἰσθάνομαι ή δοκιμάζω κάτι τὸ έσωτερικόν, τό αὐστηρῶς ὑποκειμενικόν, τό ὁποῖον εἶναι έντελῶς αδιάφορον άπὸ τὰς παραστάσεις ή τὰς γνώσεις, τὰς ὁποίας ήμπορῶ νά έχω περί τῶν διαφόρων έξωτερικῶν αντικειμένων τά ὁποῖα προκαλοῦν εἰς ἐμέ τά ψυχικά ταῦτα φαινόμενα. Έδῶ δέν έχομε διαφόρους μορφὰς τοῦ διανοητικοῦ μας βίου άλλα μόνον καθαρώς ὑποκειμενικήν έποπτεῖαν ενός γεγονότος.

Κατά συνέπειαν συναισθημα ὀνομάζο-

μεν τήν ψυχικήν ιδιότητα τοῦ ανθρώπου, όταν οὗτος δοκιμάζῃ συγκινήσεις και συναισθήματα ευχάριστα ή δυσάρεστα.

Τὰ συναισθήματα παρουσιάζονται εἰς τὸν άνθρωπινον βίον ὑπὸ τρεῖς μορφὰς. 1) Ὑπὸ μορφῶν ατομικῶν συναισθημάτων ἅτινα ενδιαφέρουν τό άτομον 2) ὑπὸ μορφήν κοινωνικῶν συναισθημάτων, ἅτινα αναφέρονται εἰς τοὺς άλλους ανθρώπους και 3) ὑπὸ μορφήν άπροσώπων ή άνωτέρων συναισθημάτων, ἅτινα αφοροῦν τό αληθές, τό ὥραῖον και τό αγαθόν.

ΟΜundt παραδέχεται και άλλους τρόπους έκδηλώσεως τῶν συναισθημάτων. Παραδέχεται τήν εξέγερσιν, τήν ήρέμειαν, τήν έντασιν και τήν λύσιν ή ανακούφισιν. Τό έρυθρόν χρώμα, τό πορφυροῦν και τό ὀχρόν προκαλοῦν τήν εξέγερσιν. Τό πράσινον και τόχρουν τήν ήρεμίαν ή δέ προσδοκία τήν έντασιν και τήν λύσιν ή ανακούφισιν. Καί τώρα εισερχόμεθα εἰς τό κυρίως θέμα: Καί πρώτον τί είναι κοινωνικά συναισθήματα.

Κοινωνικά συναισθήματα ὀνομάζονται τά συναισθήματα εκείνα ἅτινα έκφράζουν τήν συμμετοχήν μας εἰς τήν ευτυχίαν ή τήν δυστυχίαν τῶν άλλων συνανθρώπων μας.

Διακρίνονται εἰς συμπαθητικά και αντιπαθητικά. Καί τά μὲν συμπαθητικά φανερόνται ὡς λύπη εἰς τήν δυστυχίαν τῶν άλλων ή ὡς χαρά εἰς τήν ευτυχίαν τῶν άλλων, τά αντιπαθητικά έκδηλώνονται ὡς αντιπάθεια, μῖσος, χαιρέκακία, φθόνος κ.λ.π.

Τὰ αντιπαθητικά λέγονται και αντικοινωνικά διότι έμποδίζουν τήν ευημερίαν τῶν ανθρώπων έν τῇ κοινωνίᾳ. Τὰ καλλίτερα και ὀφελιμώτερα κοινωνικά συναισθήματα είναι τά συμπαθητικά. Η συμπάθεια δέν είναι τίποτε άλλο, παρὰ μιά τάσις τοῦ ανθρώπου ή ὁποία μᾶς ὠθεῖ νά δοκιμάσωμεν και ήμεῖς ὅτι δοκιμάζει ένας άλλος. Τοιουτοτρόπως άναπτύσσονται εἰς ήμᾶς συναισθήματα, συγκινήσεις, ευχαριστήσεις ή πικρία κ.λ.π.

Με τήν ανάπτυξιν τῶν συμπαθητικῶν συναισθημάτων γεννᾶται εἰς ήμᾶς ή ευε-

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΤΗΣ ΤΟΥ ΔΑΣΚΑΛΟΥ ΚΑΙ ΗΘΙΚΗ ΔΙΑΠΑΙΔΑΓΩΓΗ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Υπό ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΣΟΥΓΛΗ, Δ/λου Σχολείου Κοιμήσεως Σερρών

γασία, ή έλεημοσύνη, ή αγάπη πρὸς τὸν πλησίον, ή φιλοπατρία, ή φιλία καὶ ἐν μέρει τὸ ἠθικὸν συναισθήματα.

Τὰ ἀντιπαθητικὰ συναισθήματα φθείρουν τὸν ἄνθρωπον, τὸν κάμνουν μνησικακὸν, ἐγωιστὴν, ἀντιπαθῆ, ἀτομιστὴν καὶ ἐν γένει καταστρέφουν μίαν κοινωνίαν κυριολεκτικῶς.

Δι' αὐτὸ, ἂς προσπαθήσωμεν ν' ἀναπτύξωμεν περισσότερον τὰ συμπαθητικὰ συναισθήματα καὶ ἂς περιορίσωμεν κατὰ δύναμιν τὰ ἀντιπαθητικὰ τοιαῦτα.

Κατὰ τὴν γνώμην μας τρεῖς εἶναι οἱ γενικώτεροι παράγοντες μέσα εἰς τοὺς ὁποίους ἀναπτύσσονται εἰς τὰ παιδιὰ τοῦ σχολείου μας τὰ κοινωνικὰ συναισθήματα. 1) Ἡ οἰκογένεια 2) τὸ περιβάλλον μέσα εἰς τὸ ὁποῖον ἀναπτύσσεται καὶ κινεῖται ὁ μαθητὴς καὶ 3) τὸ Σχολεῖον. Μέσα μετὰ ὁποῖα ἐν τῷ σχολείῳ δυνάμεθα ν' ἀναπτύξωμεν μετὰ τῶν μαθητῶν τὰ συμπαθητικὰ συναισθήματα καὶ νὰ περιορίσωμεν τὰ ἀντιπαθητικὰ τοιαῦτα εἶναι τὰ ἑξῆς:

1) Ἡ διδασκαλία τῶν διαφορῶν ἐν τῷ σχολείῳ μαθημάτων καὶ δι' αὐτῶν ἡ παροχὴ ἱκανῶν καὶ ὠφελίμων γνώσεων

Διὰ τῆς διδασκαλίας θὰ πρέπει νὰ παρέχωμεν εἰς τοὺς μαθητὰς ποικίλιαν καὶ ἠθικὰς γνώσεις εἰλεμμένας ἀπὸ τὸ ἴδιο περιβάλλον μέσα εἰς τὸ ὁποῖον ζοῦνε καὶ κινεῖνται καὶ νὰ παρέχωνται διὰ τῆς φυσικῆς αὐτῶν μαθήσεως. Αἱ γνώσεις αὗται νὰ παρέχωνται διὰ τοῦ συστήματος τῆς συγκεντρώσεως καὶ νὰ ἀναθέσωμεν εἰς αὐτοὺς πρὸς ἐκτέλεσιν ἠθικῶν πράξεων μετὰ συμπαράστατας καὶ βοηθοὺς πάντοτε τοὺς καλοὺς τῶν διδασκάλους. Νὰ προσέχωμεν πολὺ τὴν κόπῳσιν τῶν μαθητῶν διότι τότε ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει δημιουργοῦμεν ἀναπαθητικὰ συναισθήματα. Ἰδιαίτερος μετὰ τὸ μάθημα τῆς ἱστορίας ἀναπτύσσεται τὸ συναισθηματὶς τῆς πρὸς τὴν Πατρίδα αγάπης. Ἡ φιλοπατρία εἶναι βαθειὰ ριζωμένη εἰς τὴν καρδίαν τοῦ κάθε ἀνθρώπου. Ἀναπτύσσει εἰς τοὺς μαθητὰς τὰς πρὸς τὴν καλλιτέρας ἀρετᾶς, τὴν ἀγάπην πρὸς τὸ κράτος, τὴν αὐταπάρνησιν, τὸ θάρρος, τὴν καρτερίαν, τὴν περιφρόνησιν τῶν δεινῶν. Τονώνει περισσό-

τερον παντὸς ἄλλου συναισθήματος τὴν ἀλληλεγγύην τῶν ἀνθρώπων εἰς στιγμὰς μεγάλων κινδύνων τῆς Πατρίδος. Ἐνῶναι ὅλους τοὺς ἀνθρώπους, οὔτινες μέχρι τινὸς ἦσαν διηρημένοι ὑπὸ κοινωνικῶν, ἐπαγγελματικῶν καὶ προσωπικῶν ἀντιθέσεως. Τὸ σχολεῖον εἶναι ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον θὰ ἀναπτύξῃ καὶ θὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς μαθητὰς τὸν ποῖον ὑγιῆ Πατριωτισμόν.

Τὸ σχολεῖον εἶναι ἐκεῖνο ποὺ θὰ δώσῃ εἰς τὰ παιδιὰ τὴν πρὸ συγκεκριμένην καὶ ἰσχυρὰν ἐποπτεῖαν τῆς σημερινῆς πατρίδος εἰς τὰς μεγάλας ἐθνικὰς ἐορτὰς κατὰ τὰς ὁποίας ὅλοι οἱ Ἕλληνες λησμονοῦν τὰς διαιρέσεις τῶν καὶ ἐνοῦνται ψυχικῶς μετὰ ἓνα συναισθηματὶς εὐγενείας καὶ ἀνωτερότητος.

Ὁ διδάσκαλος διὰ τοῦ μαθήματος τῆς ἱστορίας θὰ ἀναπτύξῃ εἰς τὰ παιδιὰ τὴν μεγάλην θυσίαν ἀνδρῶν ποὺ προσφέρουν τὸ αἷμα τῶν καὶ κατὰ τὸ παρελθὸν καὶ τώρα ἀκόμη διὰ τὴν σωτηρίαν τῆς πατρίδος τῶν. Θὰ διδάξῃ, εἰς τὸ παιδί τοῦ σχολείου διὰ νὰ ἀναδειχθῇ καὶ αὐτὸ ἄξιον ὅπως οἱ ἐθνικοὶ-ἥρωες διὰ τῶν ὁποίων ἐξηγοράσθη ἡ ἐθνικὴ μας ἀνεξαρτησία καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς πατρίδος μας.

2) Ἡ ὁμαδικὴ ἐργασία

Διὰ τὴν ὁμαδικὴν ἐργασίαν ἀποβαίνει δυνατὴ ἡ ἐκτέλεσις μιᾶς πράξεως τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ ἐκτελέσῃ μεμονωμένος μαθητὴς καὶ εὐρύνεται ὁ κύκλος τῶν γνώσεων τῶν μαθητῶν. Ὑποβοηθεῖ ἄριστα τὴν γλωσσικὴν μόρφωσιν αὐτῶν καὶ τὴν ἐξέλιξιν πολλῶν ψυχικῶν δεξιοτήτων. Μορφοῦνται ἠθικῶς, κοινωνικῶς καὶ ἀποκοτῶν συνεργατικὴν διάθεσιν, ἀλληλεγγύην, συνείδησιν εὐθύνης, ἀγάπην καὶ ἐκτίμησιν πρὸς ἄλλους συναθρώπους. Διὰ τῆς ὁμαδικῆς ἐργασίας ἐκτὸς τῆς διδασκαλίας ἐκτελοῦν καὶ ἄλλα διαφορετικὰ ἔργα. Τέτοια εἶναι ἡ διατήρησις τῆς καθαριότητος τοῦ σχολείου καὶ τοῦ ἀτόμου, ἡ ὑποδοχὴ ξένων, ἡ λειτουργία τῆς Μαθ. Βιβλιοθήκης ἡ προπαρασκευὴ καὶ ἡ ἐκτέλεσις ἐορτῶν κ.λ.π.

(Συνεχίζεται)

Ἡ ἠθικότης εἶναι τὸ βάθρον τῆς ὁμαλῆς ἀτομικῆς καὶ κοινωνικῆς ζωῆς, ἀφοῦ σ' αὐτὴν στηρίζεται κι' ἀπὸ αὐτὴν καθορίζεται ὁ τρόπος καὶ τὸ εἶδος τῆς ζωῆς. Χωρὶς αὐτὴν θὰ βασιλευε ἡ ἀναρχία, ποὺ χαρακτηρίζει τὴν ἀδέσποτην ζωὴν τῆς ζούγκλας.

Ἐνας ἀπὸ τοὺς παράγοντας, ποὺ βαρύνονται μετὰ τὴν εὐθύνην τῆς ἠθικῆς διαπαιδαγωγῆσεως, τῶν μαθητῶν εἶναι ὁ Διδάσκαλος. Ἡ προσωπικὴ ἐπίδρασις τοῦ δ/λου εἰς τὴν ἠθικὴν διαμόρφωσιν τῶν παιδῶν ἀποτελεῖ πρωταρχικὸν παράγοντα. Τὸ ζωογόνο κύτταρον ἐνὸς σχολικοῦ περιβάλλοντος εἶναι ἡ διδασκαλικὴ προσωπικότης. Πρέπει νὰ ἔχῃ τὴν ἀρετὴν τῆς ἀκτινοβολίας, κύρος καὶ θέλησιν γιὰ δημιουργίαν, συνείδησιν, ἱκανότητα καὶ παραδειγματισμόν.

Τὰ παιδιὰ μιμοῦνται τὶς πράξεις τῶν μεγάλων. Πολὺ περισσότερο, γιὰ τὴν ἠθικὴν τους διαπαιδαγωγίαν ἐξέχοντα ρόλο παίξει τὸ παράδειγμα τοῦ δ/λου, διότι οἱ μαθητὰς τὸ πρόσωπὸν τοῦ βλέπουν τὸν τέλειον ἄνθρωπον, τὸ ἰδεώδες, πρὸς τὸ ὁποῖον τείνουν νὰ φθάσουν. Ἐὰν εἶναι ἀλήθεια, ὅτι καεῖς δὲν εἶναι τόσο ἀσήμαντος, ὥστε νὰ εἶναι βέβαιος πῶς τὸ παράδειγμα τοῦ δ/λου θὰ βλάψῃ. γιὰ πολὺ μεγαλύτερον λόγο θὰ πρέπει ὁ δ/λος νὰ μὴ χάνῃ οὔτε στιγμὴν τὸν ἐλεγχὸν τῶν πράξεων του. Διότι καὶ ἡ πρὸ ἀσήμαντη πράξις τῆς ζωῆς τοῦ ἀποτελεῖ ἀξιόμιμητον παράδειγμα γιὰ τὰ παιδιὰ. Οἱ ἀφηρημένους δεοντολογικὰς κρίσεις δὲν εὐρίσκουν κατανόησιν, ἄρα καὶ ἐφαρμογὴν εἰς τὴν παιδικὴν ψυχὴν. Ἐκεῖνο ποὺ ἀσκει ἀκατανίκητην τὴν ἐπίδρασιν τοῦ στὶς παιδικὰς ψυχὰς, ὥστε νὰ διαμορφωθῶν οἱ συνήθειες, ποὺ θὰ ριζώσουν βαθεῖα καὶ θὰ κατενθύνουν ἀργότερα τὴν ἠθικὴν ζωὴν τοὺς ὁλόκληρον, εἶναι τὸ παράδειγμα τοῦ δ/λου. Ὅλες γυνικὰ οἱ ἐκδηλώσεις του, εἰς τὴν σχολικὴν ἡ ἐξωσχολικὴν ζωὴν τοῦ ἀποτελοῦν εἰκόνες, μορφές, τὶς ὁποῖες οἱ μαθητὰς, ὅταν δοθῇ ἡ εὐκαιρία, πρόθυμα καὶ πιστὰ θὰ ἐπαναλαμβάνουν. Ἀλλὰ «ἐκ τοῦ περισσεύματος τῆς καρδίας ὁμιλοῦμεν». Γιὰ νὰ διδάξωμεν ἠθικῶς, πρέπει ἐμεῖς πρῶτοι νὰ μᾶστε ἠθικοί. Ὁ ἀδίκος δὲν μπορεῖ νὰ διδάξῃ δικαιοσύνην, ὁ ψεύτης τὴν ἀλήθειαν. Ἐὰν ἡ ψυχὴ μας εἶναι ἀδεια ἀπὸ ἠθικότητα, πῶς θὰ δόσουμε τέτοια; Ὁρθῶς λοιπὸν, ὁ ἑμμερῶν παρετήρησε: «Ἐὰν θέλῃς νὰ μετὰ ὑψώσῃς, πρέπει νὰ στέκεσαι σὲ ὑψηλότερον ἐπίπεδο». Γι' αὐτὸ ὁ δ/λος θὰ πρέπει νὰ εἶναι ἀνώτερος ἄνθρωπος. Νὰ συνδυάζῃ ἀνεπτυγμένην νόησιν, μετὰ καλλιέργημένο ἠθικὸν συναισθηματὶς καὶ ἰσχυρὴ βούλησιν. Καὶ τότε μετὰ ζήλον καὶ δύναμιν θὰ ἀναλάβῃ τὴν δύσκολον ἀποστολὴν του. Καὶ οἱ καρποὶ θ' ἀκολουθήσουν.

Ὁ ἐπαγγελματικὸς ζῆλος θὰ πηγάζῃ ἀπὸ τὴν «διπλὴν ἀγάπην», ὅπως τὴν ὀνομάζει ὁ

Spranger. Τὴν ἀγάπην πρὸς τὸ ἐπάγγελματὶς τοῦ (ἂς ἐπιτραπῇ ἡ ἐκφρασις), καὶ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸ παιδί.

Μόνον μετὰ τὴν ἀγάπην πρὸς τὸ ἐπάγγελματὶς τοῦ θὰ κατορθώσῃ ἐπαγγελματικὴν εὐσυνειδησία καὶ μετὰ τάξιν θὰ ἐκτελῇ καὶ μετὰ ἀκρίβειαν τὰ καθήκοντά του, ὑποβάλλοντας ἔτσι τὴν ἐννοίαν τοῦ καθήκοντος στοὺς μικροὺς μαθητὰς. Ἐὰν, ἀντιθέτως, ὁ δ/λος δὲν ἀγαπᾷ τὸ ἐπάγγελματὶς του, ἀλλ' ἐκτελεῖ αὐτὸ «ὑποχρεωτικῶς», βλάπτει τοὺς μαθητὰς ἀμέσως καὶ ἐμμέσως: Ἀμέσως, διότι οἱ μαθητὰς, ποὺ δὲν ξεφεύγουν τίποτε τὸ διορατικὸν τοὺς μάτι, βλέπουν στὸν δ/λο τοὺς τὸ ψευδὲς καὶ ἐπίπλυστο καὶ ἔτσι διπλὸ τὸ κακὸ συντελεῖται: Καὶ τὸ ὅλο παιδαγωγικὸν ἔργον ἀποβαίνει ξηρὸ καὶ ἀκαρπο καὶ οἱ μαθητὰς διδάσκονται τὸ ψεῦδος, τὴν πλαστοτητα, τὴν ὑποκρισίαν. Ἐμμέσως δέ, διότι τὸ ἐπίμοχθον ἔργο τοῦ δ/λου, ποὺ χωρὶς τὴν ἀγάπην τοῦ πρὸς αὐτὸ καταπλάττει, ἐπιφέρει τὸν νευρικὸν κλονισμόν, τὸν ὁποῖον ἀκολουθεῖ ἡ ἀναρχία, ἡ ἀκαταστασία, ἀρνήσις τοῦ παιδαγωγικοῦ ἔργου.

Ἡ ζωὴ χρειάζεται ἡρεμίαν, ψυχραιμίαν καὶ πρέπει τὶς ἀρετὰς αὐτὴς νὰ τις ἀποκτήσῃ ὁ μαθητὴς. Γι' αὐτὸ πρέπει νὰ τις ἔχῃ ὁ δ/λος.

Ἀλλ' ἐμὴλῃσαμε καὶ γιὰ ἀγάπην πρὸς τὸ παιδί. Ἡ ἀρετὴ αὕτη εἶναι ἐκεῖνη, τὴν ὁποῖαν ἡ χριστιανικὴ θρησκεία ἀνήγαγε εἰς τὴν κατ' ἐξοχὴν ἀρετὴν. Αὐτὴν κυρίως ἐδίδαξαν ὁ Θεάνθρωπος γιὰ τὴν ἠθικὴν ἀνάπλασιν καὶ σωτηρίαν τοῦ κόσμου. Γιὰ τὸν παιδαγωγὸν εἶναι τὸ ἰσχυρότερό του ὄπλον. Μετὰ αὐτὴν θὰ ἐπιτύχῃ τὴν ἠθικὴν διαπαιδαγωγίαν: Νὰ εἰσέλθῃ στὶς ψυχὰς τῶν παιδῶν καὶ νὰ ἀφυπνίσῃ τὰ ὑπὸ τύπον προδιαθέσεως κληροδοτημένα σπέρματα τοῦ καλοῦ καὶ ἀγαθοῦ, τὶς ἀρετὰς, καὶ νὰ ἐκρίψῃ καὶ ἀπαλλάξῃ τὸν χωράφι τῆς ψυχῆς ἀπὸ τῆς ἀγκάθιας τῆς κακίας.

Ὅταν οἱ μαθητὰς καταλάβουν ὅτι ὁ δ/λος τοὺς τοὺς ἀγαπᾷ, τότε ἐμπιστεύονται τὸν ἑαυτὸν τοῦ σ' αὐτόν, ποτὲ δὲν μποροῦν ν' ἀμφισβητήσουν τὸ κύρος ἢ νὰ πονηρευτοῦν γιὰ τὴν πρόθεσιν τῶν συμβουλῶν του, ἀλλὰ πρόθυμα τὶς υἰσθετοῦν.

Τὴν ἀγάπην του, ὅμως, αὕτη θὰ πρέπει μετὰ συνέσει ὁ δ/λος νὰ ἐπιδεικνύῃ πρὸς τοὺς μαθητὰς του. Ὑπερτονωσμός ἐπιφέρει κακὰ ἀποτελέσματα. Αὕτη δὲν θὰ πρέπει νὰ ἀποτελῇ ἐμπόδιον ἐπιπλήξεως ἢ καὶ τιμωρίας ἀκόμη, ἀν παραστῇ ἀνάγκη. Πάντως ὁ δ/λος θὰ πρέπει νὰ ἀποφεύγῃ τὴν ὑπερβολικὴν αὐστηρότητα νὰ συμβουλευῇ, ὅχι νὰ διατάσσῃ. Οἱ μαθητὰς νὰ χροῦν τὴν συναισθησὴν ὅτι ἐνεργοῦν ἐλευθερῶς, ἀπὸ ἐσωτερικὴν δικὴν τοὺς ἀνάγκη, βοηθούμενοι καὶ καθοδηγούμενοι ἀπὸ τὸν δ/λό τοῦς. Ὅταν, ἀντιθέτως, ἐνεργοῦντες, ἐκτελοῦν, ἐξωτερικῶς γι' αὐτοὺς, διαταγὰς τοῦ δ/λου,

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΘΕΜΕΛΙΩΜΕΝΗ ΠΑΝΩ ΣΤΗ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Υπό ΧΑΡΑΛ. ΠΑΡΡΑ, Διευθυντού 6)ξίου
Δημοτ. Σχολείου Πολυκαρπίου Αλμωπίας

Το μάθημα της Ιστορίας, ως εκ της μεγάλης του σημασίας, την όποιαν έχει, διά την άγωγην και μόρφωσιν του παιδιού γενικώς, θεωρείται, εν εκ των σπουδαιότερων και βασικών μαθημάτων του Δημοτικού Σχολείου, μετὰ ἀπὸ τὰ γλωσσικά μαθήματα.

Διὰ τῆς καταλλήλου καὶ ἐμπεριστατομένης διδασκαλίας του, ὁ παῖς οὐ μόνον ἀποκτᾷ πολυμερεῖς γνώσεις καὶ καθίσταται γνώστης πασῶν τῶν σπουδαιότερων ἱστορικῶν ἀληθειῶν καὶ πολιτιστικῶν καταστάσεων τῆς πατρίδος του καὶ τοῦ κόσμου πού τὸν περιβάλλει, ἀλλὰ παραλλήλως πρὸς αὐτάς, καλλιεργεῖ καὶ τὰς ψυχικὰς δεξιότητας αὐτοῦ, αἱ ὁποῖαι δὲν εἶναι τόσο ἐύκολον, νὰ θεραπεύωνται εἰς μέγαν βαθμὸν παρὰ πάσης διδασκαλίας. Ἰπλὴν δὲ τούτων ἀναποκρίνεται πλήρως εἰς τὴν ἐπίτευξιν καὶ ἐτέρων πλείστων ἐπὶ μέρως σκοπῶν τῆς ἀγωγῆς, δι' ὧν ὁ παῖς δράττεται τῶν σπουδαιότερων ἐφοδίων διὰ τὴν

ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἑαυτοῦ του, τοῦ πλησίον καὶ τοῦ ἔθνους: Ἐστὶ δὲ εἰσάγεται εὐκολώτερον εἰς τὰ πνευματικὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ, τὰ ὁποῖα ὡς γνωστὸν συμβάλλουν κατὰ πολὺ, εἰς τὴν περαιτέρω ἐξελικτικὴν μόρφωσιν του.

Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς ἀπόψεως τοῦ περιεχομένου τῆς ὕλης του, τὸ μάθημα τῆς ἱστορίας, ἐνέχει ἰδιάζουσας σημασίας: διότι αὕτη ἀνάγεται κυρίως εἰς γεγονότα τοῦ παρελθόντος, τὰ ὁποῖα εἶναι σπουδαῖοι φορεῖς διαφόρων πολιτιστικῶν καταστάσεων καὶ ἀποτελοῦν σταθερὰν ἀφετηρίαν μὲς μελλοντικῆς ἐξελίξεως καὶ δραστηριότητος.

Εἰδικώτερον ἡ διδασκαλία τοῦ μαθήματος τούτου, ἔχει ὡς ἀπώτερον σκοπὸν, νὰ ἀναπτύξῃ τὸν ἠθικὸν φρονηματισμὸν τοῦ παιδὸς ἐντὸς τῶν εὐρυτέρων ὁρίων τῆς ἐννοίας του νὰ καλλιεργήσῃ τὸ συναίσθημα τῆς φιλοπατρίας, νὰ ἐδραιώσῃ τὴν ἔθνικὴν συνείδησιν καὶ νὰ ἐξυψώσῃ τὸ ἐθνικὸν φρόνημα αὐτοῦ, τὸ ὁποῖ-

τοὺς γεννιέται ἡ δουλοφροσύνη, ἡ φυγοπονία, ἡ ὑποκρισία, ἡ ὀκνηρία. Καθ' ὅσον «ὑπερβολικὴ δουλεία, καὶ ὑπερβολικὴ ἐλευθερία εἶναι ἐξ' ἴσου ἐπικίνδυνοι καὶ φέρουν σχεδὸν τὸ ἴδιο ἀποτέλεσμα».

Ἡ ἀγάπη τοῦ δ)λου πρὸς τὰ παιδιά θὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ κατέβῃ στὸ ἐπίπεδό του, νὰ ἀντιληφθῇ τὴν ψυχρὸν συνθήκην, νὰ γνωρίσῃ τὸν κόσμον τοῦ καὶ μετὰ τὸ πλησίον αὐτοῦ νὰ τοὺς διοχετεύσῃ ἠθικὰς ἀρχάς, νὰ τοὺς ταραξῇ ἰδεῶδες. Ἡ ἀγάπη τοῦ δ)λου εἶναι ἐκείνη, πού θὰ ἐκμηδενίσῃ τὴν ἀπόστασιν μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τῶν μαθητῶν. Τοὺς μαθητὰς δὲν θὰ τοὺς βλέπῃ ὡς ἐνηλίκους «ἐν μικρογραφίᾳ». Μεταξὺ παιδιοῦ καὶ ἐνήλικος δὲν ὑπάρχει οὐσιώδης διαφορὰ βαθμοῦ, ἀλλὰ διαφορὰ φύσεως. Οἱ μαθηταὶ ἔχουν δική τους φύσιν δὲν εἶναι «ἄνθρωπισκοί». Θὰ πρέπει, λοιπόν, νὰ καταβληθῇ σταθερὰ ἡ προσπάθεια ἐκ μέρους τοῦ δ)λου, γὰρ νὰ μὴ γεννηθῇ στοὺς μαθητὰς τὸ συναίσθημα «μειονεκτικότητος». Διότι τότε δημιουργοῦνται οἱ ἀδύνατοι τύποι, πού ἀπευθύνουν ἀπειλητικὸ τὸ «κατηγορῶν» κατὰ τῆς κοινωνίας καὶ ἐμφανίζονται οἱ κακοὶ ἄνθρωποι, οἱ ἐγκληματίαι. Γὰρ νὰ ἀποφευχθῇ, ἐπίσης, τὸ συναίσθημα μειονεκτικότητος θὰ πρέπει ὁ δ)λος νὰ μεταχειρίζεται τοὺς μαθητὰς δικαίως, προσέχοντας τὴν βαθμολογία του νὰ μὴ εἶναι μεροληπτική, τίς εὐνοίας καὶ τίς φιλοφρονήσεις, τίς γνωριμίες του, τοὺς ἐπαίνους κ.τ.λ. Ἐὰν δυσχεραστῇ τότε μετὰ τοὺς γονεῖς κάποιον παιδιοῦ, αὐτὸ θὰ πρέπει νὰ τὸ ξεχνᾷ στὸ σχολεῖο καὶ νὰ συμπεριφέρεται πρὸς τὸν μαθητὴν

αὐτὸν ὅπως ἀκριβῶς καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους. Πάντως ἡ καλὸς συνήθεια τοῦ καὶ ἡ ἀνεξικακία θὰ τὸν κάνουν πάντα πρόθυμον νὰ συγχωρῇ τίς ἐναντίον του ἀδικίες τῶν χωρικῶν, ἐμπνέοντας ἔτσι στοὺς μαθητὰς του τίς ἀνωτέρω ἀρετές, τῆς καλῶς συνήθειας καὶ τῆς ἀνεξικακίας. Ἀκόμη θὰ διδάξῃ τὴν φιλαλληλία, τὴν συμπαραστάσιν στὸν πόνο τῶν δυστυχῶν, ἐπισκεπτόμενος τοὺς ὑποφέροντας χωρικοὺς, τὴν ἐξυπηρέτησιν, προσφέροντας σ' αὐτοὺς ὅ,τι μπορεῖ, τὴν καρτερικότητα, μετὰ τὴν ὁποῖαν θὰ ὑπομένῃ κάθε ἀναποδιά τῆς τύχης, τὴν ὑποταγή, τὴν ἐγγνωμοσύνη, τὴν φιλεργία καὶ δραστηριότητα, τὴν ὁποῖαν αὐτὸς θὰ ἐπιδεικνύῃ χάριν τοῦ σχολείου καὶ τοῦ χωριοῦ, τὴν εὐγενῆ ἀμύλλα, πού σπρώχνει στὴν πρόοδο, τὴν αἰσιοδοξία, μετὰ τὴν ὁποῖαν πρέπει νὰ ἀτενίζουν τὴ ζωὴ. Ἐπίσης, τὴν εὐλάβειαν πρὸς τὸν Θεὸ καὶ τὴν ἐλπίδα, τὴν τιμὴ καὶ τὴν ἀξιοπρέπεια.

Οἱ εὐπρεπεῖς καὶ ἡρεμὲς κινήσεις του, ὁ γαλήνιος τόνος τῆς φωνῆς του μετὰ τὴν γλυκύτητα τῆς ἀγάπης, ἡ γλαστὴ ἐκφρασίς του προσώπου του μετὰ τὴν διαχυτὴ τὴν καλωσύνην, θὰ ἐνώσουν διδασκαλὸν καὶ μαθητὰς σὲ μιὰ ἀτένισι τῆς ζωῆς αἰσιόδοξον, τὰ μίσθια θὰ ἐγκαταλείψουν τὴν θέσιν τοῦ στήν ἀγάπην, ἡ λύπη στὴν χαρὰ, εἰς τὴν ἐλπίδα ὁ φόβος. Καὶ τότε θὰ συμφωνήσωμε μετὰ τὸν θεῖον Πλάτωνα, ὅτι ὁ «ἄνθρωπος παιδείας» μὲν ὀρθῆς τυχὼν καὶ φύσεως εὐτυχούς, θεϊότατον, ἡμερώτατον τι ζῶον γίγνεσθαι φιλεῖ, μὴ ἱκανῶς δὲ ἢ μὴ καλῶς τραφὲν ἀγριώτατον ὅποσα φύει γῆν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΟΥΓΛΗΣ

ὡν πάντοτε πρέπει νὰ διατηρῆται ἀμείωτον εἰς τὴν ψυχὴν παντὸς Ἑλλήνος πολίτου. Διὰ τῆς τοιαύτης κατευθύνσεως τῶν σκοπῶν τῆς διδασκαλίας τοῦ ἱστορικοῦ μαθήματος καὶ τοῦ καταλλήλου ποιοῦ τῆς ὕλης, τὸ ὁποῖον ἐξαιρετικῶς παρέχει ἡ ἱστορία τοῦ ἔθνους μας, ὁ παῖς διαφωτίζεται πλήρως, καὶ ἀποκτᾷ ἀπερριπτόμενον σεβασμὸν πρὸς τὰς κληροδοτηθείσας πολιτικὰς ἀξίας καὶ παρορμάται εἰς ἐκτέλεσιν ὠφελίμων ἔργων τοῦ ἔθνους, ὁμοίως ἐκείνων, τὰ ὁποῖα ἐξέτελεσαν μεγάλοι ἱστορικοὶ προσωποκτόητες, ἀναδεικνύομενος οὕτω, ἀξίος φρουρὸς τῆς πατρίδος καὶ ὑπερασπιστῆς τῆς ἐλευθερίας.

Ἐκλογὴ τῆς ἱστορικῆς ὕλης, καὶ διδακτικὴ θεμελίωσις αὐτῆς ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ μαθήματος:

Πρὶν ἐκθέσωμεν τὰς ἐν ἐπικεφαλίδι ἀπόψεις μας, θὰ ἀναφερθῶμε δι' ὀλίγων εἰς τὴν ψυχολογικὴν διάθεσιν τοῦ παιδὸς ἐφ' ἧς υποχρεοῦται νὰ προσαρμόζῃται κάθε διδ)λία, διὰ νὰ ἴδωμεν ἐφ' ἑνὸς, ποῖαν διάθεσιν παρουσιάζει ἡ παιδικὴ ψυχὴ εἰς τὸ νὰ δέχῃται μίαν οἰανδήποτε ἱστορικὴν ὕλην καὶ ἐφ' ἑτέρου ἐπὶ τίνων βάθρων προσαρμόζει καὶ κατανοῇ ταύτην. Περὶ τούτων, ἡ ψυχολογία τῆς παιδείας ἡμερῶν ἐδίδασκεν ὅτι ὁ παῖς παρουσιάζει ἐκ φύσεως ζωηρότερον τὸ ἐνδιαφέρον νὰ δέχῃται καὶ ἀφομοιῇ εὐχάριστος πᾶσαν πραγματικὴν ἱστορικὴν ὕλην τῆς ἀπολύτου ἀρεσκείας του καὶ κατὰ προτίμησιν ἐκείνην, ἡ ὁποῖα ὑποπίπτει εἰς τὴν ἀμεσον ἀντίληψιν του ἢ καὶ φανταστικὴν τοιαύτην, ἔχουσιν ἀλληλεξάρτησιν μετὰ τῆς ἐμπειρίας τοῦ στενοῦ καὶ εὐρυτέρου περιβάλλοντός του ἐφ' ὧν προσαρμόζει ταύτην. Οὕτω παρὰ τοῦ παιδὸς προτιμᾶται ἡ ἱστορικὴ ὕλη, τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενον ἀναφέρεται εἰς ἐνυπάρχοντα πραγματικὰ ἱστορικὰ μνημεῖα καὶ γεγονότα τῆς στενωτέρας καὶ εὐρυτέρας πατρίδος του, τὰ ὁποῖα παρουσιάζουν ὁλοκάθαρα στοιχεῖα καὶ προκαλοῦν τὸ ἀμεσον ἐνδιαφέρον αὐτοῦ, νὰ ἀσχοληθῇ μετὰ τὰ καὶ τὴν ἱστορίαν των. Ἐνα ἔργον τέχνης π.χ. μίαν ἐπιγραφὴν, ἕνα ἀρχαῖον τάφος, ἕνα παλαιὸν κανόνι, ἕνα φρούριον τῆς περιοχῆς, ἕνα εἰκονογραφημένον ἄρμα κ.λ.π. εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐλκύσουν τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ παιδὸς νὰ δεχθῇ τὴν ἱστορικὴν ὕλην τούτων, ἡ παρομοίαν τοιαύτην πρὸς αὐτά. Δέχεται εὐχαρίστως ἀκόμη φανταστικὴν ἱστορικὴν ὕλην, ὁμοίαν μετὰ τὰ παραμύθια, προπαντὸς ὅμως ἀρέσκεται εἰς τὸ νὰ μανθάνῃ περιπετειώδεις ἱστορίας, ὧν τὸ περιεχόμενον παρουσιάζει κάποιον ἀληθοφανῆ ἥρωισμὸν ἢ ἀναφέρεται εἰς πραγματικὰ ἱστορικὰ γεγονότα καὶ πράξεις ἱστορικῶν προσώπων μετ' ἀληθοφανοῦς ἀποτελέσματος.

Ὅταν τὸ παιδί π.χ. ἀκούει διὰ τὰς περιπετείας τοῦ Ὀδυσσεύς ἢ τὸν ἥρωισμὸν τοῦ Ἀθανασίου Διάκου καὶ τὸν διὰ σουβλισμοῦ μαρτυρικὸν θάνατόν του, δὲν θέλει νὰ τελειώσῃ ποτέ.

Τοιοῦτον εἶδους ἱστορικὴν ὕλην, ἡ ὁποῖα

ἔχει τοπικὴν καὶ χρονικὴν ἀλληλεξάρτησιν, ἀντιλαμβάνεται ἐν πλάτει, δυνάμενον νὰ συγκρατῇ χρονολογίας, τόπους καὶ δρώντα ἱστορικὰ πρόσωπα. Ἀπεναντίας ἄλλου εἶδους ἱστορικὴν ὕλην μετὰ ἀφηρημένους ἐννοίας, μακρὰν τοῦ ἐμπειρικοῦ τοῦ κόσμου, δυσκόλως ἀντιλαμβάνεται. Συμφώνως τῶν ἀνωτέρω, ἡ ἱστορικὴ ὕλη ἐκλέγεται κατὰ κάποιον τρόπον, πού νὰ συμβιβάζεται πρὸς τὰ διαφέροντα τοῦ παιδὸς καὶ τὰς προτιμήσεις του.

Νὰ εἶναι ἀνάλογος πρὸς τὰς πνευματικὰς ἱκανότητάς αὐτοῦ καὶ νὰ ἔχῃ ἀλληλεξάρτησιν μετὰ τὸ ἐμπειρικόν του περιβάλλον.

Νὰ διατάσσεται κατὰ συγκεντρωτικούς κύκλους κυρίως διὰ τὰς Α' καὶ Β' τάξεις, καὶ νὰ συνδέεται ἀπαραιτήτως μετὰ τὸ μάθημα τῆς πατριδογνωσίας, τὸ ὁποῖον ὡς γνωστὸν εἶναι προβαθμὶς καὶ διδακτικὴ θεμελίωσις τῆς ἱστορίας τοῦ ἔθνους. Δεδομένου ὅτι καὶ ἡ ἱστορικὴ ὕλη, (ὅπως πρὶν πᾶν ἀφῆθη νὰ νοηθῇ) δὲν διδάσκεται ἀφηρημένη καὶ ἀκατανόητος, ἀλλὰ τοποθετεῖται καὶ συσχετίζεται μετὰ τὸν τόπον, τὸν χρόνον καὶ τὸν χρόνον, ἐπὶ φυσικῶν βάσεων καὶ ἐποπτικῶς, ὥστε νὰ ἐπιτυγχάνεται ἡ κατανόησις καὶ ἡ ἐποικοδομητικὴ ἐπεξεργασία καὶ ἐμπέδωσις αὐτῆς.

Διὰ τὰς Γ' καὶ Δ' τάξεις ἰσχύουν αἱ προαναφερθεῖσαι ἀπαιτήσεις, μετὰ μόνον τὴν διαφορὰν ὅτι, ἐπειδὴ ἀπὸ τοῦ Δ' σχολικοῦ ἔτους καὶ ἄνω ἡ ἱστορικὴ ὕλη λαμβάνει τὴν θέσιν τῆς, ὡς ἰδιαιτέρου αὐτοτελοῦς μαθήματος, λόγῳ τῆς συνοχῆς τῶν πραγματικῶν ἱστορικῶν γεγονότων τοῦ ἔθνους μας, ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων μέχρι σήμερον καὶ ἐπειδὴ ἡ κατανόησις τῆς, προϋποθέτει συσχετίσιν μετὰ τοῦ τόπου καὶ τοῦ χρόνου, ἀπαραιτήτως δέον, ὅπως κατὰ τὴν διάταξιν αὐτῆς λαμβάνεται σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ἡ τοιαύτη συνοχὴ αὐτῆς ἀπὸ τοῦ ἀκροτάτου παρελθόντος μέχρι σήμερον καὶ ἡ θεμελίωσις αὐτῆς ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ μαθήματος, τὸ ὁποῖον ὀφείλει νὰ ἀκολουθῇ.

Λέγομεν δὲ τοῦτο, διότι κατὰ γενικὸν κανόνα τὸ γεωγραφικὸν μάθημα εἶναι ἡ βᾶσις, ἐφ' ἧς θεμελιούται διδακτικῶς ἡ ἱστορικὴ ὕλη καὶ κατανοεῖται ἐποπτικῶς. Μετὰ τὰς ὅμως ἰσχύοντα προγράμματα καὶ τὰς ἡδὴ ἰσχυούσας παιδαγωγικὰς καὶ ψυχολογικὰς ἀντιλήψεις, διὰ τοῦ περιορισμοῦ τῆς γεωγραφικῆς ὕλης εἰς τὴν Γ' τάξιν, κυρίως μέχρι τῶν ὁρίων τοῦ Νομοῦ τοῦ παιδὸς καὶ διὰ τὴν ταυτοχρόνον ἐνάρξεως τοῦ ἱστορικοῦ μαθήματος καὶ τοῦ γεωγραφικοῦ τοιούτου εἰς τὴν Δ' τάξιν, καθ' ὡς ἀντιλήψεις τὸ μὲν δὲν πρέπει νὰ χάσῃ τὴν συνοχὴν του, τὸ δὲ νὰ ἀκολουθῇ τὴν πορείαν ἐκ τῶν ἐγγύς πρὸς τὰ μακρὰν, ἔχον ὡς ἀφετηρίαν τὸν Νομὸν τοῦ παιδὸς, οὐδόλως ἡ ἱστορικὴ ὕλη θὰ ἀκολουθῇ τὸ γεωγραφικὸν μάθημα καὶ ἐλάχιστον θὰ γίνετο σαφὲς κατανοητὴ. Καὶ θὰ συνεχίζεται δυστυχῶς τὸ ἀποκαρδιωτικὸν φαινόμενον κατὰ τὸ ὅριον ὁ μαθητὴς πού ζῇ εἰς τὴν Μακεδονίαν νὰ διδάσκει τὴν ἐνότητά «Ἀθλοὶ τοῦ Ἡρακλείους» ἢ τὴν μάχην τοῦ Μαραθῶνος καὶ νὰ μὴ ἔχῃ διδασθῇ τὰ διαμερίσματα Πελοποννήσου καὶ

Στερεών Έλλάδαν. και αντίθετως μαθητής της Πελοποννήσου την ένότητα «Μ.Α' Έλεανδρος» χωρίς τὰ ἔχη διδασκᾶν τὴν Μακεδονίαν. Αὐτὰ δυστυχῶς εἶναι σοβαρὰ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα προδικάζουν τὴν ἀποτυχίαν τῆς διδασκαλίας τοῦ ἱστορικοῦ μαθήματος, διότι κατὰ κύριον λόγον μία τοιαύτη διδασκαλία, ποὺ προσπαθεῖ κατὰ τὴν αὐτὴν διδακτικὴν ὥραν, νὰ ἐγείρῃ εἰς τοὺς μαθητὰς κατ' ἀρχὴν ἱστορικά διαφέροντα, παραλλήλως δὲ καὶ γεωγραφικά, διὰ νὰ συνδέσῃ τὴν ἱστορικὴν ὕλην, δὲν κάνει τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ διασπᾷ συχνάκις τὰ ἀρχικά διαφέροντα καὶ τὴν προσοχὴν τῶν μαθητῶν, καὶ οὕτω νὰ ἀναγκάζῃ τοὺς, νὰ καταβάλλουσιν ὑπερμέτρους πνευματικὰς δυνάμεις, δυσανάλους τῶν ἀρχικῶν διαφερόντων, διὰ νὰ προσαρμωθοῦν καὶ πρὸς ἄλλους ὀρίζοντας, ποὺ θὰ χρειασθῇ ἡ ἱστορικὴ ὕλη: πρᾶγμα, ὅπερ ἐλλείπει παρ' αὐτῶν μία τοιαύτη ἐτοιμότης, ἀλλαγῆς διαφερόντων καὶ κατ' ἀνάγκην δέχονται παθητικῶς τὰ προσφερόμενα. Οὕτω οἱ μαθηταὶ ἐμπλέκονται εἰς ποικίλας ἀναστροφὰς τοῦ ἱστοριογεωγραφικοῦ περιεχομένου, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ δεχθοῦν ἐλάχιστα στοιχεῖα ἱστορικά καὶ γεωγραφικά ἀνευ συνοχῆς καὶ ἀλληλεξαρτήσεως τὰ ὁποῖα μένουσιν ἐπὶ βραχὺν χρόνον ἐν τῇ μνήμῃ καὶ ἔπειτα λησμονοῦνται. Ἐὰν θέλωμεν λοιπὸν νὰ μὴ περιπλέκωνται ἐπὶ τὰ ἱστοριογεωγραφικά περιεχόμενα εἰς τὴν συνείδησιν τοῦ παιδιοῦ καὶ νὰ ἐπιτυγχάνεται ἡ πλήρης κατανόησις τῆς ἱστορικῆς ὕλης μὲ τὴν συνοχὴν τῆς καὶ νὰ ἐξάρωνται οἱ σημαντικώτεροι σταθμοὶ τοῦ ἔθνους μας, διὰ τῶν ὁποίων παρέχεται ἡ εὐχέρεια εἰς τοὺς μαθητὰς νὰ διαγνώσων τὰς μεγαλυτέρας διακυμάνσεις τοῦ ἔθνικοῦ μας βίου, αἱ ὁποῖαι τὰ μέγιστα συμβάλλουσιν εἰς τὴν ὁλοκλήρως ἐθνευθύνεισιν αὐτῶν, ἐπιβάλλεται νὰ γίνωνται ὠρισμέναι τροποποιήσεις καὶ ἀναθεωρήσεις προγραμματικῶν τινῶν διατάξεων καὶ ἀντιλήψεων καὶ τὸ ἱστορικὸν μάθημα νὰ θεμελιωθῇ διδακτικῶς ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ, ὡς κάτωθι:

α) Εἰς τὰς Α' καὶ Β' τάξεις εἰς ἃς δεόν νὰ διδάσκονται πάσης φύσεως ἱστορικὰ γεγονότα τῆς στενωτέρας πατρίδος τοῦ μαθητοῦ, νὰ προσφέρονται ἐν συνδιασμῷ μετὰ τοῦ μαθήματος τῆς πατριδογνωσίας διὰ τῆς Ε. Διδασκαλίας, ὡς συνήθως γίνεται καὶ σήμερον εἰς πλείστα σχολεῖα τῆς Χώρας μας.

β) Εἰς τὴν Γ' τάξιν ἡ ἱστορικὴ ὕλη νὰ ἀκολουθῇ τὴν γεωγραφικὴν καὶ ἡ διδασκαλία τῆς νὰ ἀρχεῖται ἕνα ἢ δύο μῆνας ἀργότερον: ὥστε κατὰ τὸ μεσολαβοῦν τοῦτο χρονικὸν διάστημα τὸ ὁποῖον θεωρεῖται κατὰ τὴν γνώμην μας, ὑπερᾶρκτον διὰ τὴν ἀρχικῶς ἐξέτασιν τοῦ Νομοῦ τοῦ μαθητοῦ, νὰ δοθῇ ἡ εὐκαιρία εἰς αὐτὸν νὰ ὑπεσιέλῃ εἰς τὰς γεωγραφικὰς ἐννοίας καὶ τὴν ἀνάγνωσιν τῶν γεωγραφικῶν στοιχείων ἐπὶ τοῦ χάρτου. Εὐθὺς δὲ μετὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ Νομοῦ, καθ' ὃν χρόνον ἀρχεῖται καὶ ἡ διδασκαλία τῆς ἱστορίας, ἡ γεωγραφικὴ ὕλη ἐφ' ἧς θεμελιούται ἡ ἱστορία, νὰ ἐπεκτείνεται εἰς ἅπαντα τὰ διαμερίσματα τῆς Χώρας, διατεταγμένη οὐχὶ μὲ τὴν μέχρι σήμερον

ἀκολουθητέαν πορείαν ἐκ τῶν ἐγγύς πρὸς τὰ μακρὰν, ἀλλὰ ἀναλόγως μὲ τὴν ἱστορικὴν ὕλην, τὴν ὁποῖαν θέλομεν νὰ διδασκῶμεν τὸν μαθητὴν, καταρτίζοντες οὕτω τὸ πρόγραμμα, ὥστε οὗτος νὰ γνωρίζῃ πρῶτον τὸ διαμέρισμα τῆς χώρας, εἰς ὃ ἀναφέρεται ἡ ἱστορικὴ ὕλη καὶ νὰ ἐντυφᾷ ἐν αὐτῷ μέχρι περατώσεως τῆς ἐκάστοτε ἐνότητός της. Οὕτω, δίδεται ἡ εὐκαιρία, νὰ ἐξετάζῃται πατριδογνωστικῶς καὶ ἐν γενικαῖς γραμμαῖς ὅλον τὸ ἐκάστοτε διαμέρισμα τῆς Χώρας ἀνάλογον μὲ τὴν ἀντιληπτικὴν ἱκανότητα τῶν μαθητῶν καὶ μὲ τὰ πρόσφατα πάντοτε γεωγραφικὰ στοιχεῖα ἐφ' ὧν προσαρμόζεται καὶ προσφέρεται ἐποπτικῶς ἡ ἱστορικὴ ὕλη. Ἡ τοιαύτη διάταξις καὶ ἀκολουθητέα πορεία, ἔχει μεγίστην σημασίαν καὶ διὰ τὸ ἐπόμενον Δ' σχολικὸν ἔτος, διότι διὰ τῆς ἐπαναλήψεως καὶ συμπληρώσεως τυχόν παραληφθέντων γεωγραφικῶν καὶ πολιτιστικῶν στοιχείων, καὶ ἡ κυρίως Γεωγραφία θὰ γίνῃ κτῆμα τοῦ μαθητοῦ καὶ ἡ ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος, (ἡ ὁποῖα ἀπαραιτήτως πρέπει νὰ διδάσκειται ὡς αὐτοτελὲς μάθημα, μὲ τὴν τοποχρονικὴν συνοχὴν τῆς, ἀνευ μεθοδικῶν διακοπῶν καὶ χασμάτων ἀπὸ τοῦ ἀκροτάτου παρελθόντος μέχρι τοῦ ἐγγύς παρόντος), θὰ ὀδεύηται ἐπὶ γνωστῶν διὰ τὸν μαθητὴν τόπων καὶ ἐπὶ τῶν φυσικῶν τῆς βάσεων, θὰ κατανοεῖτε πληρέστερον παρ' αὐτοῦ.

γ) Ὡς ληφθῇ σοβαρῶς ὑπ' ὄψιν ὅτι ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τοῦ Γ' σχολικοῦ ἔτους ἀρχίζουν ταυτοχρόνως ἡ ἱστορία καὶ ἡ γεωγραφία. Εἰς μὲν τὴν γεωγραφίαν ὁ μαθητὴς ἀσχολεῖται μὲ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ χάρτου προσανατολισμοῦ, καὶ τὰ πατριδογνωστικὰ στοιχεῖα τοῦ Νομοῦ του, εἰς δὲ τὴν ἱστορίαν ἔχει τελειώσει τοὺς ἄθλους τοῦ Ἡρακλέους καὶ Θησέως καὶ ἂν δὲν ἐπεκταθῇ καὶ προηγηθῇ ἡ γεωγραφικὴ ὕλη, ποὺ εἶναι ἡ βάση διὰ νὰ καταβῇ ἡ ἱστορικὴ ὕλη, ἀναλόγως μὲ τὴν διδασκαλικὴν κατεύθυνσιν αὐτῆς, δὲν πράττουμεν τι ἄλλο, παρὰ νὰ διδάσκωμεν τὸν μαθητὴν παραμύθια καὶ νὰ ἀφίνωμεν ἀνεκμετάλλετον τὸν χρόνον, καθ' ὃν λίαν ἐποικοδομητικῶς δυνάμεθα νὰ θεμελιώσωμεν τὴν ἱστορικὴν ὕλην, ἀφοῦ οὕτως ἡ ἄλλως ἀμέσως μὲ τὴν ἐναρξιν τῆς Μυθολογίας, ὁδηγεῖται ὁ μαθητὴς μακρὰν τῶν ὁρίων τῆς στενωτέρας πατρίδος του.

Αἱ κρατοῦσαι μέχρι σήμερον ἀντιλήψεις, περὶ τῆς διαδοχικῆς πορείας καὶ τοῦ περιορισμοῦ τῆς διδασκτέας γεωγραφικῆς ὕλης εἰς τὴν Γ' τάξιν κυρίως μέχρι τῶν ὁρίων τοῦ Νομοῦ τοῦ παιδὸς καὶ ἐὰν ὑπάρξῃ χρόνος περὶ τὰ τέλη τοῦ σχολικοῦ ἔτους νὰ διδασκῶνται οἱ ἄλλοι Νομοὶ μὲ τὰς πρωτευούσας τῶν, καθ' ὃν χρόνον θὰ ἔχη περατωθῇ ἡ ἱστορικὴ ὕλη τῆς Γ' τάξεως δὲν εἶναι καθόλου ἐποικοδομητικά. Ἡ σημερινὴ ἀλματώδης ἐξέλιξις τοῦ αἰῶνος μας δὲν θέτει ὅρια καὶ περιορισμούς, τὰ πάντα λαμβάνουν κατ' ἀναλογίαν τὴν δέουσαν ἐξέλιξιν καὶ εἶναι δημιουργήματα τοῦ συνεχῶς καὶ ἀδιαλείπτως ἐξελισσόμενου ἀνθρώπου. Συνεπῶς καὶ τὸ παιδί τοῦ αἰῶνος μας δὲν μὲν καθυστερημένον καὶ ἀσυγκίνητον γύρω ἀπ' ὅλα τὰ ἐπιτεύγματα αὐτά. Τὸ σημερινὸν παιδί

ἐπείσρχεται παντοῦ, μέχρι τοιοῦτου βαθμοῦ, ποὺ τείνει νὰ διαφεύσῃ τὰς μέχρι τοῦδε ἐπικρατούσας ψυχολογικὰς ἀντιλήψεις, κατὰ τὰς ὁποίας μέσα εἰς ὠρισμένα χρονικὰ διαστήματα τὸ παιδί ἐξελίσσεται ψυχοπνευματικῶς. Γιὰ τὰ περισσότερα παιδιά, καὶ ὁμιλοῦμεν ἀποκαλειστικά δι' ἐκείνα τὰ ὁποῖα ἐγεννήθησαν μεταπολεμικῶς καὶ δὴ κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν, ἡ ψυχολογία τοῦ παιδιοῦ πρέπει νὰ ἐπαναθεωρηθῇ τὰ πορίσματα τῆς καὶ νὰ προβῇ εἰς νέους πειραματισμούς. Αἱ πρόσφατοι παρατηρήσεις μας ἀποδεικνύουν ὅτι τὸ παιδί σήμερα εἶναι περισσότερο αὐτοδιδάκτον, διὰ τῆς πορείας τῆς φυσικῆς μαθήσεως, τὸ ὁποῖον ξεπερνᾷ ὅχι μόνον τὰ ὅρια τοῦ στενωτέρου περιβάλλοντός του, ἀλλὰ καὶ πέραν αὐτῶν. Ἀποδείξεις τοῦτου εἶναι ὅτι ἐνῶ ἡμεῖς εἰς τὸ σχολεῖον πολλὰς φορές τὸ περιορίζομεν εἰς τὸ ἐγγὺς περιβάλλον του, ἐκεῖνο μᾶς ὁμιλεῖ διὰ ἐκτόξευσιν πυραύλων στὴν Φλωρίδα τῆς Ἀμερικῆς ἢ στὰ βόρεια τμήματα τῆς Ρωσίας.

Τὸ γεγονὸς τοῦτο δὲν πρέπει νὰ μᾶς ἐκπλήτῃ. Οὔτε νὰ παραβλέψωμεν αὐτό, παίρνοντας ὡς γνώμονα τὰς ὀλιγωτέρας πιθανὰς ἀντιθέτους περιπτώσεις καὶ νὰ ἀσχοληθῶμεν μὲ αὐτὸ μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν. Κατὰ τὴν γνώμην μας εἶναι ἀρκετὰ δύο ἔτη καὶ μέρος τοῦ Γ' σχολ. ἔτους, νὰ διατεθῇ διὰ τὴν σπουδὴν τῆς στενωτέρας πατρίδος τοῦ μαθητοῦ. Οὔτε καὶ ψυχολογικῶς ἐπιτρέπεται νὰ καθηλωθῇ ὁ μαθητὴς ἐπὶ γνωστῶν διδασκαλικῶν ἐνοτήτων τοῦ περιβάλλοντός του, τὰς ὁποίας ἐσπούδασεν διὰ τῆς φυσικῆς μαθήσεως καὶ αὐτοδιδασχῆς. Δέον νὰ σημειωθῇ ἀκόμη ὅτι καὶ διὰ τῶν ἄλλων μαθημάτων κατὰ τὰ δύο πρῶτα σχολικὰ ἔτη καὶ κατὰ τὴν προσχολικὴν ἡλικίαν, ὁ μαθητὴς δὲν κάνει τίποτε ἄλλο παρὰ νὰ ἀσχολεῖται μὲ τὸ πατριδογνωκὸν του περιβάλλον. Συνοψίζοντες τὰ ἀνωτέρω, καταλήγουμε εἰς τὰ κάτωθι πορίσματα: 1) Διὰ τὴν καλλιτέραν προσφορὰν καὶ κατανόησιν τῆς ἱστορικῆς ὕλης, ἐπιβάλλεται ὅπως αὕτη θεμελιωθῇ διδακτικῶς ἐπὶ τῆς Γεωγραφίας. 2) Ἡ Γεωγραφικὴ ὕλη εἰς τὴν Γ' τάξιν εὐθὺς μετὰ τὴν ἐξέτασιν τοῦ Νομοῦ τοῦ παιδὸς νὰ ἐπεκτείνεται εἰς ἅπαντα τὰ διαμερίσματα τῆς Χώρας καὶ προηγείται τοῦ ἱστορικοῦ μαθήματος, διατεταγμένη ἀναλόγως, ὥστε νὰ ὑποδέχεται τὴν ἱστορικὴν ὕλην (καὶ νὰ μὴ συμβαῖναι τὸ ἀποκαρδιωτικὸν φαινόμενον καθ' ὃ ὑποδεικνύονται ἀπλῶς εἰς τὸν χάρτην, (τὸν ὅτιον οὐδόλως γνωρίζει ἀκόμη νὰ διαβάξῃ ὁ μαθητὴς) ἱστορικοὶ τόποι, ὡς ἀνὰ ξένας καὶ ἀφηρημέναι ἐννοιαί πρὸς τὸ παιδί, ἀλλ' ἐδραιωμέναι ἐπὶ γνωστῶν καὶ φυσικῶν βάσεων. 3) Ὁ χρόνος ἐναρξέως τοῦ ἱστορικοῦ μαθήματος εἰς τὴν Γ' τάξιν νὰ ἀρχηται ἕνα ἢ δύο μῆνας ἀργότερον. Οὕτω διευκολύνεται ἡ κατάστασις καὶ κατὰ τὸ Δ' σχολικὸν ἔτος, ὅπου ἀρχεῖται ἡ ἱστορία τῆς Ἀρχαίας Ἑλλάδος: Διότι ὁ μαθητὴς ἔχει γνωρίσει τὴν χώραν του καὶ δύναται νὰ παρακολουθῇ μὲ τὴν συνοχὴν τῆς, τὴν ἱστορικὴν ὕλην καὶ νὰ προσαρμόσῃ ταύτην ἐπὶ τῶν φυσικῶν βάσεών της. Ὡς μὴ λησμονώμεν ὅτι καὶ ἡ ὕλη τῆς ἱστορίας τῆς Δ' τάξεως εἶναι τόση

πολλή, ποὺ μόλις καὶ μετὰ βίας εἰς τὸν χρονικὸν διάστημα τοῦ ἐνὸς σχολικοῦ ἔτους φθάνομε εἰς τὸ τέλος τῆς, ἐξετάζοντες πολλὰς φορές ἐπὶ τροχάδην σπουδαίους καὶ σημαντικούς ἱστορικούς σταθμούς, οἱ ὁποῖοι οὐδέποτε πρέπει νὰ παραλείπωνται χάριν τῆς μὴ ἀπωλείας τῆς συνοχῆς τῆς ἱστορικῆς ὕλης, ἀλλὰ καὶ λόγῳ τῆς σπουδαιότητος σημασίας τὴν ὁποῖαν ἔχουν διὰ τὴν πλήρη καλλιέργειαν τῆς ἰσθμῆς τοῦ μαθητοῦ, ὅστις ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσεως τοῦ μαθητοῦ, θὰ δυνηθῇ νὰ ἀντιληφθῇ τὰς μεγαλυτέρας διακυμάνσεις τοῦ ἔθνικοῦ βίου τοῦ λαοῦ μας, κατὰ τὴν μακράν ἱστορίαν του. Ἐπὶ τούτων φέρομεν ἀπλὸν τι παράδειγμα, ὅτι ὁδοιπόρος τις φθάει ἐνωρίτερον καὶ ἀνετώτερον εἰς τινὰ τόπον ποὺ κατευθύνεται, ὅταν γνωρίζῃ καλῶς τὸν δρόμον. Ἐνῶ ἀντιθέτως, ἄλλος τις πελαγοδρομεῖ, κουράζεται, ἀγανατεῖ καὶ τις πὺ πολλὰς φορές δὲν φθάει ποτέ. Ἐπίσης ὁ καθεὶς δύναται νὰ βαδίξῃ καλλίτερον εἰς τὸ φῶς παρὰ εἰς τὸ σκότος. Συνεπῶς καὶ ἡμεῖς φρονούμεν, ὅτι ἡ ἱστορικὴ ὕλη εἶναι προτιμώτερον νὰ ὀδεύηται ἐπὶ γνωστῆς ὁδοῦ, παρὰ ἀγνώστου, μετὰ φωτὸς καὶ οὐχὶ σκότους. Ὅπως ἡμεῖς θέτουμεν τὸ ζήτημα τῆς θεμελιώσεως τῆς ἱστορικῆς ὕλης, ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ μαθήματος πλεονεκτῶμεν καὶ διὰ τὴν διδασκτέαν ἱστορικὴν ὕλην τῆς πατρίδος τοῦ ὁ μαθητὴς, ὁ ὁποῖος σπουδάζει τὴν γεωγραφίαν τῆς πατρίδος του ἐπὶ δύο ὁλόκληρα σχολικὰ ἔτη (Γον καὶ Δον) θὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ θεμελιώσῃ πλείστα ἱστορικὰ γεγονότα ποὺ ἀναφέρονται εἰς πᾶν τμήμα τῆς πατρίδος του, καὶ ἀνὰ πᾶσαν στιγμὴν νὰ προσαιώσῃ καὶ κατανόησιν ταῦτα χωρὶς νὰ χρειασθῇ ἰδιαιτέραν ἐπισκόπισιν τῶν γεωγραφικῶν τόπων, τοὺς ὁποῖους καλῶς ἐσπούδασεν καὶ κατενόησεν κατὰ τὰ ὡς ἀνω δύο ἔτη. Οὕτω δέ, οὐδόλως ἐμπλέκεται εἰς ἀναστροφὰς τοῦ ἱστοριογεωγραφικοῦ περιεχομένου, ἀλλ' ὡς καλὸς ὁδηγὸς τοῦ τόπου, τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου, παρακολουθεῖ μετ' ἐνδιαφέροντος καὶ προσοχῆς τὴν ἐκτυλισσομένην ἱστορίαν τοῦ ἔθνους του, ἣν καὶ κατανοεῖ. Αἱ ἀνωτέρω ἀντιλήψεις μας νομίζομεν ὅτι στηρίζονται ἐπὶ φυσικῶν διδασκαλικῶν καὶ ψυχολογικῶν βάθρων αἱ ὁποῖαι θὰ πρέπει νὰ τύχῃσι μεγίστης προσοχῆς παρὰ τῶν ἀρμοδίων κύκλων τῶν ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀσχολουμένων μὲ τὴν ἀγωγὴν καὶ νὰ γίνωσιν ἀφορμὴ μᾶς πληρετέρας ἰσως ἐπεξεργασίας ἐπ' ἀγαθῇ τῆς παιδείας τοῦ ἔθνους μας.

Μέθοδος διδασκαλίας

Ὡς ἐτονίσσαμεν καὶ εἰς προηγουμένας σελίδας ἡ ἱστορικὴ ὕλη τῆς Α' καὶ Β' τάξεως προσφέρεται, ἐπεξεργάζεται καὶ ἐμπεδούται ἐν συνδιασμῷ μετὰ τοῦ πατριδογνωστικοῦ μαθήματος διὰ τῆς Ε. Σ. Διδασκαλίας.

Κατὰ τὴν ἐξέτασιν τῶν ἱστορικῶν μνημείων τῆς ἰδιαιτέρας πατρίδος τοῦ μαθητοῦ ἀκολουθεῖται ἡ γνωστὴ πορεία διδασκαλίας: ἡ τριμερὴς κατ' ἀρχὴν γίνεται ἐπίσκεψις τοῦ ἱστορικοῦ μνημείου ἐν τῇ φυσικῇ του θέσει ἢ προβάλλεται εἰκὼν τοῦτου ἐν τῇ τάξει ἢ πρόπλιν

Η ΟΛΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ ΝΤΕΚΡΟΛΥ ΣΤΟ ΜΟΝΟΤΑΞΙΟ

Υπό ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΧΟΡΜΟΒΑ, Δ/λου Μ. Κράφης, Φθιώτιδος

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Κατωτέρω εκθέτω κατά σειράν πάσας τὰς μερικὰς ἐνότητάς με τὴν σειράν πού ἔλαβον χώραν εἰς τὸ σχολεῖον μου καὶ ἐξήχθησαν αἱ περισσότερα ἀπὸ κοινὰ βιώματα αὐτῶν, ἀπὸ ἐλευθέρως ἀνακοινώσεις ὡς καὶ ἀπὸ εὐκαιριακὰ καὶ ἐποχιακὰ γεγονότα.

1. Ὁ Νομάρχης.
2. Τὸ Ὅργωμα.
3. Χθὲς ἔβρεξε πολὺ.
4. Πῶς γίνεται ἡ πίττα.
5. Ἡ Μπορόνα σκεπάζει τὸ σιτάρι.
6. Τὸ σκουλικὶ μᾶς κάνει καλὸ.
7. Ὁ Ἅγιος Δημήτριος ἐνίκησε τοὺς Βουλγάρους.
8. 28 Ὀκτωβρίου 1940. Ἐνίκησαμε τοὺς Ἰταλοὺς.

σμα αὐτοῦ. Γίνεται αὐθόρμητος παρατήρησις ὑπὸ τῶν μαθητῶν. Ἀνακοίνωσις τῶν παρατηρηθέντων καὶ συμπλήρωσις διηγητικῶς ὑπὸ τοῦ διδασκάλου τυχόν παραλειφθέντων ἱστορικῶν στοιχείων. Ἐν συνεχείᾳ ἀκολουθεῖ ἡ ἐπεξεργασία πρὸς βαθύτεραν κατανόησιν τῶν προσκτηθέντων λύονται ἀπορίαι, χαρακτηρισμοὶ προσώπων, ἐντυπώσεις, συγκρίσεις κ.λ.π. Κατὰ τὸ τρίτον στάδιον γίνεται ἀναδιήγησις ὑπὸ ἐνὸς ἢ δύο μαθητῶν τῆς διδαχθείσης ἱστορικῆς ὕλης ἢ δραματικῆ ἀναπαράστασις καὶ κατ' οἶκον ἢ καὶ ἐν τῇ τάξει ἱχνογραφικὴ ἐξεικόνισις αὐτῆς.

Εἰς τὴν Γ' καὶ Δ' τάξιν, ὡς μέθοδον διδασκαλίας θεωροῦμεν κατάλληλον τὴν διηγητικὴν λόγῳ τῆς φύσεως τοῦ περιεχομένου τῆς ἱστορικῆς ὕλης. Ὁμοίως καὶ διὰ τὴν Ε' καὶ ΣΤ' τάξιν, ἐνίοτε ὅμως καὶ εἰς πολὺ προηγμένα παιδιὰ, ἐφαρμόζομεν τὴν μέθοδον τῶν πηγῶν, μετὰ συνεργαζομένης ομάδας. Ἐκεῖνο ὅμως πού πρέπει νὰ ἐπιδιώκεται πρὸ πάσης διδασκαλίας εἶναι ἡ πρόκλησις ἱστορικοῦ διαφέροντος. Διὰ τὴν διέγερσιν ἱστορικοῦ διαφέροντος πολὺ θὰ μᾶς βοηθήσουν ἐκτὸς τῶν ἐπιτοπιῶν ἱστορικῶν μνημείων, τὰ ὅποια πρέπει νὰ ἐπισκέπτονται δι' ἐκδρομῶν καὶ τὰ ἄλλα ἐποπτικὰ μέσα πού πρέπει νὰ παρουσιάζονται κατὰ τὴν διδασκαλίαν. Ὡς τοιαῦτα δὲ θεωροῦμεν ἀπαραίτητα ὅλα ἐκεῖνα, τὰ ὅποια ἔχουν σχέσιν μετὰ τὴν προσφερθεσμένην ὕλην ἢ κάποιαν σχετικὴν ἀλληλεξάρτησιν μετὰ αὐτῆς, ἥτοι: ἑορταστικὰ γεγονότα, ἀντικείμενα, εἰκόνες, ὀνόματα ἱστορικῶν προσώπων εἰς ἐπιγραφάς, ἀγάλματα, ἀναγνώσματα, τραγούδια, χάρται ἱστορικῶν προσώπων κ.λ.π.

ΧΑΡΑΛ. ΠΑΡΡΑΣ

6. Πρέπει πάντοτε νὰ παίζουμε ἡσυχα παιχιδάκια.

10. Νὰ μὴν ἀφήνωμε τὰ ζῶα μας λυτά. Κάνουν πολλὰς ζημιές.

11. Τί ὠραῖες πού γίνανε οἱ γλαστρουῖες μᾶς! Χαίρεσαι νὰ τὶς βλέπης.

12. Τὸ γάλα μᾶς χθὲς ἦταν πάρα πολὺ νόστιμο! Μᾶς ἄρεσε Κύριε.

13. Ὁ Λαχανόκηπος τοῦ Σχολείου μᾶς. Τί ὠραῖος πού ἔγινε ὁ Λαχανόκηπος!...

14. Ἐμεῖς, ὁ Ἀποστόλης, ὁ Νίκος καὶ ἡ Μαλάμω ἐπῆραμε μία βραγιά. Θὰ τὴν φτιάξουμε πιδ καλὴ ἀπὸ τὶς ἄλλες.

15. Χθὲς περάσαμε πολὺ ὠραῖα στὴν Ἐκκλησίᾳ, Ἐψάλαμε μόνοι μᾶς ὅλα τὰ τροπάρια. Ἐπῆραμε καὶ ἀντίδωρο.

16. Ἀνάψαμε τὴν σόμπα. Τί ζεστασιὰ πού ἔχομε τώρα!! Ἐμένα μοῦ ἄρесе νὰ μένω στὸ σχολεῖο μου πάντοτε καὶ ὄχι στὸ σπίτι μου.

17. Καθαρίσαμε τὴν αὐλὴ τοῦ Σχολείου μᾶς. Λάμπει τώρα σὰν καθρέφτης. Ἐτσι, Κύριε, θὰ κάνουμε καὶ τὴν αὐλὴ τοῦ σπιτιοῦ μᾶς.

18. Τὸ πρόβατο μᾶς δίνει τὸ μαλλὶ καὶ τὸ γάλα. Μετὰ τὸ μαλλὶ φτιάχνουμε διάφορα μάλλινα ρούχα. Τὸ γάλα μᾶς δίνει τὸ βούτυρο, τὸ τυρὶ καὶ τὴν γιαούρτη.

19. Ἡ Κύπρος μᾶς εἶναι σκλαβωμένη. Στείλαμε λεφτὰ γιὰ νὰ βοηθήσουμε τὰ ἀγαπημένα μᾶς ἀδελφία. Ἀχ, Κύριε, πόσο θέλομε νὰ ἐλευθερωθῇ τὸ ἀγαπημένο μᾶς νησί.

20. Τὴν κοπριά ἀπὸ τὰ ζῶα μᾶς τὴ ρίχνουμε στὰ χωράφια μᾶς. Εἶναι καλὴ τροφὴ τῶν σπαρτῶν μᾶς. Ἄν τὴν ἀφήσουμε κοντὰ στὰ σπίτια μᾶς θὰ ἀρρωστήσωμε ἀπὸ τὰ μικρόβια.

21. Νὰ μὴν πιάνουμε σίδηρα στὰ χέρια μᾶς, γιατί θὰ σκοτωθῶμε. Πόσο λυπηθήκαμε πού σκοτώθηκε τὸ παιδάκι ἀπὸ τὸ Πετρωτό. Θὰ προσέχωμε Κύριε ἀπὸ δῶ καὶ πέρα, (Ἀφορμὴν ἔλαβα ἀπὸ τὸ δυστύχημα πού ἔλαβε χώραν εἰς υἱὸ χωρίον Πετρωτῶν-Δομοκοῦ κατὰ τὸ σχολιέτος 1958—1959).

22. Πρὶν νὰ ἔλθῃ ὁ Χειμῶνας, πρέπει

οἱ γονεῖς μᾶς νὰ τὰ ἔχουν ὅλα ἔτοιμα. Τὸ ψωμί, τὸ λάδι, τὸ βούτυρο, τὰ ξύλα, τὰ μάλλινα ρούχα καὶ πολλὰ ἄλλα. Νὰ μὴν εἴμαστε ἀκατάστατοι Οἰκογένεια.

23. Ὁ Καλὸς Παπᾶς μᾶς ἐκονώνησε. Γίναμε καλοὶ ἄνθρωποι. Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα δὲν θὰ λέμε ψέματα. Θὰ ἀκούμε τοὺς γονεῖς μᾶς ὅ,τι μᾶς λένε. Γιὰ τὸ καλὸ μᾶς φροντίζουνε.

26. Τὸ Κατηχητικὸ Σχολεῖο τὸ ἀγαπάμε πάρα πολὺ. Μαθαίνουμε ὠραῖα τραγούδια, προσευχοῦλες καὶ διηγησοῦλες. Ἐτσι γινόμαστε καλοὶ καὶ χρήσιμοι ἄνθρωποι.

25. Τὸ δάσος δίνει καθαρὸ ἀέρα, ξύλα καὶ ρετσίνι. Ὁ καθαρὸς ἀέρας κάνει γεροὺς τοὺς ἀρρώστους. Μετὰ τὰ ξύλα φτιάχνουμε πάρα πολλὰ πράγματα. Τὸ ρετσίνι τὸ βάζουμε στὸ κρασί μᾶς.

26. Ὁ Μύλος ἀλέθει τὸ σιτάρι καὶ τὸ κάνει ἀλεύρι. Τὸ ἀλεύρι τὸ ζυμώνει μαζί με νερὸ ἢ μητέρα μᾶς καὶ γίνεται ζυμαρί. Τὸ ζυμαρί τὸ βάζει μετὰ στὸ φούρνο, πῆνεται καὶ γίνεται ψωμί.

27. Εὐχαριστηθήκαμε πολὺ γιὰ τὰ ὠραῖα παιχιδάκια πού μᾶς ἔφερε ὁ Κύριος. Μᾶς τὰ ἐδώρισε, εἶπε ὁ Κύριος, διότι πηγαίναμε πολὺ καλὰ στὰ μαθήματά μᾶς. Τώρα θὰ διαβάζουμε περισσότερο.

28. Ἦλθε ὁ Χειμῶνας. Ἀρχισε τσουχτερὸ κρύο. Ὁ ἀέρας μᾶς κοκκινίζει τὰ ἄφτια καὶ τὶς μύτες μᾶς. Μαζευόμαστε ἑνωρὶς στὰ σπίτια μᾶς. Ψήνουμε κᾶστανα καὶ ρεβύθια! Ἀκούμε ἀπὸ τὴν γιαγιά μᾶς παραμυθάκια.

29. Ἐρριξε πολὺ χιόνι. Ὅλα ἐντύθηκαν ἄσπρη φορεσιά. Οἱ δρόμοι, τὰ δένδρα, τὰ βουνά, οἱ κάμποι, τὰ χωριά, οἱ πόλεις. Δὲν ἔμεινε κανένα στὸ παράπονο. Τὰ σπίτια μᾶς μοιάζουν σὰν ἄνθρωποι μετὰ τὴν ἄσπρη τῶν τὴν κουκούλα.

30. Πόσο χαίρομαστε πού θὰ παίζουμε χιονοπόλεμο. Θὰ φτιάξουμε καὶ τὸν Χιονάνθρωπο. Θὰ τοῦ βάλλωμε τσιμποῦκι καὶ καπέλλο. Θὰ τοῦ δώσωμε καὶ μιὰ μαγκούρα νὰ χτυπά τὰ σκυλιά. Τὰ φοβάται τὰ σκυλιά ὁ Χιονάνθρωπος.

31. Τὸ περασμένο Σάββατο εὐχηθήκαμε τὸ φίλο μᾶς τὸ Νίκο. Πήγαμε στὸ σπίτι του. Εἶπαμε «χρόνια πολλὰ καὶ νὰ χαίρεσαι τὴν γιορτὴ σου». Μᾶς ἔτρατάρισε λουκούμια. Τοῦ εἶπαμε καὶ ἕνα ὠραῖο

τραγούδι γιὰ τὴν γιορτὴ του. Περάσαμε πολὺ καλὰ.

32. Τὰ χαλκώματα πρέπει νὰ τὰ γανώνομε τακτικά. Ἄν τὰ ἀφήσωμε ἀγάνωτα θὰ δηλητηριασθοῦμε καὶ θὰ πεθάνωμε. Ὁ γανωντῆς γυρίζει τὸ χωριὸ μᾶς καὶ φωνάζει: «χαλκώματα νὰ γανώσωωω». (Ἀφορμὴν ἔλαβα ἀπὸ μίαν περίπτωσιν δηλητηρίασεως εἰς τὸ χωριὸν ἐνθα ὑπηρετῶ).

33. Οἱ ἀμυγδαλὲς πονοῦν ὅταν εἶναι πολὺ κρύο ἢ πολὺ ζέστη. Πρέπει λοιπὸν νὰ φυλαχτοῦμε καὶ τὸ καλοκαίρι καὶ τὸν χειμῶνα. Νὰ μὴν παίζωμε τὸν χειμῶνα ἔξω οὔτε καὶ τὸ καλοκαίρι στὸν ἥλιο. Γι' αὐτὸ ἔχομε τὰ σπῖτια μᾶς, νὰ μᾶς προστατεύουν τὸ καλοκαίρι ἀπὸ τὴν ζέστη καὶ τὸ χειμῶνα ἀπὸ τὸ κρύο.

34. Οἱ χασάπηδες ἦλθαν στὸ χωριὸ μᾶς χθὲς γιὰ νὰ ἀγοράσουν γίδια. Ὅλοι οἱ πατεράδες μᾶς πωλήσανε γίδια γιατί εἶχανε ἀνάγκη ἀπὸ λεπτὰ. Θέλωμε νὰ ἀγοράσωμε παπούτσια, ρούχα, βιβλία καὶ τρόφιμα.

35. Ἐγινε γάμος στὸ χωριὸ μᾶς. Πήγαμε καὶ εὐχαριστηθήκαμε πάρα πολὺ. Εἶδαμε τὴ Νύφη καὶ τὸ Γαμβρό. Ἡ Νύφη ἐχόρεισε πιδ καλὰ ἀπὸ τὸ Γαμβρό. Πετᾶνε καὶ «προβέντα». Καὶ οἱ τρεῖς πῆραμε «προβέντα». Τὴν εἶχανε στολισμένη μετὰ λουλούδια. Πάντοτε θέλομε νὰ γίνεται γάμος στὸ χωριὸ μᾶς.

36. Κάνομε ἐτοιμασίες γιὰ τὰ Χριστούγεννα. Ὁ πατέρας μου ἀγόρασε ἕνα κοφτερὸ μαχαίρι γιὰ νὰ σφάζῃ τὸ γουρουνί—εἶπε ὁ Νίκος.—Ἐμένα ὁ πατέρας μου ἀγόρασε τέσσερα δοχεῖα νὰ βάλῃ τὸ λίπος ἀπὸ τὸ γουρουνί—εἶπε ἡ Μαλάμω.—Ἡ μητέρα μου ἀγόρασε ἔντερα γιὰ νὰ τὰ φτιάξωμε λουκάνικα.

37. Στὴ Βασιλόπιττα βάζομε ἄχυρο καὶ λεφτὰ. Ὅποιος τὰ πετυχαίνει λέγεται τυχερός. Ἐγὼ εὗρηκα τὸ ἄχυρο ἐνὼ ἤθελα νὰ εὗρω τὰ λεφτὰ νὰ ἀγοράσω τετράδιο, λέγει ὁ Ἀποστόλης. Τί κρίμα, τὰ λεφτὰ τὰ ἔτυχε ὁ μικρὸς μου ἀδελφὸς πού δὲν πηγαίνει στὸ Σχολεῖο. Δὲν πειράζει ὅμως. Ἐπῆρε καραμέλλες καὶ μοῦ ἔδωσε καὶ ἐμένα.

(Συνεχίζεται)

Πλημμυρισμένη ή ψυχή τῶν παιδιῶν, ἀπ' τήν πολλή τή χαρά, μέ ἀπερίγραπτη λαχτάρα, περιμένουν τὸ λεωφορεῖο. Σέ λίγο θά φθάσῃ γιά νά μεταρσιωθῇ ὁλόκληρη ή χαρά τους, σ' ἕνα ὄνειρο ζωντανό, μαγευτικό. Καί νά πού ἐφθασε. Σέ λίγο ἐκκινεῖ. Ἐνας δρόμος πολὺ πλατύς, πολὺ μακρυνός γιά τὰ παιδικά μάτια ξεδιπλώνεται μπροστά τους ὁδηγώντας τα στή χαρά τῆς Κατασκηνώσεως. Τραγούδια σχολικά, τραγούδια ξένοιαστα κι' ἀγνά, τὰ συνοδεύουν στό ὠραῖο τους ταξίδι. Καί μέσα στό ξεφάντωμα πού παίρνει τή μορφή γιορτινῆς χαρᾶς, τὸ τέρμα δέν ἀργεῖ. Γρήγορα ξεπρόβαλε μπροστά μας ἕνα ὕψωμα ἐλκυστικό, ή μαγευτική περιοχή τοῦ Προφήτου Ἡλιοῦ. Ἐδῶ τὸ ὄνειρο δέν σβύνει! Θά συνεχισθῇ συνεχίζεται ἤδη. Καθαρός καί ξεωγόνος ἀέρας, μυρωμένος ἀκατάπαυστα ἀπ' τῶν πεύκων τήν πλούσια πνοή, λούζει τὰ χλωμά προσώπακια. Μιά νέα ζωὴ ξεπροβάλλει γι' αὐτά. Ἀρκετὰ ὁ ὀργανισμός τους κατεβλήθη ἀπ' τή συνεχῇ παρακολούθησι τοῦ σχολείου. Ἐχουν ἀνάγκη ἀπὸ ἀνάπαυσι, καλή διατροφή καί ὑγιεινὸ περιβάλλον. Ἡ στοργικὴ μητέρα μας Ἑλλάδα κάθε καλοκαίρι, προσκαλεῖ χιλιάδες ἐλληνόπουλα, νά περάσουν ἕνα χρονικὸ διάστημα, σ' ἕνα περιβάλλον εὐχάριστο καί ὑγιεινόν. Γι' αὐτὸ τὸ σκοπὸ διαλέγει θαυμάσια τοπία. Ἰδιαίτερα ἐμεῖς, βρισκόμαστε σὲ μιὰ τοποθεσία μαγευτική. Μιά τοποθεσία, πού ή φυσικὴ τῆς ὁμορφιά, τὸ ἐξάισιο κλίμα τῆς καί τὸ παλλόμενο φῶς τῆς, πτερώνουν τήν ψυχὴ ἀκόμη καί τήν πιὸ σκληρὴν κι' αἰσθητικὰ ἀκαλίεργητη, καί τὴ βυθίζουν σ' ἑκτασι κι' ὑποβολή. Γύρω παντοῦ ή φύση φορεῖ τὰ γιορτινά της. Ἐχει ντυθῇ μέ χάρι ξεχωριστή. Πάντοτε ὁμορφ, πρόσχαρη κάθε στιγμή, πάντα γελαστή. Εὐπρόσδεκτη γιά ὅλους μᾶς ἀγκαλιάζει καί μᾶς μεθᾶ ἡδονικά, μέ τὰ καταπράσινα βλέμμά της. Μᾶς συνεπαίρνει μιὰ περίεργη θεία κατάνυξι πού σου ἀνάβει τὸν πόθο νά τή ψηλαφίσῃς, νά τή γνωρίσῃς πιὸ καλά. Νά τή γνωρίσῃς ὁλόκληρη. Ὀλόκληρη ή σειρηνικὴ τῆς φωνὴ σου προκαλεῖ τὴ λαχτάρα νά μείνῃς γιά πάντα κοντὰ της. Παντοῦ συναισθάνεσαι νά κυριαρχῇ βαθὺ κι' ἀνέπωτο μυστηριώδες ἔλγλητρο. Ἡ ἴδια κάθε στιγμή, μᾶς μιλάει κατὰβρα με τὸν πιὸ ὁμορφο, νά μὲς γλυκὸ τόνο πού ὑπάρχει στή γῆ, καί μᾶς διαποτίζει κατὰ τρόπο ἀνεπιτήδευτο καί ἀπαλό, τήν πιὸ μυστικὴ, τήν πιὸ λυρικὴ οὐσία τοῦ εἶναι μας. Τ' αὐτὰ πλῆχτρα τῆς, τόσο ἔντονα καί τόσο ρυθμικά κτυποῦν στῆς ψυχῆς μας τίς χορδές, πού τῆς δίνει φτερά νά πετάξῃ, ἐγκαταλείπει στιγμὲς ὁλόκληρες τὸ φθαρτὸ της σαρκίον, ἐξαυλώνεται ὁλοκληρωτικὰ καί λυτρώνεται πλέρια. Σπίνια ἀντικρύζει τέτοια σύνθεσι, αἰσθάνεσαι μιὰ τέτοια ἔλξι μέ μιὰ τὴν ἐπιδρασι.

Ἡ αἰθριότης καθημερινῶς εἶναι σχεδὸν τελεία καί ή φύσις προβάλλει πάντα, σάν μιὰ κινηματογραφικὴ ταινία. Ὡ! πόσο μᾶς συνεπαίρνει καί μᾶς συγκινεῖ! Τί ἀφθαστος Καλλιτέχνης τοῦ σχεδίου, τοῦ χρώματος, τῆς φωτοσκιάσεως, ὑπῆρξες ὦ Παντοδύναμη! Μὲ πόση ἀλήθεια ὑπομονή καί τί ἀπλοχεριά συνέθεσες τόσους ἀπέραντους καί θελκτικούς, τόσο τέλειους πίνακες σ' ὅλο τὸ νησί μας! Πόσο διαφέρουν ἀπ' τοὺς ἀνθρώπους! Χωρὶς πάθη, χωρὶς ἀδυναμίες. Εἶναι τόσο τέλειο, ὅσο κι' ὁ Δημιουργός τους. Ἀδυνατεῖς νά κριτικάρῃς τέτοια ἔργα. Ἐδῶ μόνο συγκαταβάσις ὑπάρχει. Τί νά πρωταθαυμάσῃς κανεῖς; Ἄλλο πὶὸ ψηλὰ ἂν ξανοιχτῇς, ἀμέσως θ' ἀντικρύσεις, δεξιὰ κι' ἀριστερά, τὸν ἐπιβλητικὸ ὄγκο πού ὀρθώνουν τὰ δυὸ μεγάλα μας βουνά: ὁ φαλακρός ὁ Κέρκης κι' ὁ δασύτριχος Καρβούνης. Ἀμέσως διακρίνεις τήν μυστηριώδη ἔκφρασί τους, τὸ πανάρχαιο μεγαλεῖο πού κρύβουν στήν ἀπλόχερη ἀγκαλιά τους. Τὰ πολλὰ πεύκα τῆς Κατασκηνώσεως μᾶς συντροφεύουν διαρκῶς. Ἀλλὰ ὀρθώνονται ὑπερήφανα κι' ἀπειλητικά, κι' ἄλλα πὶὸ ἡμερα σκύβουν τίς κορφές τους ταπεινά, σάν εὐλαβεῖς προσκυνητά. Ἀλλὰ πάλι ἀργσσαλεύουν ράθυμα τὰ κλαδιά τους, μέ τή γλυκόθυμη θλίψι ἐνὸς ἀποκοσμοῦ ἔρωτα, ἐνῶ οἱ βαθυπράσινοι μυτερές βελόνες τους, λογχίζουν ἀθέλητα τίς μαυροπράσινες κουκουνάρες καί τὸ μυρωδῶτο ρετσί-νι στάζει σάν δάκρυ — λές ἀπ' τὸν πόνο — στή γῆ ἀπὸ τὴ σκασμένη ἐπιδερμίδα κάθε κορμιοῦ. Κι' ἐνῶ ἀντικρὺ ἀπ' τὸ πέλαγος φυσᾷ ἀπαλὰ — ἀπαλὰ ή θαλασσία αὐρα, μόλις ὁ ἥλιος δύσῃ καί τὸ σούρουπο ἀκολουθήσῃ, ἀντιλαλεῖ τὸ μονότονο καί καταθλιπτικὸ κελᾶδ-μα τοῦ γκιώνη, πού ἀκατάπαντα κάθε βράδυ μᾶς συντροφεύει στή σιγαλιά τῆς νύχτας. Κι' ὅταν πρῶτῃ — πρῶτῃ τὰ μάτια μας ἀνοίγοκλείνουν ράθυμα ή ὅλη σύνθεσις συμπληρώνει καί ζωντανεῖ πὶὸ πολὺ μέ τὰ χαρούμενα καί πολυποίκιλα κελᾶδήματα τῶν πουλιῶν τῆς ἡμέρας. Κι' ἐνῶ ὁ ἥλιος ἀρχοντικὰ ντυμένος, ἀρχίζει νά προβάλλῃ, κι' ή φύσις πάλι παίρνει, φωτόβολη θωριά, χίλιες μικρές — μεγάλες πεταλούδες πετοῦν ἐδῶ κι' ἐκεῖ μ' ἀνάλαφρα παιγνιδιάρικα φτερουγίσματα, σάν νά θέλουν νά μᾶς διασκεδάσουν, νά μᾶς συντροφεύουν, νά μᾶς ἐχαριστήσουν, μεταδίδοντας ἕνα μέρος ἀπ' τὴ δική τους τὴ χαρά. Κι' ἐκεῖνα τὰ πανέμορφα καί λιγυστὰ λουλούδια πούχει φυτέψει ἀνά-κατα ὁ μπάρμπα Δημητρός, ὁ φύλακας μέ τήν μεγάλη ψάθα, πόση ὁμορφιά καί πόση χάρι Θεέ μου! Τὰ κυττᾶς καί σὲ κυττᾶς χαρούμενα κι' αὐτά, ξένοιαστα καί δυνατὰ σάν νά σου λένε: Μὲ τίποτε στὸν κόσμον δέν ἀλλάζομε τήν ἐδολὴν χαρά μας! Κι' ἐνῶ οἱ ὁλοσπρόγγυλοι σγουρόμαλλοι βασιλικοὶ μοσχοβολοῦν ὑπέροχα, δυὸ — τρία ἡλιοτρόπια, κάτω

Β' ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΣΕΡΡΩΝ

1. Μαθητικὴ χειροτεχνικὴ ἔκθεσις

Πάρα πολὺ ἐνδιαφέρουσα ἦταν ή Ἐκθεσις τῶν Παιδικῶν Χειροτεχνικῶν Ἐργῶν τῶν μαθητῶν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων τῆς Β' Ἐκπαιδευτικῆς Περιφερείας Σερρῶν, εἰς τὴν αἴθουσα τοῦ Συλλόγου Κυριῶν ή «Ἐμμέλεια».

Ἐμπνευστὴς καί ὁργανωτὴς τῆς Ἐκθέσεως ταύτης, ἦτο καί πάλιν ὁ ἀκούραστος ἐπιθεωρητὴς τῆς περιφερείας μας κ. Βασίλειος Παπαστεφάνου.

Ἡ μελετημένη καί φροντισμένη τοποθέτηση τῶν ἐργοχειρῶν, μέ τονισμένα τὰ σημαντικώτερα εἰς ἔκφρασι χειροτεχνήματα, φτιαγμένα ὅλα ἀπὸ τὰ πιὸ πρωτότυπα καί ἀπλὰ ὕλικά, ἔγιναν ἀφορμὴ διὰ ἀναγνώρισιν ὑπὸ τοῦ κοινοῦ τῆς ἀξίας τοῦ μαθήματος τῆς χειροτεχνίας εἰς τὸ Δημοτικὸν Σχολεῖον.

Τὸ μάτι ὅλων εἶδε μέ στοργή, θαυμα-

σμὸ καί ἱκανοποίησι τὴν προσφορὰ τῶν μαθητῶν τῶν Δημοτικῶν Σχολείων εἰς τὴν τέχνην. Διότι πρέπει νά ὁμολογήσω- με πὼς εἶναι δύσκολο, πολὺ δύσκολο γιά 10χρονο παιδί, νά μπῇ εἰς τὸ νόημα τῆς τέχνης καί νά ἐκφράσῃ τίς σκέψεις του μέ τόσο ἰδιότυπα μέσα. Χειροτεχνήματα ξυλογλυπτικῆς, ξυλοτεχνίας, πηλοπλαστικῆς, ζωγραφικῆς, δείγματα διακοσμητικῆς, κεντήματος πού εἶχαν τὸ γνώρισμα τῆς λαϊκῆς τέχνης, ὅλα, εἶχαν τὴν σφραγίδα τοῦ καλλιτεχνήματος.

Οἱ 10 ἡμέρες 29 Νοεμβρίου μέχρι 12 Δεκεμβρίου 1959 κατὰ τὰς ὁποίας ἐλειτούργησεν ή Ἐκθεσις, δέν ἤρκεσαν διὰ νά χαροῦν ἅπαντες τὴν καλλιτεχνικὴν δημιουργίαν τῶν μικρῶν μαθητῶν. 12 χιλιάδες θεαταὶ τὴν ἐπεσκέφθησαν καί ἅπαντες ἐπῆνεσαν τὴν προσφορὰν τῶν μαθητῶν εἰς τὴν τέχνην.

Τὴν προτελευταίαν ἡμέραν τῆς λειτουργείας της, ὡς ἐπισφράγισμα τῆς ἱκανο-

ἀπ' τὸ ἐκτυφλωτικὸ φῶς τοῦ καλοκαιρινοῦ ἡλιοῦ καθηλωμένα, φυλλορροοῦν χαδιάρικα καί παίζουν ἀπαλὸςυρτα, μέ τὴ δροσόλουστη ἀλμυρὴ καί παιγνιδιάρικα αὐρα. Μὰ ὅταν τὴ θέσι τῆς πάρει πεισματάρικα ὁ τραχὺς καί ἄγριος ἀνεμος, ἀλλοίμονο σὲ κάθε τι πού γύρω ὑπάρχει. Λυγίζουν δαιμονιαμένα οἱ κορφές, σφύρουν στή γῆ παράλυτοι οἱ θάμνοι, σπῆκνεται σύννεφο τὸ χῶμα, θλίβεται ή φύσις καί μοιρολογεῖ. Μόνη ή γαλανόλευκη, σπῆμένη ὑπερήφανα στήν πλατεῖα τῆς ὁρῆς Ἀνγούστου, κυματίζει ἀγέρωχα καί δέχεται ἀπτότητα — ὅπως κάθε ἄλλη βία — τὸ κάθε πέραςμά του σάν χειραφία φίλου παλιοῦ, πού συνεχίζει τίς ἐπισκέψεις του κι' ἀκούει μελιστάλακτα χιλιάδες τὰ καλωσορίσματα. Ἐνῶ ντῶν σφιχτά, δονοῦνται οἱ καρδιές, κι' ἐνῶ τὸ πᾶν συνταράσσεται καί δέν μπορεῖ ν' ἀνθεῖ χωρίς ὑποταγή, ἀρχίζουν νά διηγοῦνται κλέη παλαιά. Κάθε πνοὴ ἀνέμου καί μιὰ ἱστορία, κάθε ἱστορία καί μιὰ λαμπρὰ νίκη, ἕνας ἡρωϊσμός μιὰ δόξα. Κάθε πτυχὴ σημαίας καί μιὰ ἀνταγεία χρυσόφερτης ἔθνοςωτήριος χα-ραυγῆς.

Πάμπολα εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ ἐκεῖνα σημεία πού προσδίδουν στή Σάμο ὕψος ὑπεροχῆς καί βασιλείας τοῦ Αἰγαίου. Ἄν ή Ζάκυνθος εἶναι τὸ νησί τῶν ποιητῶν, ή Σάμος εἶναι ή νῆσος τῶν ἡρώων, τῆς ἀκατάβλητης ψυχικῆς δυνάμεως. Ἀπὸ τὰ χρόνια τὰ παλιά

ἕνας θρύλος μαγείας τὴν περιβάλλει καί κάνει ὅσους δέν μποροῦν νά τὴ γνωρίσουν, νά τὴν λαχταροῦν. Ἀπ' τὴν κορυφὴ τοῦ Ἀη-Λιά, βλέπεις βαθιὰ, βαθιὰ ὅσο φτάνει ή ματιά σου, μιὰ πρασινάδα ἀπέρανη, πρωτόφαντη, βλέπεις ἕνα βουβὸ βασίλειο ἀνυπόταχτο ἀπ' τῆς φύσης τὴν κυριαρχία, πού ή ζωηρὴ πὶὸ ὁμορφιά, μένει πιστὰ γραμμένη καί στήν πιὸ ἀτροφικὴ φαντασία. Τίποτε τὸ μονότονο δέν βλέπεις ἐκεῖ κάτω. Σὲ κάθε τόπο, κι' ἕνας ξεχωριστὸς μαγικὸς ἀντίλαλος, μᾶς πρωτόφαν-τῆς ὁμορφίᾶς μᾶς συνταράζει τὸ εἶναι μας καί καταθέλει τὴν ψυχὴ μας. Καμμιὰ φύσις δέν προσφέρει τέτοιες μεταρσιώσεις καί τέτοια συμπλέγματα φυκικῆς ἡδονῆς. Ἡ Σαμιώτικη φύσις εἶναι αἰσθητικὰ τὸ ἀποκορύφωμα τῶν συνδυασμῶν καί τῆς εὐνοίας τῆς Δημιουργίας, στήν πονεμένη μας τὴ γῆ. Κι' ἐνῶ μιὰ μέθη λατρείας καί πόνου, ἀγάπης καί στοργῆς γι' αὐτὸ τὸ κομμάτι τῆς ἐλληνικῆς γῆς μᾶς συνεπαίρνει, ἀκούγεται σάν ξάφιασμα σὸ ὄνειρο πού ζοῦμε, σάν μελωδία ἐνὸς κόσμου ἄλλου, τὸ κτύπημα τῆς καμπάνας τοῦ Προφήτου Ἡ-λιοῦ, ζωντανεύοντας πέρα γιὰ πέρα τ' ὄνειρό μας, σάν νά ἐπαναλαμβάνῃ μυστικὸπαθα καί ρυθμικά, τὸν ἐξάισιο ἐκεῖνον στίχο τοῦ Δαυὶδ: «Ὡς ἐμεγαλύνθη τὰ ἔργα σου Κύριε, πάντα ἐν σοφίᾳ ἐποίησας».

(Λέκκα Σάμου)

ΡΗΝΑΣ ΔΙΑΜΑΝΤΗΣ

ποιήσεως τῶν μαθητῶν, τὴν Ἐκθεσιν ἐτίμησε διὰ τῆς ποροουσίας τῆς ἡ Α.Β.Υ. Πριγκίπισσα ΕΙΡΗΝΗ, ἣτις καὶ συνεχάρη θερμῶς τὸν Ἐπιθεωρητὴν τῶν Σχολείων κ. Βασίλειον Παπαστεφάνου, ἐξεφράσθη δὲ λίαν εὐμενῶς διὰ τὸ πλούσιον τάλεντο τῶν μαθητῶν.

Τὸν κ. Ἐπιθεωρητὴν συνεχάρη θερμῶς καὶ ὁ Νομάρχης Σερρῶν κ. Ἀθανάσιος Μανουσόπουλος, ὅστις ἐπανειλημμένως ἐπεσκέφθη τὴν Ἐκθεσιν, ἐπήνεσε δὲ τοὺς μικροὺς μαθητὰς διὰ τὰς δημιουργίας των.

Κατὰ τὴν τέλεσιν τῶν ἐγκαινίων τῆς Ἐκθέσεως, παρέστησαν ὁ Πανοσιολογίω-
τατος Ἀρχιεπίσκοπος Α. Καρακώστας ἐκ μέρους τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Σερρῶν, ὁ Διοικητὴς τῆς Χῆς Μεραρχίας κ. Δημόπουλος, ὁ Ταξίαρχος κ. Λιανοῦτσος, ὁ Δήμαρχος Σερρῶν κ. Σταν-
ρίδης, ὁ Γεν. Ἐπιθ. Στοιχ.δους Ἐκπ. σεως, κ. Π. Παυλοῦρος, ὁ Γεν. Ἐπιθ. τῆς Μέσης Ἐκπ.σεως κ. Π. Παπαχρή-
στου, οἱ Ἐπιθ.ταὶ τῶν Δημ. Σχολείων τῶν Περιφερειῶν τοῦ Νομοῦ Σερρῶν καὶ Δράμας, λοιπὰ ἐκλεκτὰ μέλη τῆς Σεραϊ-
κῆς κοινωνίας καὶ πλῆθος κόσμου.

Ἀπαντες συνεχάρησαν τὸν κ. Ἐπιθεω-
ρητὴν διὰ τὴν ὁργάνωσιν τῆς Ἐκθέσεως καὶ τὴν προβολήν, δι' αὐτῆς, τῶν ἀξίων καὶ δυνατοτήτων τῶν μικρῶν μαθητῶν.

Δι' αὐτὴν τὴν καλλιτεχνικὴν ἀπόδοσιν τῶν μικρῶν μαθητῶν, διὰ τὴν ἐκτίμησιν τοῦ παιδικοῦ ἔργου, ἀξίζει νὰ συγχαρῇ κανεὶς τοὺς διδασκάλους τῶν μαθητῶν αὐτῶν, νὰ τοὺς τιμῇ καὶ νὰ τοὺς δι-
καιώσῃ εἰς τὴν προσηλπίαν των νὰ δι-
δάξουν εἰς τὸ παιδί καὶ δι' αὐτῶν εἰς ὅ-
λους τοὺς ἄλλους, τὴν ἀξία καὶ τὴν ὠφέ-
λεια τῆς Τέχνης, στὴν ὁποία τῆς ἐκδι-
άσῃ.

2. Γενικὸν Παιδαγωγικὸν Συνέδριον

Εἰς τὰς αἰθούσας τοῦ 12ου Δημοτικοῦ Σχο-
λείου Σερρῶν καὶ ὑπὸ τὴν προεδρίαν τοῦ Ἐ-
πιθεωρητοῦ τῶν Δημ. Σχολείων Β' Περιφ. κ. Βασιλείου Παπαστεφάνου, ἐπραγματοποιή-
θη τὸν Νοέμβριον τοῦ παρελθόντος ἔτους, Γε-
νικὸν Παιδαγωγικὸν Συνέδριον τῶν διδασκά-
λων τῆς Περιφέρειας ταύτης.

Τὶς διήμερες ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου — 30ην
Νοεμβρίου καὶ 1ην Δεκεμβρίου 1959 —, εἰς ὃ
μετέσχον 200 περίπου διδάσκαλοι, ἐτίμησαν
διὰ τῆς παρουσίας των ἐκ μέρους τοῦ Μητρο-
πολίτου Σερρῶν ὁ Πανοσιολογίωτατος Ἀρχι-

μανδρίτης κ. Α. Καρακώστας, ὁ τὴν δευτέραν
ἡμέραν τοῦ Συνεδρίου ἐπανακάμψας ἐξ Ἀθη-
νῶν Νομάρχης Σερρῶν κ. Ἀθαν. Μανουσόπου-
λος, ὁ Δήμαρχος Σερρῶν, ὁ Διοικητὴς Χῆς
Μεραρχίας, ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς Στοιχ.δους
'Εκπ.σεως Ε' Περιφέρειας κ. Π. Παυλοῦρος, ὁ
Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς Μέσης Ἐκπ.σεως κ. Π.
Παπαχρήστου οἱ ἐπιθεωρηταὶ τῶν Δημ. Σχο-
λείων τῶν Περιφερειῶν Α' Σερρῶν, Φυλλίδος, Βι-
σαλτίας, ὁ Γυμνασιάρχης τοῦ Ἰδιωτικοῦ Γυμ-
νασίου Σερρῶν κ. Γ. Κηροπλάστης καὶ πολλοὶ
ἄλλοι.

Ἐν ἀρχῇ τοῦ Συνεδρίου ἐψάλη ἀγιασμός
καὶ μετ' αὐτῶν ἡ μαθητικὴ χορωδία τοῦ 9ου
Δημ. Σχολείου ἐψάλλεν κατασκευαστικὴν
προσευχὴν μετὰ τὸ πέρας τῆς ὁποίας, λαβὼν
τὸν λόγον ὁ Ἐπιθεωρητὴς, ἐξήρρε τὴν σημα-
σίαν τῶν Παιδαγωγικῶν Συνεδρίων, τονίσας
ὅτι αἱ τοιαῦται συγκεντρώσεις τονώνουν τὰς
ἐπιστημονικὰς δυνάμεις τῶν διδασκάλων καὶ
ὡς ἐκ τούτου καθίστανται ἱκανώτεροι νὰ ἀν-
ταποκρίνωνται εἰς τὰς πολλαπλὰς καὶ ποικί-
λας ἀπαιτήσεις τοῦ ἔργου των, ὅπερ προϋπο-
θέτει πρόοδον καὶ ἀνδρον τοῦ λαοῦ μας.

Ἀναφερθεὶς εἰς τοὺς κατὰ καιροὺς εἰς τὸν
βωμὸν τῆς πίστεως καὶ τοῦ καθήκοντος ἐκα-
τοντάδας θυσίαςαντας τὴν ζωὴν των διδασκά-
λους, ἐξήτησεν εἰς ἐνδειξὴν ἐγγνωμοσύνης καὶ
ἐλαχίστου φόρου τιμῆς εἰς τὴν μνήμην των νὰ
τηρηθῇ ἐνὸς λεπτοῦ σιγῇ.

Ἐπηκολούθησαν προσφωνήσεις ἐκ μέρους
τῶν κ.κ. Δημάρχου Σερρῶν, Διοικητοῦ τῆς
Χῆς Μεραρχίας, Ἐπιθ.τοῦ Μέσης ἐκπαιδεύ-
σεως, Ἐπιθεωρητῶν τῶν Δημ. Σχολείων τῶν
Περιφερειῶν τοῦ Νομοῦ κ.λ.π. μετὰ ἑνωρίων
καὶ νοουθεσιῶν πρὸς τοὺς διδασκάλους, πλή-
ρεις δὲ ἐνθουσιασμοῦ καὶ συγχαρητηρίων, πρὸς
τὸν συγκαλέσαντα τὸ Συνέδριον Ἐπιθεωρητὴν
κ. Βασίλειον Παπαστεφάνου.

Ἐντύπωσιν ἐπροξένησε εἰς τοὺς συνέδρους
καὶ εἰς τὸ λοιπὸν ἐκλεκτὸν ἀκροατήριον ὁ
χαριετισμὸς τοῦ κ. Νομάρχου, ὅστις εἶναι γνω-
στὸς εἰς τὸν ἐκπαιδευτικὸν κόσμον διὰ τὴν ἀ-
γάπην του πρὸς τὴν ἐκπαιδεύσιν καὶ τοὺς δι-
δασκάλους.

Τὴν ἐναρξιν τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ἐ-
κήρυξεν ὁ Γενικὸς Ἐπιθεωρητὴς Στοιχειώδους
'Εκπαιδεύσεως κ. Π. Παυλοῦρος, εὐχηθεὶς εὐ-
δωσιν καὶ ἐπιτυχίαν αὐτοῦ καὶ τὸ Συνέδριον
εἰσῆλθεν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν ὑπὸ συζήτησιν
θεμάτων, ἅτινα ἦσαν τὰ ἑξῆς :

- 1) Σχολικὴ Ζωὴ καὶ τρόπος ὁργάνωσεως αὐτῆς.
- 2) Τὸ παιδί καὶ τὸ Σχολικὸν Περιβάλλον, καὶ
- 3) Ὑποδειγματικὴ διδασκαλία ποιήματος εἰς
τὴν Ε' τάξιν.

Τὰ θέματα ἀνεπτύχθησαν τὸ μὲν πρῶτον ὑπὸ
τοῦ διδασκάλου κ. Θωμάδου Ζήση, τὸ δὲν δεύ-
τερον ὑπὸ τῆς διδασκαλίας διδ. Αἰκατερί-
νης Γρηγοριάδου.

Ἡ ὑποδειγματικὴ διδασκαλία ἐγένετο ὑπὸ
τοῦ διδασκάλου κ. Φράγκου Χριστοδούλου.

Κατὰ τὴν ἐπακολούθησαν γόνιμον συζή-
τησιν ἐπὶ ἐνὸς ἐκάστου τῶν θεμάτων, εἰς ἣν ἐ-
λαβον μέρος πλείστοι τῶν συνέδρων, ἡκούσθη-

σαν γινώμαι, διετυπώθησαν ἀπόψεις Παιδαγω-
γικῆς ἀξίας καὶ ἐδόθησαν πρόσθετοι ἐξηγήσεις
ἐπὶ βασικῶν σημείων τῶν εισηγήσεων καὶ τῆς
διδασκαλίας, ὥστε νὰ μὴ μένουν ἀπορία, ὁ-
δηγοῦσαι εἰς πεπλανημένα πορίσματα.

Ἰδιαιτέρως ἐξετιμήθη ἡ δεξιότης διέθυνσις
τῶν ἐργασιῶν τοῦ Συνεδρίου ὑπὸ τοῦ ἐκλεκτοῦ
'Επιθεωρητοῦ κ. Παπαστεφάνου, ὅστις καὶ ἐ-
κλείσει τὰς ἐργασίας τούτου διὰ τῆς ἀνακοι-
νώσεως τῶν πορισμάτων, ἀφοῦ προηγουμένως
ἐπήνεσε τὴν ὅλην προσπάθειαν τῶν διδασκά-
λων καὶ τὴν εὐγενῆ συμμετοχὴν των συμπλη-
ρώσας ἀπαντὰ τὰ κενὰ διὰ φωτεινῶν καὶ
πραγματοποιησίων ὑποδείξεων ἐπὶ τῶν δι-
δακτικῶν ζητημάτων.

Τὴν λῆξιν τοῦ Συνεδρίου ἐκήρυξεν ὁ Γεν. Ἐ-
πιθ.τῆς Στοιχ.δους Ἐκπ.σεως Ε' Περιφ. κ. Παυλοῦρος, συγχαρεὶς τοὺς διδασκάλους καὶ
τὸν κ. Ἐπιθεωρητὴν διὰ τὴν ἐπιτυχίαν τοῦ
Συνεδρίου, εὐχηθεὶς προκοπῇ εἰς τὴν ἀποστο-
λήν των, ὡς καὶ πᾶσαν εὐτυχίαν οἰκογενεια-
κὴν καὶ ἀτομικὴν.

Τὸ ἀπόγευμα τῆς δευτέρας ἡμέρας τοῦ Συ-
νεδρίου μετ' ἐπὶ κεφαλῆς τὸν κ. Ἐπιθ.τὴν οἱ
σύνεδροι κατέθεσαν στέφανον ἐκ δάφνης εἰς τὸ
ἥρῶν τοῦ Ἑμμ. Παπᾶ. Τὸ ἑσπέρας τῆς ἰδίας
ἡμέρας τοὺς διδασκάλους ἐδεξιόθη εἰς τὸ Δη-
μαρχικὸν Κατάστημα ὁ Δήμαρχος Σερρῶν,
ὅστις πρὸς τιμὴν των ἐφωταγώγησε τὴν πό-
λιν ἐπὶ διήμερον ἑορταστικῶς. Βραδύτερον
παρεκάθησαν εἰς συνεστίασιν εἰς τὴν λέσχην
τῶν δημοσίων ὑπαλλήλων, παρισταμένων τι-
μητικῶς τοῦ κ. Νομάρχου Σερρῶν, κ. Δημάρ-
χου Σερρῶν, κ. Γενικοῦ Ἐπιθ.τοῦ Στοιχ.δους
'Εκπ.σεως, κ. Γενικοῦ Ἐπιθ.τοῦ Μέσης Ἐκπ.
σεως, κ.κ. Ἐπιθεωρητῶν Δημ. Σχολείων Α'
Περιφ. Φυλλίδος, Βισαλτίας, Α' Δράμας
καὶ πολλῶν ἄλλων.

Τὰ ἐξαχθέντα πορίσματα εἶναι :

Α' ΕΠΙ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ :

**Σχολικὴ Ζωὴ καὶ τρόπος ὁργάνωσεως
αὐτῆς :**

Σχολικὴ Ζωὴ εἶναι ἡ ζωὴ τῶν μαθητῶν
μέσα εἰς τὸ Σχολεῖον, ὅπου πρέπει νὰ δημιου-
ργηθοῦν εὐνοϊκοὶ ὁροὶ πρὸς ἀπενέργειαν καὶ
αὐτοαγωγήν αὐτῶν.

Τὴν Σχολικὴν Ζωὴν πρέπει νὰ διέπη πνεῦμα
κοινωνικὸν μετ' χαλιναγωγημένην ἐλευθερίαν τῶν
μελῶν της, εἰς τρόπον ὥστε ταῦτα διὰ τῆς
ἰδίας αὐτῶν πρωτοβουλίας καὶ θελήσεως νὰ
αὐτοκυβερνῶνται καὶ αὐτοπειθαρχῶνται.

Ἐν ὀλίγοις ἡ ζωὴ τοῦ Σχολείου, δεόν νὰ
ὁμοιάζῃ πρὸς τὴν ἑξω κοινωνικὴν ζωὴν καὶ νὰ
ἀνταποκρίνεται πρὸς αὐτὴν ἐν σμικρογραφίᾳ,
ἔχουσα ἰδικούς της κανονισμοὺς καὶ νόμους,
οἵτινες ἐξάγονται ὑπὸ τῶν ἰδίων τῶν μαθητῶν,
ἀπὸ ἐσωτερικὴν ἀνάγκην αὐτῶν.

Ἡ τοιαύτη Σχολικὴ Ζωὴ, ἀναπτύσσεται διὰ
τῆς ἐργασίας τῶν ἰδίων τῶν μαθητῶν. τῆς
ἀπενεργείας, τῆς πρωτοβουλίας, τῆς ἀτομι-
κότητος καὶ τῆς ἐπιδόσεως των εἰς τὸ μάθημα
τῆς χειροτεχνίας. Ἀρχαί, ἐπὶ τῶν ὁποίων
στηρίζεται ἄλλωστε καὶ τὸ Σύγχρονον
Σχολεῖον.

**Πλεονεκτήματα ἀπὸ Παιδαγωγικῆς καὶ
διδασκτικῆς ἀπόψεως :**

Διὰ τῆς Σχολικῆς Ζωῆς ἀναπτύσσεται ἡ
κοινωνικότης τῶν μαθητῶν καὶ προάγεται ἡ
ἀπενέργεια καὶ ἡ δημιουργικότης αὐτῶν, εἰς
πνεῦμα εὐγενοῦς ἀμίλλης, ἐνῶ συγχρόνως καλ-
λιεργοῦνται ἐν αὐτοῖς αἱ διάφοροι ἀρεταί, ὡς
ἡ τῆς φιλαλληλίας, τῆς συνεργασίας, τῆς ἀλ-
λληλοβοηθείας καὶ τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ, ἀντι-
θέτως πάλιν καταπνίγονται αἱ κακαὶ ἐξεις καὶ
αἱ ἐγωϊστικαὶ τάσεις αὐτῶν.

Παραλλήλως δὲ οἱ μαθηταὶ αὐτοπειθαρχοῦ-
νται καὶ συνηθίζουν εἰς τὴν τάξιν, τὴν καθα-
ριότητα καὶ τὴν εὐκοσμίαν, τὴν αὐτοκυριαρχί-
αν, τὸν αὐτοέλεγχον καὶ τὴν αὐτο-υποταγὴν
διὰ τῆς προσηλωσεως των εἰς τοὺς νόμους
καὶ τοὺς κανονισμοὺς τῆς τάξεως ἡ τοῦ σχο-
λείου, διότι ἡ πειθαρχία καὶ οἱ περιορισμοὶ
πρὸς τὰ ἀνωτέρω πηγάζουν ἀπὸ τὴν ἐλευθε-
ραν σκέψιν αὐτῶν τούτων τῶν ἰδίων.

Εἰς τοὺς νόμους καὶ τοὺς κανονισμοὺς τῆς
Σχολικῆς Ζωῆς ὑποτάσσονται αἱ ἀτομικαὶ ἐπι-
θυμίες τῶν μαθητῶν χάριν τοῦ γενικοῦ συμ-
φέροντος, πρὸς ὃ τοῖνον αἱ προσπάθειαι ὄλων.

Ἡ Σχολικὴ Ζωὴ πλὴν τῶν ἄλλων ἀγαθῶν
της συντελεῖ ἐπὶ τούτοις καὶ εἰς τὴν ἀνάπτυ-
ξιν τῶν πνευματικῶν καὶ σωματικῶν δυνάμεων
τῶν μαθητῶν, εἰς τὴν καλλιέργειαν τοῦ ἥθους
καὶ τοῦ χαρακτῆρος αὐτῶν καὶ πρὸ πάντων
εἰς τὴν δημιουργίαν χαρᾶς καὶ αἰσιοδοξίας εἰς
τὸ παιδί.

Ὁργάνωσις Σχολικῆς Ζωῆς :

Ὁρισμένος τρόπος ὁργάνωσεως καὶ συγκε-
κριμένα ὅρια Σχολικῆς Ζωῆς, δὲν ὑπάρχουν.
Ἡ ὁργάνωσις τῆς Σχολικῆς Ζωῆς προβαίνει
βαθμιαίως καὶ ἡ ὁλοκληρώσεως της ἀπαιτεῖ
χρόνον.

Ἡ μορφή, ἡ ἑκτασις καὶ ὁ χαρακτὴρ τῆς
Σχολικῆς Ζωῆς εἰς ἕκαστον σχολεῖον ἐξαρτῶ-
νται ἀπὸ ποικίλους παράγοντας τοῦ φυσικοῦ
καὶ κοινωνικοῦ περιβάλλοντος, ὅπου εὐρίσκε-
ται καὶ λειτουργεῖ τὸ σχολεῖον. Εἶναι δυνατόν
νὰ περιλάβῃ αὐτὴ οἰασθῇποτε ἐκδηλώσεις.

Ἡ Σχολικὴ Ζωὴ δημιουργεῖται ἐξ αὐτῶν
τούτων τῶν ἀναγκῶν καὶ διαφερόντων τῶν
μαθητῶν διὰ τῆς διαρθρώσεως τῶν ποικίλων
ἐκδηλώσεων αὐτῶν εἰς μίαν αὐτοδιοίκησιν με-
ομάδας συνεργαζομένης καὶ αὐτοδιοικουμένης,
ἀλλὰ καὶ ἀνταποκρινόμενης πρὸς αὐτὴν ταύτην
τὴν ζωὴν τοῦ Σχολείου. Τοιαῦτα εἶναι αἱ
ομάδες Καθαριότητος, Τάξεως καὶ Εὐκοσμίας,
'Εορτῶν, Ἐκδρομῶν καὶ Σχολικοῦ Κήπου,
'Ερυθροσταυριτῶν, Ἀλληλογραφίας, Βιβλιο-
θήκης, κ.λ.π. κ.λ.π.

Ἀπαντὰ τὰ ἄτομα μᾶς τάξεως ἡ ἐνὸς σχο-
λείου διὰ τῆς τοιαύτης διαρθρώσεως ἐνυφαίνου-
νται εἰς ἓν κοινωνικὸν σύνολον, ὅπερ ἀναγνω-
ρίζουν, ὡς ἐνιαῖον ὁλοκληρωμένον φυσιολογι-
κὸν σύνολον, τοῦ ὁποῦ ἀποτελοῦν ἀνατό-
σπαστα μέλη. Οὕτω αὐτοδιοικοῦνται καὶ
αὐτοκυβερνῶνται διὰ τῆς ἰδίας τῆς ζωῆς καὶ
δράσεως των καὶ συνηθίζουν νὰ τιμῶν, νὰ
σεβῶνται καὶ νὰ ἀγαποῦν τὸν συνάνθρωπόν
των.

Εἰς τὴν δημιουργίαν Σχολικῆς Ζωῆς μεγάλως

συμβάλλει ωσαύτως 1) ο Σχολικός Συνεταιρισμός, 2) Έκδοσις Περιοδικού, 3) ο Κινηματογράφος, 4) Το Σχολικόν Μουσείον, 5) η Όργάνωσις Χειροτεχνικών Έκθέσεων, 6) οι διάφοροι Σύνδεσμοι Καλωσύνης, Προστασίας Ζώων, κ.λ.π. κ.λ.π.

Β' ΕΠΙ ΤΟΥ ΔΕΥΤΕΡΟΥ ΘΕΜΑΤΟΣ :

Το παιδί και το Σχολικόν Περιβάλλον:

Η ζωή του μαθητού διά να είναι εις το σχολείον χαρούμενη και ή διαμονή του εν αὐτῷ εὐχάριστος, πρέπει νά δημιουργηθῇ καί ἀνάλογον σχολικόν περιβάλλον, ὅπερ θά συντεγέσῃ τὰ μέγιστα εις τὴν ἀγωγὴν καί μόρφωσιν αὐτοῦ.

Ἐπειδὴ ἡ πρώτη ἐπαφὴ τοῦ παιδιοῦ μὲ τὸ σχολείον ἀποτελεῖ τὸν πλεόν σημαντικὸν σταθμὸν τῆς ζωῆς του, ἐπιβάλλεται, ὅπως ἡ προσαρμογὴ αὐτοῦ πρὸς τὸ νέον περιβάλλον, δηλαδὴ τὸ σχολικόν, εἶναι εὐκολός, ἀλλὰ καὶ σύντομος. Τὸ σχολικόν περιβάλλον δέον νά εἶναι συνέχεια τοῦ οικογενειακοῦ περιβάλλοντος καὶ οὐχὶ ἀντίθετον, ἵνα καὶ ἡ ὅλη ζωὴ τοῦ σχολείου εἶναι εὐχάριστος καὶ προσιτὴ εἰς τὸ παιδί.

Τὸ ἀνάλογον Σχολικόν Περιβάλλον, τὸ ὁποῖον θά προσελκύσῃ τὸ παιδί καὶ θά διευκολύνῃ τὴν μάθησίν του, θά δημιουργηθῇ διὰ τῆς ἐν γένει διαρρυθμίσεως τῶν αἰθουσῶν διδασκαλίας καὶ τοῦ ὅλου σχολικοῦ χώρου, εἰς τρόπον ὥστε ἀπὸ τῆς πρώτης ἡμέρας τῆς εἰσόδου του εἰς τὸ σχολεῖον νά ἀρχίσῃ ἡ προσαρμογὴ του πρὸς τὴν νέαν ζωὴν.

Διὰ τὴν εὐκολον ἐξοικείωσιν τοῦ παιδιοῦ μὲ τὴν νέαν του ζωὴν καὶ τὴν δημιουργίαν σχολικοῦ περιβάλλοντος, πρέπει νά εἶναι ἀνάλογος καὶ ὁ στολισμὸς τοῦ σχολείου καὶ ὁ πλουτισμὸς τοῦ σχολείου καὶ ὁ πλουτισμὸς του μὲ ὠραία καὶ πρόσχαρα ἐπιπλά.

Καθίσματα καὶ τραπέζια ἀτομικά, ἀντὶ θρανίων, ἴδια εἰς τὴν αἰθουσαν τῆς πρώτης τάξεως, ὠραῖα ἔγχρωμοι καὶ ἐναλλασσόμενοι εἰκόνες διακοσμῆσεως, ἀμμοδοχεῖα, γλάστρες καὶ λοιπὰ ἀντικείμενα παιδικοῦ διαφέροντος εἰς ὅλας τὰς αἰθούσας καὶ τοὺς διαδρόμους τοῦ σχολείου, προσελκύουν τὴν προσοχὴν τοῦ μαθητοῦ καὶ δημιουργοῦν τὸ ἀπαραίτητον σχολικόν περιβάλλον.

Ἐπὶ πλεόν τὸ Ραδιόφωνον, ὁ Σχολικός Κινηματογράφος, τὸ Σχολικόν Μουσείον, ὁ Μαθητικός Συνεταιρισμός, τὰ Παίγνια καὶ ὅργανα τῆς Σωματικῆς Ἀγωγῆς, ὁ Σχολικός Κήπος, τὰ διάφορα φυτώρια καὶ Σπορεῖα, τὰ Τμήματα Ζωοτεχνίας, τὰ Ἑργαστήρια Χειροτεχνίας καὶ φυσικῆς, ἀποτελοῦν τὰ ἀπαραίτητα στοιχεῖα τῆς δημιουργίας ἐνὸς καλοῦ σχολικοῦ περιβάλλοντος, διότι πάντα ταῦτα εἶναι ἀντικείμενα τοῦ ἀμέσου διαφέροντος τοῦ μαθητοῦ, ὡς παρέχοντα εὐκαιρίας πρὸς εὐχάριστον ἀπασχόλησιν αὐτοῦ.

Περιοδικὰ παιδικοῦ διαφέροντος, ἄλμπουμ μὲ φωτογραφίας ἀπὸ τὴν ζωὴν καὶ τὴν δρᾶσιν τῶν ἰδίων τῶν μαθητῶν καὶ ἄλλα ἀντικείμενα, θά συμπληρώσουν τὸ ὅλον σχολικόν περιβάλλον, διότι καὶ ταῦτα ἱκανοποιοῦν τὰ διαφέροντα τοῦ μαθητοῦ.

Παραλλήλως δὲ πρὸς πάντα τὰ ἀνωτέρω εἰς ἐν πρόσχαρον σχολικόν περιβάλλον πρέπει νά πνέῃ ἄνεμος αἰσιοδοξίας καὶ ὅλα νά εἶναι προσηρμοσμένα πρὸς τὴν παιδικὴν φύσιν καὶ ἡλικίαν.

Ἀναφερόμενος εἰς τὴν διδασκαλίαν τοῦ ποιήματος, ἡτις ἐγένετο εἰς τὸ αὐτὸ Παιδαγωγικόν Συνέδριον, ὁ κ. Ἐπιθεωρητής, εὔρεν πολὺ καλὴν τὴν διδακτικὴν πορείαν, ἣν ἀκολούθησεν ὁ διδάξας διδάσκαλος.

Οὗτος μετὰ ἀπὸ κατάλληλον ψυχικὴν προπαρασκευὴν τῶν μαθητῶν, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ προηγουμένως διδαχθέν ἀναγνωστικὸν κεφάλαιον, προέβη εἰς τὴν λογικὴν καὶ αἰσθητικὴν ἐπεξεργασίαν τοῦ ποιήματος καὶ ἀκολουθῶς κατέληξεν εἰς τὴν ἀξιολόγησιν τῶν κυρίων σημείων αὐτοῦ.

Εἰς τὴν φάσιν τῆς ἐμπεδώσεως ἐκαλλιέργησε καταλλήλως τὸ πατριωτικόν καὶ κοινωνικόν συναίσθημα, ἐξάρας συγχρόνως τὰ ἐκφραστικὰ μέρη τοῦ ποιήματος. Ἐπιτυχῇ ὡσαύτως εὔρεν τὸν τρόπον τῆς ἀσκήσεως τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἀπαγγελίαν, εἰς ἣν συνετέλεσεν ἡ ὑποδειγματικὴ ἀπαγγελία τοῦ διδάξαντος.

N. ΛΥΚΑ

✱

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΦΥΛΛΙΔΟΣ

Ἡ παιδαγωγικὴ κίνησις κατὰ τὸ διαρεῦσαν σχολικόν ἔτος, ὑπῆρξεν πλουσία καὶ ζωηρά. Ἐκτὸς τῶν τοπικῶν συνεδρίων, τὰ ὁποῖα ἐπραγματοποιήθησαν, τρωτοβουλία πάντοτε τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ κ. Νικολάου Μπούλιου, ἄξιον σημειώσεως εἶναι, τὸ Γενικόν παιδαγωγικόν συνέδριον τῆς 28ης Νοεμβρίου 1959 εἰς τὴν Νέαν Ζίχνην, ἔδραν τῆς Ἐπιθεωρήσεως τῶν σχολείων.

Τὸ παιδαγωγικόν αὐτὸ συνέδριον, ἐτίμησαν διὰ τῆς παρουσίας των ὁ Γενικός Ἐπιθεωρητής τῆς Ε' Γενικῆς Ἐπιθεωρήσεως κ. Παυλοῦρος, ὁ ὁποῖος παρ' ὅλην τὴν ὑπὲρ τεσσαρακονταετῆ ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει ὑπηρεσίαν του δὲν παύει πάντοτε νά διδῇ τὸ παρὸν εἰς τοιοῦτου εἶδους παιδαγωγικὰς συγκεντρώσεις, ὅταν μάλιστα πρόκειται νά ἐνθαρρύνῃ, νά καθοδηγήσῃ καὶ νά μεταδώσει ὡς ἔμπειρος καὶ δεξιὸς τεχνίτης, γνώσεις τῆς Παιδαγωγικῆς Θεωρίας, εἰς Διδασκάλους νέους τὸ ἐπάγγελμα.

Τὸ συνέδριον ἐτίμησαν ἐπίσης διὰ τῆς παρουσίας των οἱ Ἐπιθεωρηταὶ τῶν Δημοτικῶν Σχολείων Α' καὶ Β' Περιφερειῶν Σερρών κ. κ. Βασίλειος Καραζᾶνος καὶ Βασίλειος Παπαστεφάνου.

Τὸ συνέδριον ἡσχολήθη μὲ τὸ θέμα: «Διὰ ποίων μέσων εὐχερῶς πως ἐξευρισκομένων ἡ κατασκευαζομένων ὑπὸ μαθητῶν καὶ διδασκάλων, δυνάμεθα νά ὑπηρετήσωμεν τὴν ἀρχὴν τῆς ἐποπτείας εἰς τὰ δημοτικὰ μας σχολεῖα».

Εἰσηγηταὶ ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου δι' ὠρισμένα ἕκαστος μαθήματα ἦσαν α)

δης Θεόδωρος διὰ τὰ μαθήματα Φυτολογίας — Ζωολογίας β) Φουντᾶς Ἀθανάσιος διὰ τὰ μαθήματα Φ. Πειραματικῆς — Χημείας — Ορυκτολογίας γ) Κρυσταλλογίαν Κυριακὴ διὰ τὰ μαθήματα Ὀρθοσκευτικῶν καὶ Ἱστορίας δ) Ζωγραφικῆς Μιχαὴλ διὰ τὰ μαθήματα Γυμναστικῆς καὶ Τεχνικᾶς καὶ ε) Μαντζουρίδης Μανώλης διὰ τὸ μάθημα τῆς Γεωγραφίας.

Μετὰ τὰς εἰσηγήσεις τῶν ἀνωτέρω συναδέλφων, ἐπηκολούθησεν ἐπίδειξις πλείστων ἐποπτικῶν μέσων διδασκαλίας κατασκευασθέντων ὑπὸ τινων συναδέλφων ἐν συνεργασίᾳ μετὰ τῶν μαθητῶν των. Ταῦτα κατὰ γενικὴν ὁμολογίαν, ὑπῆρξαν ἄριστα διὰ μίαν ἐπιτυχῆ διδασκαλίαν.

Συναφῆς μὲ τὸ θέμα τῶν συλλογῶν, ἦτο καὶ ἡ ἐπίδειξις ταριχεύσεως ζώων καὶ πτηνῶν καὶ ἡ παροχὴ σχετικῶν ὁδηγιῶν, ὑπὸ τοῦ συναδέλφου Γεωργίου Κοριτσιάδη. Κατόπιν τούτων, ἐπηκολούθησεν κριτικὴ, καθ' ἣν διεπιστώθη ὅτι, οἱ εἰσηγηταὶ διεξήλθον τὸ θέμα μὲ σαφήνειαν καὶ πληρότητα, κρατηθέντες εἰς τὸ ἐπιτεδον μὴδὲ σοβαρᾶς ἐπιστημονικῆς ἐργασίας.

Κατόπιν ὁ κ. Ἐπιθεωρητής ὡς Πρόεδρος τοῦ συνεδρίου, προέβη εἰς μίαν μακρὰν ἀνάλυσιν τοῦ ρόλου τῶν ὁποῖον διαδραματίζονται οἱ συλλογαὶ διὰ τὴν ἐποπτικὴν διδασκαλίαν, εἰς ἐν ἕκαστον τῶν μαθημάτων καὶ ἐτόνισεν τὴν ἀνάγκην διὰ τὴν ἀπόκτησιν τοιούτων συλλογῶν ὑφ' ὅλων τῶν σχολείων, διὰ τῆς συνεργασίας μαθητῶν καὶ διδασκάλων.

Τέλος ὁ κ. Γενικός Ἐπιθεωρητής, ἐξῆρε τὴν σημασίαν τῶν παιδαγωγικῶν συνεδρίων καὶ ἐξέφρασεν τὴν χαρὰν του, διότι εὐρίσκεται μετὰ τὴν Διδασκαλίαν νέων βέβαια εἰς τὸ ἐπάγγελμα, ἀλλὰ πάντοτε προθυμῶν νά δέχωνται κατευθύνσεις πολυτίμους ἐπὶ τοῦ διδακτικοῦ καὶ λοιποῦ ἐν γένει ἔργου των.

Μετὰ τὴν λήξιν τοῦ παιδαγωγικοῦ συνεδρίου, ὁ Διδασκαλικὸς Σύλλογος Φυλλίδος, ἐδεξιώθη τὸν κ. Γενικόν Ἐπιθεωρητὴν καὶ τοὺς κ. κ. Ἐπιθεωρητὰς, ὅπου ὁ Πρόεδρος τοῦ Συλλόγου κ. Βασίλειος Μάργος κατὰ τὴν πρόποσιν ἠυχάρισεν τὸν κ. Γενικόν διὰ τὴν μετὰ προθυμίας ἀποδοχὴν του, ὅπως παραστῇ εἰς τὸ παιδαγωγικόν αὐτὸ συνέδριον καὶ τὰς τόσον πολυτίμους ὁδηγίας του πρὸς τοὺς Διδασκάλους, διὰ τὴν ἐτι καλυτέραν διεξαγωγὴν τοῦ πολυμόχθου ἔργου τὸ ὁποῖον ἔχουν ἀναλάβει.

Διὰ τοῦ Γενικοῦ αὐτοῦ παιδαγωγικοῦ συνεδρίου, ἐληξεν ἡ παιδαγωγικὴ κίνησις εἰς τὴν Περιφέρειαν Φυλλίδος διὰ τὸ ἔτος 1959. Μία προσπάθεια πού τιμᾷ Ἐπιθεωρητὴν καὶ Διδασκάλους τῆς Περιφέρειας, διὰ τὴν ἐξύψωσιν τοῦ Λαϊκοῦ σχολείου εἰς ἀνώτερα πνευματικὰ ἐπίπεδα. (Προσεχῶς θά ἐνημερώσουμε τοὺς ἀναγνώστas τοῦ «Νέου Σχολείου» καὶ μὲ τὰ παιδαγωγικὰ «πεπραγμένα» τοῦ σχολικοῦ ἔτους 1959—60).

ΧΑΡΙΛΑΟΣ Θ. ΚΟΥΚΟΣ

✱

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΓΙΑΝΝΙΤΣΩΝ

Κατὰ τὸ τρέχον σχολικόν ἔτος 1959 — 1960 συνεκροτήθησαν εἰς τὴν Περιφέρειαν Γιαννιτῶν ἐν Γενικῶν Παιδαγωγικῶν συνεδρίων Νηπιαγωγῶν εἰς Γιαννιτσὰ καὶ τρία Τοπικὰ τοιαῦτα Διδασκάλων μὲ ἔδραν τὰ Γιαννιτσὰ, τὰ Καλύβια καὶ τὴν Ἀραβησσόν.

Τὴν 4ην Φεβρουαρίου ἔ.ε εἰς τὸ συγκληθέν εἰς Γιαννιτσὰ Γενικόν Παιδαγωγικόν Συνέδριον Νηπιαγωγῶν παρευρέθησαν 23 Νηπιαγωγοί.

Κατ' αὐτὸ παρηκολούθησαν προμεσημβρινὴν ἀπασχόλησιν τῶν νηπιῶν εἰς τὸ Βον Νηπιαγωγεῖον Γιαννιτῶν γενομένην ὑπὸ τῆς Νηπιαγωγῆς Γιαννιτῶν γενομένην ὑπὸ τῆς Νηπιαγωγῆς κ. Μαρίας Μπίβουλα — Ζιῶγα καὶ μετ' αὐτὴν τὰς εἰσηγήσεις ἐπὶ τῶν Παιδαγωγικῶν θεμάτων. «Ἡ οἰκογένεια καὶ τὸ παιδί» ὑπὸ τῆς νηπιαγωγῆς Δαμιανοῦ Ἐλένης Πανέλη καὶ «Τὸ παιδί ἀπὸ 1 ἕως 6 ἐτῶν» τῆς νηπιαγωγῆς Ἀμπελιῶν Τζόγιας Μασσοῦκη.

Ἐπηκολούθησαν συζητήσεις, κρίσεις καὶ μετὰ τὴν ἐπὶ ἐπιστημονικῆς καὶ Παιδαγωγικῆς βᾶσεως τοποθέτησιν τοῦ σκοποῦ καὶ τῆς ἀποστολῆς τοῦ Νηπιαγωγείου ὑπὸ τοῦ Ἐπιθεωρητοῦ κ. Χαριλάου Βενιζέλου ἐξήχθησαν ὠφέλιμα ψυχολογικὰ καὶ παιδαγωγικὰ πορίσματα.

Τὴν 18ην Φεβρουαρίου μηνὸς ἔ.ε συνεκροτήθη εἰς τὴν πόλιν τῶν Γιαννιτῶν Τοπικόν Παιδαγωγικόν Συνέδριον εἰς ὁ παρευρέθησαν 75 διδάσκαλοι τῆς πόλεως καὶ τῆς περιοχῆς Πέλλης καὶ Ἀθύρων.

Τὴν 13ην Μαρτίου μηνὸς ἔ.ε. ἔλαβε χώραν Τοπικόν Παιδαγωγικόν συνέδριον εἰς Καλύβια περιοχῆς Κρύας Βρύσης, εἰς ὁ παρευρέθησαν 45 διδάσκαλοι καὶ νηπιαγωγοί.

Τὴν 17ην Μαρτίου μηνὸς ἔ.ε. ἐπραγματοποιήθη τὸ προγραμματισθὲν Τοπικόν Παιδαγωγικόν Συνέδριον Ἀραβησσοῦ, εἰς ὁ παρευρέθησαν 50 διδάσκαλοι τῆς περιοχῆς Νέας Καρυτίσσης, Νέου Μυλοτόπου, Δρυσεροῦ καὶ Ἀραβησσοῦ.

Τὰ ἀνωτέρω Τοπικὰ Παιδαγωγικὰ Συνέδρια ἀπασχολήθησαν τὰς π. μ. ὥρας μὲ ὑποδειγματικὰς διδασκαλίας καὶ κρίσιν τούτων τὰς δὲ μ. μ. ὥρας μὲ εἰσηγήσεις ἐπὶ Παιδαγωγικῶν θεμάτων.

Διδασκαλαὶ ὑποδειγματικαί. α) Ποιήματος Ε' ΣΤ' τάξ. β) Ἐκθέσεως (διορθώσεις) Ε' ΣΤ' τάξιν καὶ γ) Ἀριθμητικῆς εἰς τὴν Γ' τάξιν διεξήχθησαν ὑπὸ τῶν διδασκάλων: Εἰς τὸ συνέδριον Γιαννιτῶν α) ποιήματος ὑπὸ τῆς δ)σσης Ζένης Ἀγγελίδου β) Ἐκθέσεως (διορθώσεις) ὑπὸ τοῦ διδ)λου Χρ. Βαρελά καὶ γ) Ἀριθμητικῆς Γ' τάξ. ὑπὸ διδ)σης Δημήτρου Βασιλείου. Εἰς τὸ τὸ Τοπικόν Συνέδριον Καλύβιων α) Ποιήματος ὑπὸ διδ)λου Ἀσπρου Ἡλίου β) Ἐκθέσεως (διορθώσεις) ὑπὸ τοῦ διδ)λου Καλυβίων Ἀναστασίου Παναγιωτοῦ διδ)λου καὶ γ) Ἀριθμητικῆς Γ' τάξ. ὑπὸ τῆς διδ)σης Κυριακῆς Γκολιδάκη.

Εἰς τὸ Τοπικόν Συνέδριον Ἀραβησσοῦ α) Ποιήματος ὑπὸ τοῦ διδ)λου Ἀναστασίου Παναγιωτοῦ β) Ἐκθέσεως (διορθώσεις) ὑπὸ τοῦ διδ)λου Γεωργίου Βαρβιτσιώτη καὶ γ) Ἀριθ-

μητικής Γ' τάξεως υπό του διδ/λου Μιχαήλ Γαλαμά.

Εισηγήσεις επί των Παιδαγωγικών θεμάτων α) «Επιζητήσεις - Βιώματα - Σχολική Ζωή και Οργάνωσις αὐτῆς» υπό διδ/σης Α' Δημοτικού Σχολείου Γιαννιτσών Κλειούς Τομπούλου εἰς τὸ τοπικὸν Συνέδριον Γιαννιτσών, Παναγ. Καρτσάκη διδ/λου Α' Κρύας Βρύσης εἰς τὸ Τοπικὸν Συνέδριον Καλυβίων καὶ Ἐλευθερίου Καλτσίδου Νέου Μυλοτόπου καὶ β) «Θεμελιώδεις μορφαι τῆς ἀγωγῆς» ὑπὸ Σοφίας Χειμωνίδου διδ/σης Γ' Δημ., Σχολείου Γιαννιτσών εἰς τὸ Τοπικὸν Παιδαγωγικὸν Συνέδριον Γιαννιτσών, ὑπὸ Δημητρίου Πάττα διδ/λου τοῦ Β' Δημ. σχολ. Κρύας Βρύσης, εἰς τὸ Τοπικὸν Παιδαγωγικὸν Συνέδριον Καλυβίων καὶ ὑπὸ Ἀγγέλου Ἀγγέλου, διδ/λου Ἀξοῦ εἰς τὸ Τοπικὸν Παιδαγωγικὸν Συνέδριον Ἀραβησοῦ.

Ἐπικολούθησαν κρίσεις, συζητήσεις καὶ ὠφέλιμα Παιδαγωγικά διδακτικά πορίσματα.

Ἡ ἐναρξὶς τῶν Τοπικῶν Παιδαγωγικῶν Συνεδρίων ἐγένετο διὰ «Προσευχῆς» καὶ ἡ λήξις τούτων διὰ τοῦ «ΕΘΝΙΚΟΥ ΥΜΝΟΥ».

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΣ

★

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΗΒΩΝ

Μὲ τὴν ἐναρξίν τοῦ σχολικοῦ ἔτους Ἐπιθεωρητῆς τῆς περιφέρειας κ. Ἀθαν. Δημόπουλος ἔθεσε τὰ θεμέλια μιᾶς ζωντανῆς Παιδαγωγικῆς κινήσεως μεταξύ τῶν σχολείων τῆς περιφέρειας. Ἐν πρώτοις προτυποποίησε διάφορες τάξεις σὲ ἀγροτικά καὶ ἀστικά σχολεῖα γιὰ τὸ διδακτικὸ πειραματισμὸ μεθοδολογικῶν προβλημάτων. Διὰ τὰς προτυποποιηθείσας μικρὰς τάξεις καθώρισεν τὴν ἐφαρμογὴν τῆς Ε. Σ. Δ. καὶ στήν πρώτην ἀνάγνωσιν τῆς ὀλικῆς μεθοδοῦ διὰ δὲ τὰς μεγαλύτερας τὴν ἐφαρμογὴν τῆς τριμεροῦς πορείας τῆς διδασκαλίας.

Ἐπιθυμία τοῦ κ. Ἐπιθεωρητοῦ εἶναι ἄφ' ἑνὸς μὲν ἡ προώθησις τῶν διδακτικῶν καὶ μεθολογικῶν προβλημάτων, ἄφ' ἑτέρου δὲ ὁ σύγχρονος μεθολογικὸς κατατοπισμὸς καὶ ἐπιστημονικὸς ἐξοπλισμὸς τῶν διδ/λων τῆς περιφέρειας. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον καθώρισεν παιδαγωγικά θέματα πρὸς ὑποβολὴν σχετικῶν διατριβῶν.

Ἐν συνεχείᾳ θὰ ἐπακολουθήσουν Τοπικά παιδαγωγικά συνέδρια πρὸς παρακολούθησιν τῶν προτυποποιηθεισῶν τάξεων, ἀνάλυσιν τῶν παιδαγωγικῶν διατριβῶν καὶ τὸν συνδιασμόν τῆς θεωρίας μετὰ τῆς σχολικῆς πράξεως.

Πρώτη παιδαγωγικὴ ἐπίσκεψις πραγματοποιήθηκε τὴν 26/2/1960 εἰς τὴν Α. τάξιν τοῦ 4ου Δημοτ. Σχολ. Θηβῶν. Παρηκολούθησαν συνάδελφοι διδάσκοντες εἰς τὴν Α. τάξιν τῶν σχολείων τῆς περιφέρειας. Ἡ διδ/σα τῆς τάξεως Δ)νις Εὐθ. Οἰκονόμου ἐφαρμόζει μὲ ἐξαιρετικὴν ἐπιτυχίαν τὴν Ε.Σ.Δ. στήν πρώτην ἀνάγνωσιν τῆς ὀλικῆς μεθοδοῦ Ντεκρολὺ. Εἶχαμεν τὴν εὐκαιρίαν νὰ παρακολουθήσωμεν μιαν ὑπέροχον διδ/λίαν ἡ ὁποία ἐνεθουσίασε

τούς συναδέλφους ἐκ τοῦ δημιουργικοῦ βόμβου τῆς ἐργασίας. Τὸ ἀπόγευμα τῆς ἰδίας ἐπακολούθησε κριτικὴ τῆς ὅλης ἐργασίας. Ἡ διδ/σα ἀνέπτυξε καὶ θεωρητικῶς τὰ πρακτικῶς ἐφαρμοσθέντα. Ἀπαντες οἱ συνάδελφοι διετύπωσαν ἀτομικὰς κρίσεις καὶ παρατηρήσεις. Ἀντηλλάγησαν ἀπόψεις διευκρινίσθησαν ἀπορίες καὶ ἐξηχθήσαν γόνιμα πορίσματα. Τέλος ὁ κ. Ἐπιθεωρητῆς συνοψίζων παρέσχεν πολυτίμους ὁδηγίας διὰ τὴν περαιτέρω ἀκολουθητέαν διδακτικὴν πορείαν.

Τὴν ἐπομένην 27/2/1960 οἱ αὐτοὶ συνάδελφοι παρηκολούθησαν τὰς ἐργασίας τῆς Α. προτύπου τάξεως τοῦ Α. Δημοτ. Σχολ. Θηβῶν μὲ διδ/σα τὴν διδ/σαν κ. Χαραλαμπούλου.

Ε. Γ.

★

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΑΡΔΙΤΣΗΣ

Γιὰ τοὺς πολλοὺς ἐκπαιδευτικοὺς ἓνα τοπικὸν συνέδριον εἶναι κάσι τὸ σύνθημα. Γιὰ τοὺς εἰς Ἀργιθέαν Καρδίτσης ὑπηρετοῦντας διδασκάλους εἶναι τὸ ἀντίθετο. Δὲν εἶναι εὐκόλῳ εἰς τὴν περιοχὴν αὐτήν, τῆς ὁποίας χωριὰ ἀπέχουν εἰκοσι ὀλόκληρες ὥρες ἀπὸ τῶν τελευταίων σταθμῶν αὐτοκινήτου, νὰ γίνῃ τοιαύτη ταραχὴ ὑδάτων.

Μὴ φειδόμενος κόπων καὶ ταλαιπωριῶν ὁ Ἐπιθεωρητῆς κ. Θρ. Πολυχρονόπουλος συνεκρότησε τὸ ἐν λόγω συνέδριον, εἰς τὸ ὁποῖον οἱ διδάσκαλοι τῆς ὡς ἄνω περιφέρειας εὐρίσκον τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἔλθουν εἰς ἐπαφὴν, νὰ ἐξομολογηθοῦν τὰ μυστικά των, πού διεπίστωσαν ὅτι ἦσαν κοινὰ μυστικά, νὰ ἐκμυστηρευθοῦν τὸ πόνον τους, νὰ λύσουν τὰς ἀπορίας τους, νὰ ἀκούσουν συμβουλὰς, ὁδηγίας, νοθεσίας τοῦ διεθύνοντος τὸ συνέδριον ἐπιθεωρητοῦ, βγαλμένες ἀπὸ τὴν διδασκαλικὴν του ζωὴν καὶ πείραν.

Κατ' αὐτὸ οἱ σύνεδροι παρηκολούθησαν ὑποδειγματικὰς διδασκαλίας Ἀναγνώσεως εἰς Ε' καὶ ΣΤ' τάξεις καὶ Φυσ. Ἱστορίας εἰς Γ' Δ' ὑπὸ τοῦ διδασκάλου Ἰωάν. Παρασκευοπούλου ὡς καὶ ἀνάπτυξιν τοῦ θέματος. «Ἡ ἀρτιωτέρα ὁργάνωσις τοῦ Ἱ)ταξίου Δημ. Σχολείου» ὑπὸ τοῦ κ. ἐπιθεωρητοῦ. Ἐπικολούθησε κριτικὴ.

Διευθύνων σάν ἄλλος Μητρόπουλος μὲ τὴν μαεστρικὴν του μπαγκέτα ὁ κ. ἐπιθεωρητῆς τὴν ὅλην συζήτησιν καὶ κριτικὴν, διεξήχθη αὕτη εἰς ἐπίπεδον περιωπῆς ὡς ἀρμόζει εἰς τοὺς ἐργάτας τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ πολιτισμοῦ.

Μὲ δεξίωσιν εἰς τὴν ὁποίαν εἶχον προσκληθῇ καὶ παρεκάθησαν αἱ Δημόσιαι Ἀρχαὶ τῆς Κοινότητος τὸ συνέδριον ἐτελείωσε. Οἱ σύνεδροι ἀπεχώρησαν. Ἀλλ' ὅχι ὡς ἤλθον παρὰ σοφότεροι, δυνατότεροι, ἐφυγαν ἀπὸ τὸν ἱερὸν αὐτὸν χώρον τῆς κοινῆς πνευματικῆς προσευχῆς τὴν ἀποτελοῦσαν ἀστείρευτον πηγὴν δυνάμεως, ἐλπίδος καὶ καρτερίας διὰ τὸν ἀγῶνα των.

Σ. ΒΙΛΑΝΑΚΗΣ

ΝΕΟ ΣΧΟΛΕΙΟ

ΤΡΙΑ ΜΝΗΜΕΙΩΔΗ ΚΑΙ ΑΘΑΝΑΤΑ ΕΡΓΑ

ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ

“ΜΕΓΑΛΗ ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΕΙΑ ΤΩΝ ΝΕΩΝ,”

ΤΟΜΟΙ 20 — ΓΛΩΣΣΑ ΔΗΜΟΤΙΚΗ Δραχ. 2400

(17 κύριοι τόμοι, 1 τ. ΕΛΛΑΣ, 1 τ. ΛΕΞΙΚΟΥ καὶ 1 τ. ΑΤΛΑΝΤΟΣ)

Πενταχόσιοι παιδαγωγοί, επιστήμονες, λογοτέχνες καὶ εκπαιδευτικοὶ συνεργάζονται στὴ μνημειώδη ἐκδόσιν τῆς Μ.Ε.Ν. πού εἶναι τὸ καλύτερο δῶρο πού μποροῦν νὰ κάνουν οἱ γονεῖς πρὸς τὰ παιδιὰ τους καὶ τὰ παιδιὰ πρὸς τοὺς γονεῖς.

Τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον Κων)λεως, τὸ Ὑπουργεῖον Προεδρίας τῆς Κυβερνήσεως, ὁ Ὑπουργὸς τῶν Ἑσωτερικῶν, ὁ Ὑπουργὸς Βορείου Ἑλλάδος καὶ πλῆθος κληρικῶν, στρατιωτικῶν, επιστημόνων καὶ εκπαιδευτικῶν λειτουργῶν, θεωροῦν τὴν Μ.Ε.Ν. «μέγα ἐθνικὸν ἔργον» προσωρισμένον νὰ σώσῃ τὴ νεολαία μας ἀπὸ τὴν ψυχικὴ διαφθορά πού σκορποῦν τὰ ἐλαττὰ γκαγκαστερικὰ καὶ ἀντιπαιδικὰ δημοσιεύματα καὶ φυλλάδια.

Κατόπιν ἐντολῆς τοῦ ἐξωχότατου Ὑπουργοῦ Ἐθνικῆς Παιδείας καὶ Θρησκευμάτων κ. Βογιατζῆ τὸ ἔργον τῆς Μ.Ε.Ν. ὑποβάλλεται πρὸς κρίσιν καὶ σύστασιν παρὰ τοῦ Σεβαστοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου.

★

Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ “ΑΠΑΝΤΑ,”

Γιὰ πρώτη φορὰ κυκλοφοροῦν στὴ χώρα μας τὰ «ΑΠΑΝΤΑ» Κ. ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ» σὲ 15 τόμους. (Ἐκαστος χρυσόδετος τόμος δραχμαὶ 150).

“ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΣ ΙΣΤΟΡΙΑ,” Τόμοι 5 Δρχ. 750

“ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΕΘΝΟΥΣ,” Τόμοι 7 » 1050

“ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΜΕΛΕΤΗΜΑΤΑ,” Τόμοι 3 » 450

★

ΣΠΥΡΙΔΩΝΟΣ ΤΡΙΚΟΥΠΗ

“ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΕΩΣ,”

Τόμοι 4, ἕκαστος χρυσόδετος δραχμὰς 150, συνολικὴ τιμὴ δραχμὰς 600

Προμηθευθῆτε καὶ τὰ τρία ἀνωτέρω μνημειώδη καὶ ἀθάνατα ἔργα (Μ.Ε.Ν. - ΑΠΑΝΤΑ ΠΑΠΑΡΡΗΓΟΠΟΥΛΟΥ - ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΡΙΚΟΥΠΗ) γιὰ σᾶς καὶ γιὰ τὰ παιδιὰ σας. Θὰ εἶναι τὰ καλύτερα στολίδια τῆς βιβλιοθήκης σας. Παρέχονται καὶ εὐκολίες πληρωμῆς. Μετρητοῖς γιὰ κάθε ἔργο χωριστὰ παρέχεται ἔκπτωση μέχρι 25 ο)ο ἐπὶ τῆς ὀνομαστικῆς ἀξίας των. Γιὰ τὰ τρία ἔργα μαζί ἔκπτωση 33 ο)ο.

ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΧΑΡΗ ΠΑΤΣΗ - ΑΘΗΝΑΙ - ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ 35 - ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 521.418

Η ΣΕΙΡΑ ΤΩΝ ΤΡΙΠΛΩΝ ΧΑΡΤΩΝ Χ. ΠΑΤΣΗ

Α' ΑΤΟΜΙΚΟΙ ΜΑΘΗΤΩΝ

1. Τριπλός Χάρτης 'Ελλάδος
 2. » » Εὐρώπης
 3. » » 'Ασίας
 4. » » 'Αφρικῆς
 5. » » 'Αμερικῆς
 6. » » Αὐστραλίας
 7. » » 'Ηπείρων
 8. » » Παγκόσμιος
 9. Περί τὴν 'Ελλάδα χωρῶν (νέος)
 10. Βαλκανικῆς χερσονήσου (νέος)
- (Τιμὴ ἐκάστου τεμαχίου δραχ. 6)

Β' ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΤΙΚΟΙ ΔΙΑΜΕΡΙΣΜΑΤΩΝ

11. Τριπλός Χάρτης Στερεᾶς 'Ελλάδος
 12. » » Πελοποννήσου
 13. » » Θεσσαλίας
 14. » » Μακεδονίας-Θράκης
 15. » » 'Ηπείρου
 16. » » Κρήτης
 17. » » Δωδεκανήσων
 18. » » Νήσων 'Ιονίου
 19. » » Νήσων Αἰγαίου
 20. » » Κύπρου
- (Τιμὴ ἐκάστου τεμαχίου δραχ. 10)

Γ' ΠΑΤΡΙΔΟΓΝΩΣΤΙΚΟΙ - ΤΟΥΡΙΣΤΙΚΟΙ ΧΑΡΤΕΣ ΝΟΜΩΝ

ΣΤΕΡΕΑ

21. Τριπλός 'Αττικῆς
22. » Βοιωτίας
23. » Εὐβοίας
24. » Φθιώτιδος
25. » Φωκίδος
26. » Εὐρυτανίας
27. » Αἰτωλοακαρνίας

ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΣ

28. Τριπλός Κορινθίας
29. » 'Αργολίδος
30. » 'Αρκαδίας
31. » Λακωνίας
32. » Μεσσηνίας
33. » 'Ηλείας
34. » 'Αχαΐας

ΝΗΣΙΑ ΙΟΝΙΟΥ

35. Τριπλός Ζακύνθου
36. » Κεφαλληνίας
37. » Λευκάδος
38. » Κερκύρας

ΗΠΕΙΡΟΣ

39. Τριπλός Πρεβέζης
40. » 'Αρτης
41. » 'Ιωαννίνων
42. » Θεσπρωτίας

ΘΕΣΣΑΛΙΑ

43. » Τρικάλων
44. » Καρδίτσης
45. » Λαρίσης
46. » Μαγνησίας

ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ

47. Τριπλός Κοζάνης
48. » Φλωρίνης
49. » Καστοριάς
50. » Πιερίας
51. » Πέλλης
52. » 'Ημαθίας
53. » Κιλκίς
54. » Θεσσαλονίκης
55. » ('Αγίου 'Ορους

56. Τριπλός Σερρών
57. » Δράμας
58. » Καβάλας

ΘΡΑΚΗ

59. Τριπλός Ξάνθης
60. » Ροδόπης
61. » 'Εβρου

ΝΗΣΙΑ ΑΙΓΑΙΟΥ

62. Τριπλός Λέσβου
63. » Χίου
64. » Σάμου
65. » Κυκλάδων

ΔΩΔΕΚΑΝΗΣΟΣ

66. Τριπλός Δωδεκανήσου

ΚΡΗΤΗ

67. Τριπλός Χανίων
68. » Ρεθύμνης
69. » 'Ηρακλείου
70. » Λασηθίου

(Τιμὴ ἐκάστου τεμαχίου Χαρτῶν Νομῶν δραχ. 5)

Δ' ΜΕΓΑΛΟΙ ΤΡΙΠΛΟΙ ΧΑΡΤΕΣ ΓΙΑ ΑΝΑΡΤΗΣΗ

71. Μέγας Γεωφυσικός 'Ελλάδος
72. » Πολιτικός 'Ελλάδος
73. » Παραγωγικός 'Ελλάδος
74. » Γεωφυσικός Εὐρώπης
75. » Πολιτικός Εὐρώπης
76. » Παραγωγικός Εὐρώπης
77. » Γεωφυσικός 'Ασίας
78. » Πολιτικός 'Ασίας
79. » Παραγωγικός 'Ασίας
80. » 'Αφρικῆς
81. » 'Αμερικῆς

82. Μέγας Αὐστραλίας - 'Οκεανίας
83. » Παγκόσμιος
84. » Γεωφυσικός Βαλκανικῆς
85. » Πολιτικός Βαλκανικῆς
86. » Παραγωγικός Βαλκανικῆς
87. » Μικρᾶς 'Ασίας
88. » Πελοποννήσου
89. » Στερεᾶς 'Ελλάδος
90. » Θεσσαλίας
91. » Μακεδονίας-Θράκης
92. » 'Ηπείρου

(Διαστάσεις Χαρτῶν 1 X 1,40. Τιμὴ ἐκάστου ἀδέτου δραχ. 80. Πανοδέτου δραχ. 150)

ΕΚΔΟΣΕΙΣ: "ΒΙΒΛΙΟΣΧΟΛΙΚΗ,, Ο.Ε. - ΑΘΗΝΑΙ - ΣΟΚΡΑΤΟΥΣ 35

ΤΗΛΕΦΩΝΟΝ 521-418